

ព្រះរាជក្រម

យើង

នស/រកម/១២២១/ ០៤១

ក្រុមប្រឹក្សាអក្សរសិល្បៈ អគ្គលេខាធិការរដ្ឋបាល	
ចល	លេខ: ២៥៦
	ថ្ងៃ: ៣៤ ទី២៦ ខែ: ១១ ឆ្នាំ: ២០២១
	ម៉ោង: ១៦: ៤០ វិនាទី

ព្រះករុណាព្រះបាទសម្តេចព្រះបរមនាថ នរោត្តម សីហមុនី
សមានភូមិជាតិសាសនា រក្ខតខត្តិយា ខេមរារដ្ឋរាស្ត្រ ពុទ្ធិន្ទ្រធរាមហាក្សត្រ
ខេមរាជនា សមូហោភាស កម្ពុជឯករាជរដ្ឋបូរណសន្តិ សុភមង្គលា សិរីវិបុលា
ខេមរាស្រីពិរាស្ត្រ ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី

- បានទ្រង់យល់រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/០៩១៨/៩២៥ ចុះថ្ងៃទី៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ ស្តីពីការតែងតាំងរាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/០៣២០/៤២១ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០ ស្តីពីការតែងតាំងនិងកែសម្រួលសមាសភាពរាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៦១៨/០១២ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០១៩៦/១៦ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៦ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម
- បានទ្រង់យល់សេចក្តីក្រាបបង្គំទូលថ្វាយរបស់សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ប្រកាសឱ្យប្រើ

ច្បាប់ស្តីពីការអនុម័តយល់ព្រមលើពិធីសារអាស៊ានស្តីពីការពង្រឹងយន្តការដោះស្រាយវិវាទ ដែលរដ្ឋសភាបានអនុម័តកាលពីថ្ងៃទី២៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០២១ នាសម័យប្រជុំរដ្ឋសភាលើកទី៦ នីតិកាលទី៦ ហើយដែលព្រឹទ្ធសភាបានពិនិត្យចប់សព្វគ្រប់លើទម្រង់និងគតិច្បាប់នេះទាំងស្រុងកាលពី ថ្ងៃទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២១ នាសម័យប្រជុំវិសាមញ្ញ នីតិកាលទី៤ ហើយដែលមានសេចក្តីទាំងស្រុង ដូចតទៅ៖

**ច្បាប់
ស្តីពី**

**ការអនុម័តយល់ព្រមលើពិធីសារអាស៊ានស្តីពី
ការពង្រឹងយន្តការដោះស្រាយវិវាទ**

មាត្រា ១ .-

អនុម័តយល់ព្រមលើពិធីសារអាស៊ានស្តីពីការពង្រឹងយន្តការដោះស្រាយវិវាទ ដែលបានចុះហត្ថលេខា នៅរដ្ឋធានីម៉ានីលនៃសាធារណរដ្ឋហ្វីលីពីន នាថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ ហើយដែលមានអត្ថបទទាំងស្រុង ភ្ជាប់មកជាមួយនេះ។

មាត្រា ២ .-

រាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាត្រូវបន្តរាល់នីតិវិធីដើម្បីអនុវត្តពិធីសារនេះ។

មាត្រា ៣ .-

ច្បាប់នេះត្រូវបានប្រកាសជាការប្រញាប់។

ថ្ងៃព្រហស្បតិ៍ ១៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០២១ ត្រីស័ក ព.ស.២៥៦៥
ធ្វើនៅព្រះបរមរាជវាំង ថ្ងៃទី ១៦ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ២០២១

៣០៧.២១១២.៧៦៦

ស ហមុនី

នរោត្តម សីហមុនី

បានយកសេចក្តីក្រាបបង្គំទូលថ្វាយព្រះមហាក្សត្រ

សូមឡាយព្រះហស្តលេខា

នាយករដ្ឋមន្ត្រី

សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន

បានចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម

ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីប្រចាំការ

រដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី

កិត្តិនីតិកោសលបណ្ឌិត **ប៊ិន ណិន**

បានយកសេចក្តីគោរពជម្រាបជូន

សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោនាយករដ្ឋមន្ត្រី

រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម

ប៊ាន សូរស័ក្តិ

ពិធីសារអាស៊ាន ស្តីពីការពង្រឹងយន្តការដោះស្រាយវិវាទ

រដ្ឋាភិបាលនៃប្រទេសព្រុយណេដារូសាឡឹម ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា សាធារណរដ្ឋឥណ្ឌូណេស៊ី សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ ម៉ាឡេស៊ី សាធារណរដ្ឋសហភាពមីយ៉ាន់ម៉ា សាធារណរដ្ឋហ្វីលីពីន សាធារណរដ្ឋសិង្ហបុរី ព្រះរាជាណាចក្រថៃ និងសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាម រដ្ឋសមាជិកនានានៃសមាគមន៍ប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍ (តទៅ នេះហៅកាត់ រួមគ្នាថា "បណ្តារដ្ឋសមាជិក" ឬហៅដោយឡែកគឺថា "រដ្ឋសមាជិក")

ដោយមានការជំរុញ តាមរយៈការបង្កើតសហគមន៍អាស៊ាន កាលពីថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ និង *ទស្សនៈវិស័យសហគមន៍អាស៊ានឆ្នាំ២០២៥ រួមគ្នាឆ្ពោះទៅមុខ* ដែលបង្ហាញផ្លូវទៅមុខសម្រាប់អាស៊ាននៅក្នុងទសវត្សខាងមុខ។

ដោយយោងលើ ធម្មនុញ្ញអាស៊ាន ដែលបានចុះហត្ថលេខាកាលពីថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ នៅប្រទេសសិង្ហបុរី ដែលបានបង្កើតក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្ត និងស្ថាប័នសម្រាប់អាស៊ាន។

ដោយអះអាងឡើងវិញ នូវការប្តេជ្ញាចិត្តរួមគ្នាធ្វើឱ្យស្ថាប័ននានារបស់អាស៊ានកាន់តែខ្លាំងឡើង និងមានប្រសិទ្ធភាពជាពិសេស ការពង្រឹងយន្តការដោះស្រាយវិវាទនានាឱ្យអនុលោមទៅតាមសហគមន៍អាស៊ានដែលឈរលើមូលដ្ឋានច្បាប់។

ដោយទទួលស្គាល់ តម្រូវការឱ្យមាននីតិវិធីពិសេសនានាសម្រាប់វិវាទពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តារដ្ឋសមាជិកអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច។

ដោយរំលឹកឡើងវិញ កិច្ចព្រមព្រៀងក្នុងក្របខ័ណ្ឌ ស្តីពីការពង្រឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន បានចុះហត្ថលេខានៅថ្ងៃទី២៨ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩២ នៅប្រទេសសិង្ហបុរី (តទៅនេះ ហៅកាត់ថា "កិច្ចព្រមព្រៀង") និងពិធីសារអាស៊ាន ស្តីពីការពង្រឹងយន្តការដោះស្រាយវិវាទ ដែលបានចុះហត្ថលេខាកាលពីថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤ នៅទីក្រុងវៀងចន្ទន៍ (ហៅកាត់ថា "ពិធីសារ EDSM ឆ្នាំ២០០៤")

ដោយមានបំណង ធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវពិធីសារអាស៊ាន ស្តីពីការពង្រឹងយន្តការដោះស្រាយវិវាទ ដូចមានចែងនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី៣នៃមាត្រា២៤ របស់ធម្មនុញ្ញអាស៊ាន។

បានព្រមព្រៀងគ្នាដូចខាងក្រោម៖

មាត្រា ១
វិសាលភាពនិងការអនុវត្ត

១- វិធាននិងនីតិវិធីនានានៃពិធីសារអាស៊ាន ស្តីពីការពង្រឹងយន្តការដោះស្រាយវិវាទ (តទៅនេះ ហៅកាត់ថា "ពិធីសារ") ត្រូវយកមកអនុវត្តលើវិវាទទាំងឡាយណាដែលបានលើកឡើងអនុលោមតាមបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីការពិគ្រោះយោបល់ និងការដោះស្រាយវិវាទនៃកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ព្រមទាំងកិច្ចព្រមព្រៀងទាំងឡាយ ដែលមានចែងក្នុងបរិសិដ្ឋ ១ និងកិច្ចព្រមព្រៀងសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាននាពេលអនាគតផងដែរ (តទៅនេះ ហៅកាត់ថា "កិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយ") ។

២- វិធាននិងនីតិវិធីនានានៃពិធីសារនេះ ត្រូវយកមកអនុវត្តផ្នែកលើវិធាននិងនីតិវិធីពិសេស ឬបន្ថែមនានា ស្តីពីការដោះស្រាយវិវាទដែលមានចែងក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយ។ ក្នុងករណីដែលមានភាពខុសគ្នារវាងវិធាននិងនីតិវិធីនានានៃពិធីសារនេះជាមួយនឹងវិធាននិងនីតិវិធីពិសេស ឬបន្ថែមនានានៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយ នោះវិធាននិងនីតិវិធីពិសេស ឬបន្ថែមត្រូវយកមកអនុវត្ត។

៣- បទប្បញ្ញត្តិនៃពិធីសារនេះ គឺមិនប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់បណ្តារដ្ឋសមាជិក ក្នុងការស្វែងរកជំនួយពីវេទិកាផ្សេងទៀតក្នុងការដោះស្រាយវិវាទពាក់ព័ន្ធនឹងរដ្ឋសមាជិកផ្សេងទៀតឡើយ។ រដ្ឋសមាជិកដែលពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងវិវាទអាចប្រើប្រាស់វេទិកាផ្សេងទៀត នៅគ្រប់ដំណាក់កាលមុនកាលណាមួយស្មើសុំទៅកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន (តទៅនេះ ហៅថា "កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន") ដើម្បីបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ស្របតាមកថាខណ្ឌទី១ នៃមាត្រា៦។

មាត្រា ២
ការគ្រប់គ្រងចាត់ចែង

១- កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានត្រូវគ្រប់គ្រងពិធីសារនេះ លើកលែងតែមានចែងផ្សេងពីនេះក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយនេះ ហើយក៏ត្រូវគ្រប់គ្រងផងដែរលើបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីការពិគ្រោះយោបល់ និងការដោះស្រាយវិវាទនៃកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់នេះ។ កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានត្រូវមានសមត្ថកិច្ចបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ អនុម័តលើរបាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ និងអង្គឧទ្ធរណ៍ រក្សានូវការត្រួតពិនិត្យក្នុងការអនុវត្ត លើសេចក្តីសម្រេច និងអនុសាសន៍នៃរបាយការណ៍ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ និងអង្គឧទ្ធរណ៍ដែលបានអនុម័តដោយកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន និងមានសិទ្ធិព្យួរសម្បទាននិងកាតព្វកិច្ចនានាដទៃទៀតក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់នេះ។

២- កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាននិងស្ថាប័នថ្នាក់រដ្ឋមន្ត្រីតាមវិស័យរបស់អាស៊ានពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត ត្រូវទទួលបានការជូនដំណឹងអំពីដំណោះស្រាយនានាដែលបានឯកភាពគ្នាទៅវិញទៅមកចំពោះបញ្ហាដែលបានលើកឡើងជាផ្លូវការក្រោមបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីការពិគ្រោះយោបល់និងការដោះស្រាយវិវាទនៃកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់នេះ។

✓ 48

មាត្រា ៣
ការពិគ្រោះយោបល់

១- បណ្តារដ្ឋសមាជិកត្រូវផ្តល់ឱកាសគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការពិគ្រោះយោបល់^១ ទាក់ទងនឹងការតវ៉ាណាមួយដែលធ្វើឡើងដោយបណ្តារដ្ឋសមាជិកដទៃទៀត លើបញ្ហានានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្ត ការបកស្រាយ ឬការប្រើប្រាស់កិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ឬកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ណាមួយ។ រាល់ភាពផ្ទុយគ្នាខ្លះត្រូវដោះស្រាយដោយសន្តិវិធីរវាងបណ្តារដ្ឋសមាជិកដោយភាគភាព។

២- បណ្តារដ្ឋសមាជិកដែលយល់ថា ផលប្រយោជន៍ដែលខ្លួនទទួលបានដោយផ្ទាល់ឬដោយប្រយោលក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ឬកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ណាមួយ កំពុងត្រូវបានធ្វើឱ្យទៅជាមោឃៈឬធ្វើឱ្យខូចខាត ឬការសម្រេចបាននូវវត្ថុបំណងនានានៃកិច្ចព្រមព្រៀង ឬរាល់កិច្ចព្រមព្រៀងគ្របដណ្តប់ត្រូវបានរារាំង បណ្តាលមកពីរដ្ឋសមាជិកដទៃទៀតខកខានមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនានារបស់ខ្លួនក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងឬកិច្ចព្រមព្រៀងគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយ អាចដាក់ពាក្យតវ៉ាឬសំណើទៅរដ្ឋសមាជិកពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត ដែលត្រូវផ្តល់ការពិចារណាយ៉ាងល្អិតល្អន់ទៅលើពាក្យតវ៉ាឬសំណើដែលបានដាក់ដើម្បីទទួលបានដំណោះស្រាយគួរជាទីពេញចិត្ត។

៣- រាល់សំណើទាំងឡាយសម្រាប់ការពិគ្រោះយោបល់ ត្រូវជូនដំណឹងទៅកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន។ សំណើណាមួយសម្រាប់ការពិគ្រោះយោបល់ ត្រូវបញ្ជូនជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនិងត្រូវផ្តល់ហេតុផលចំពោះសំណើនោះរាប់បញ្ចូលការកំណត់នៃវិធានការនានាចំពោះបញ្ហា និងការបញ្ជាក់អំពីមូលដ្ឋានច្បាប់សម្រាប់បណ្តឹងនោះ។

៤- ប្រសិនបើមានសំណើស្នើសុំការពិគ្រោះយោបល់ រដ្ឋសមាជិកដែលទទួលសំណើ ត្រូវធ្វើការឆ្លើយតបនូវសំណើនោះក្នុងរយៈពេល១០ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីថ្ងៃដែលខ្លួនទទួលបានសំណើ និងត្រូវធ្វើការពិគ្រោះយោបល់ក្នុងរយៈពេល៣០ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីថ្ងៃទទួលសំណើ ក្នុងគោលបំណងឈានទៅរកដំណោះស្រាយដែលមានការពេញចិត្តទាំងសងខាង។

៥- ក្នុងករណីបន្ទាន់ រាប់ទាំងករណីដែលពាក់ព័ន្ធនឹងទំនិញងាយខូច ភាគីរីក ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ និងអង្គឧទ្ធរណ៍ ត្រូវខិតខំឱ្យអស់ពីលទ្ធភាពក្នុងការពន្លឿននីតិវិធីដោះស្រាយវិវាទឱ្យបានឆាប់បំផុតតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន។

៦- រាល់ការពិគ្រោះយោបល់ ត្រូវបានរក្សាជាការសម្ងាត់ និងមិនប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិទាំងឡាយរបស់រដ្ឋសមាជិកណាមួយក្នុងនីតិវិធីដោះស្រាយវិវាទនាពេលអនាគតឡើយ។

៧- រាល់ដំណោះស្រាយចំពោះបញ្ហានានា ដែលបានលើកឡើងជាផ្លូវការក្រោមបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីការពិគ្រោះយោបល់នៃកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយ ត្រូវមានសង្គតិភាពជាមួយកិច្ចព្រមព្រៀងទាំងនោះ និងមិនត្រូវធ្វើឱ្យទៅជាមោឃៈឬធ្វើឱ្យខូចខាតផលប្រយោជន៍របស់រដ្ឋសមាជិកក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងទាំងនោះ ឬរារាំងដល់ការសម្រេចបានតាមគោលបំណងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងទាំងនោះឡើយ។

^១ សម្រាប់ភាពច្បាស់ជាងនេះ រាល់ការពិគ្រោះយោបល់ដែលត្រូវបានផ្តល់ក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយ ត្រូវតែខុសពីការពិគ្រោះយោបល់នានាដែលត្រូវបានផ្តល់ក្រោមពិធីសារនេះ ដោយគ្មានបុរេនិទ្ទ័យ។

148

៨- នៅពេលដែលរដ្ឋសមាជិកមួយ ក្រៅពីរដ្ឋសមាជិកដែលធ្វើការពិគ្រោះយោបល់ យល់ថា ខ្លួនមានផលប្រយោជន៍ ពាណិជ្ជកម្មចាំបាច់ក្នុងការពិគ្រោះយោបល់នានា ដែលកំពុងធ្វើឡើងស្របតាមមាត្រានេះ រដ្ឋសមាជិកនោះអាចជូន ដំណឹងក្នុងរយៈពេល១០ថ្ងៃបន្ទាប់ពីថ្ងៃនៃការផ្សព្វផ្សាយសំណើពិគ្រោះយោបល់ក្រោមមាត្រានេះ ទៅរដ្ឋសមាជិក ដែលធ្វើការពិគ្រោះយោបល់ និងកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានអំពីបំណងរបស់ខ្លួនក្នុងការចូលរួមពិគ្រោះ យោបល់។ រដ្ឋសមាជិកដែលស្នើសុំចូលរួមពិគ្រោះយោបល់នោះ ត្រូវចូលរួមក្នុងការពិគ្រោះយោបល់ ប្រសិនបើរដ្ឋ សមាជិកដែលទទួលសំណើសម្រាប់ការពិគ្រោះយោបល់យល់ស្របលើការអះអាងអំពីផលប្រយោជន៍ចាំបាច់នោះ។ ក្នុងករណីនេះ រដ្ឋសមាជិកទាំងនោះត្រូវជូនដំណឹងដល់កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន។ ប្រសិនបើសំណើស្នើសុំ ចូលរួមក្នុងការពិគ្រោះយោបល់មិនត្រូវបានទទួលយក រដ្ឋសមាជិកដែលស្នើសុំ មានសិទ្ធិស្នើការពិគ្រោះយោបល់ នានាស្ថិតក្រោមមាត្រានេះឬបទប្បញ្ញត្តិដែលទាក់ទងនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយផ្សេងទៀត។

មាត្រា ៤
ការសម្របសម្រួល ការផ្សះផ្សា និងសន្ទនាកម្ម

- ១- បណ្តារដ្ឋសមាជិកដែលជាភាគីវិវាទអាចឯកភាពឱ្យមានការសម្របសម្រួល ការផ្សះផ្សា និងសន្ទនាកម្មគ្រប់ពេល។ ការសម្របសម្រួល ការផ្សះផ្សា និងសន្ទនាកម្មនេះ អាចចាប់ផ្តើមនិងបញ្ចប់គ្រប់ពេល។ នៅពេលដែលនីតិវិធីការ សម្របសម្រួល ការផ្សះផ្សា និងសន្ទនាកម្មត្រូវបានបញ្ចប់ ភាគីបណ្តឹងអាចបន្តដាក់សំណើទៅកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រី សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ដើម្បីបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។
- ២- ប្រសិនបើភាគីវិវាទឯកភាពគ្នា នីតិវិធីការសម្របសម្រួល ការផ្សះផ្សា និងសន្ទនាកម្ម អាចត្រូវបានបន្តទន្ទឹមគ្នា នឹងដំណើរការនីតិវិធីរបស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។
- ៣- អគ្គលេខាធិការអាស៊ានអាចផ្តល់ជំនួយក្នុងនាមជាបុគ្គលមានសមត្ថភាពពេញសិទ្ធិ ដើម្បីផ្តល់ការសម្របសម្រួល ការផ្សះផ្សា និងសន្ទនាកម្ម ដល់បណ្តារដ្ឋសមាជិកក្នុងការដោះស្រាយវិវាទ។

មាត្រា ៥
វិធានប្រតិបត្តិ

គ្រប់បុគ្គលគ្របដណ្តប់ទាំងអស់ដូចបានកំណត់នៅក្នុងវិធានប្រតិបត្តិ នៅក្នុងបរិសិទ្ធិ២ ត្រូវអនុលោមតាមវិធាន ប្រតិបត្តិនេះដូចដែលបានលើកឡើង។

មាត្រា ៦
ការបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ

- ១- ប្រសិនបើរដ្ឋសមាជិកដែលបានទទួលសំណើសម្រាប់ការពិគ្រោះយោបល់ មិនបានឆ្លើយតបក្នុងរយៈពេល១០ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីថ្ងៃទទួលបានសំណើ ឬមិនចូលរួមក្នុងការពិគ្រោះយោបល់ក្នុងរយៈពេល៣០ថ្ងៃបន្ទាប់ពីថ្ងៃទទួលបានសំណើ ឬការពិគ្រោះយោបល់មិនទទួលបានដំណោះស្រាយក្នុងរយៈពេល៦០ថ្ងៃបន្ទាប់ពីថ្ងៃទទួលបានសំណើ បញ្ហានេះ

ត្រូវដាក់ជូនកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ប្រសិនបើភាគីបណ្តឹងមានបំណងស្នើបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។ ក្រុមប្រឹក្សាដោះស្រាយវិវាទត្រូវបង្កើតឡើងដោយកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន លើកលែងតែកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានសម្រេចជាលក្ខណៈកុងសង់ស៊ីសក្នុងការមិនបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាដោះស្រាយវិវាទនោះ។

២- ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ត្រូវបង្កើតឡើងនៅឯកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ដែលរៀបចំឡើងភ្លាមបន្ទាប់ពីទទួលបានសំណើក្នុងការបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ និងជាមួយគ្នានេះ សំណើនេះត្រូវដាក់ក្នុងរបៀបវារៈនៅឯកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចនោះ។ ក្នុងករណីដែលគ្មានកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានត្រូវបានរៀបចំ ឬគ្មានផែនការរៀបចំក្នុងរយៈពេល៤៥ថ្ងៃបន្ទាប់ពីបានទទួលសំណើ ការបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ឬការសម្រេចមិនបង្កើតក្រុមប្រឹក្សានេះ ត្រូវសម្រេចឬចាត់ការតាមរយៈការជូនដំណឹង។ ការមិនឆ្លើយតបត្រូវបានចាត់ទុកថាជាការយល់ព្រមចំពោះសំណើបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។ បញ្ហានៃការបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវដោះស្រាយក្នុងរយៈពេល៤៥ថ្ងៃ ដោយមិនគិតថាបញ្ហានេះត្រូវបាន ដោះស្រាយនៅឯកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ឬដោយការជូនដំណឹងឬផ្សព្វផ្សាយឡើយ។

៣- សំណើក្នុងការបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវធ្វើឡើងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។ សំណើនេះត្រូវបញ្ជាក់ថាគឺមានការរៀបចំការពិគ្រោះយោបល់ដែរឬទេ ត្រូវកំណត់វិធានការដាក់លាក់នានាចំពោះបញ្ហា និងផ្តល់សេចក្តីសង្ខេបនៃមូលដ្ឋានគតិយុត្តនៃបណ្តឹងដែលមានភាពគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការបង្ហាញបញ្ហាឱ្យបានច្បាស់លាស់។ ក្នុងករណីភាគីបណ្តឹងស្នើបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ក្រៅពីលក្ខខណ្ឌប្រតិបត្តិស្តង់ដារ សំណើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរត្រូវដាក់បញ្ចូលអត្ថបទលក្ខខណ្ឌប្រតិបត្តិពិសេសដែលបានស្នើនោះ។

មាត្រា ៧
លក្ខខណ្ឌប្រតិបត្តិនៃក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ

១- លើកលែងតែភាគីវិវាទឯកភាពគ្នាផ្សេងពីនេះ ក្នុងរយៈពេល២០ថ្ងៃក្រោយក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវបានបង្កើតឡើង ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវមានលក្ខខណ្ឌប្រតិបត្តិដូចខាងក្រោម៖

“ដោយយោងលើបទប្បញ្ញត្តិពាក់ព័ន្ធដែលមានចែងនៅក្នុង (ឈ្មោះកិច្ចព្រមព្រៀងគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយដែលបានលើកឡើងដោយភាគីវិវាទ) ដើម្បីពិនិត្យលើបញ្ហាដែលបានដាក់ជូនកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានដោយ (ឈ្មោះ ភាគី) នៅក្នុង (ឯកសារ)... និងរៀបចំរបាយការណ៍លទ្ធផលរកឃើញ ដែលនឹងជួយដល់កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ក្នុងការសម្រេចអនុម័ត ឬមិនអនុម័តរបាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។”

២- ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ត្រូវលើកយកមកពិចារណានូវបទប្បញ្ញត្តិពាក់ព័ន្ធនានា នៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងគ្របដណ្តប់មួយឬច្រើន ដែលបានលើកឡើងដោយភាគីវិវាទ។ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ត្រូវលើកយកមកពិចារណានូវអំណះអំណាងទាំងនោះសម្រាប់លទ្ធផលរកឃើញដែលចាំបាច់ ដើម្បីធានានូវការដោះស្រាយវិវាទប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។

៣- នៅក្នុងការបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានអាចផ្តល់សិទ្ធិឱ្យប្រធានកិច្ចប្រជុំរៀបចំឡើងនូវលក្ខខណ្ឌប្រតិបត្តិនៃក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ដោយមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយភាគីវិវាទ ផ្អែកតាមបទប្បញ្ញត្តិ

ក្នុងកថាខណ្ឌទី១។ លក្ខខណ្ឌប្រតិបត្តិដែលបានរៀបចំត្រូវចែកចាយដល់គ្រប់បណ្តារដ្ឋសមាជិក។ ប្រសិនបើមានការ ព្រមព្រៀងគ្នាលើលក្ខខណ្ឌប្រតិបត្តិផ្សេងក្រៅពីលក្ខខណ្ឌប្រតិបត្តិស្តង់ដារ រដ្ឋសមាជិកអាចលើកឡើងនូវរាល់ចំណុច ដែលពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន។

មាត្រា ៨
សមាសភាពនៃក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ

១- ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ត្រូវបង្កើតឡើងដោយមានសមាសភាពជាបុគ្គលដែលមានគុណវុឌ្ឍិគ្រប់គ្រាន់មកពីរដ្ឋាភិបាល និង/ឬមិនមែនរដ្ឋាភិបាល រួមទាំងបុគ្គលដែលបានបម្រើការងារក្នុងរឿងក្តី ឬបកស្រាយរឿងក្តីជូនក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ បុគ្គលដែលបានបម្រើការងារនៅលេខាធិការដ្ឋានអាស៊ាន (តទៅនេះហៅកាត់ថា “លេខាធិការដ្ឋាន”) បុគ្គលដែលបាន បង្រៀន ឬបោះផ្សាយការសរសេរអំពីច្បាប់ឬគោលនយោបាយពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ ឬបុគ្គលដែលបានបម្រើការងារ ជាមន្ត្រីគោលនយោបាយពាណិជ្ជកម្មជាន់ខ្ពស់នៃរដ្ឋសមាជិក។ ការចាត់តាំងបេក្ខភាព ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ត្រូវផ្តល់ អាទិភាពជូនបុគ្គលដែលជាពលរដ្ឋនៃបណ្តារដ្ឋសមាជិក។

២- សមាជិកទាំងឡាយនៃក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ត្រូវបានជ្រើសរើសដោយឈរលើគោលការណ៍ធានានូវឯករាជ្យរបស់ សមាជិក មានបទពិសោធន៍ ប្រវត្តិ និងចំណេះដឹងគ្រប់គ្រាន់ទូលំទូលាយលើវិស័យផ្សេងៗគ្នា។

៣- ពលរដ្ឋនៃបណ្តារដ្ឋសមាជិកដែលជាភាគីរ៉ាឡូកាតិទីបីដូចមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី២នៃមាត្រា១៣ មិនអាច បម្រើការងារក្នុងក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះបានទេ លើកលែងតែភាគីរ៉ាឡូកាតិទី១បានឯកភាពគ្នាផ្សេងពីនេះ។

៤- ដើម្បីជួយដល់ការជ្រើសរើសសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ លេខាធិការដ្ឋានត្រូវរក្សាទុកនូវបញ្ជីបឋមនៃបុគ្គល មកពីរដ្ឋាភិបាលនិងមិនមែនមកពីរដ្ឋាភិបាល ដែលជាបុគ្គលមានគុណវុឌ្ឍិគ្រប់គ្រាន់ស្របតាមកថាខណ្ឌទី១ សម្រាប់ ការជ្រើសរើសធ្វើជាបេក្ខភាពសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។ តាមពេលវេលាជាក់លាក់ណាមួយ រដ្ឋសមាជិកអាច ស្នើដាក់បញ្ចូលបេក្ខភាពមកពីរដ្ឋាភិបាលនិងមិនមែនមកពីរដ្ឋាភិបាលក្នុងបញ្ជីបឋម ដោយត្រូវផ្តល់ព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធ របស់បេក្ខភាពនោះ ដូចជា ចំណេះដឹងផ្នែកពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ និងចំណេះដឹងតាមវិស័យ ឬបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ច ព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយ ហើយបេក្ខភាពនោះនឹងត្រូវដាក់បញ្ចូលក្នុងបញ្ជីបឋម ក្រោយពីទទួលបាន ការឯកភាពពីកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន។ បញ្ជីបឋមនោះ ត្រូវរំលេចអំពីបទពិសោធន៍ឬជំនាញជាក់លាក់ ដែលបេក្ខភាព ទាំងអស់មានពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យទាំងឡាយ ឬបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនៃកិច្ចព្រមព្រៀងគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយ។

៥- ក្នុងរយៈពេល១០ថ្ងៃបន្ទាប់ពីសម្រេចបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ សមាសភាពក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវមានចំនួន ៣រូប លើកលែងតែភាគីរ៉ាឡូកាតិទី១បានឯកភាពគ្នាជ្រើសរើសសមាសភាពក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះចំនួន៥រូប។ បណ្តារដ្ឋសមាជិក ត្រូវទទួលបានដំណឹងភ្លាមអំពីសមាសភាពនៃក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។

៦- លេខាធិការដ្ឋានត្រូវស្នើបេក្ខភាពសម្រាប់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះទៅភាគីរ៉ាឡូកាតិទី១។ ភាគីរ៉ាឡូកាតិទី១មិនត្រូវជំទាស់នឹងការ ស្នើនេះឡើយ លើកលែងតែមានហេតុផលសមស្របណាមួយ។

៧- ប្រសិនបើគ្មានការឯកភាពលើសមាសភាពក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះក្នុងរយៈពេល២០ថ្ងៃ ក្រោយពីកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានចេញសេចក្តីសម្រេចបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះតាមការស្នើសុំរបស់ភាគីវិវាទណាមួយ អគ្គលេខាធិការអាស៊ាន ដោយមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ត្រូវសម្រេចក្នុងរយៈពេល១០ថ្ងៃលើសមាសភាពនៃក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ដោយតែងតាំងសមាសភាពក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះដែលអគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាស៊ានយល់ឃើញថាសក្តិសមបំផុត ហើយប្រសិនបើចាំបាច់ ការសម្រេចលើសមាសភាពនៃក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនេះ ត្រូវស្របតាមវិធានឬនីតិវិធីពិសេស ឬបន្ថែមនៃកិច្ចព្រមព្រៀងគ្របដណ្តប់ឬកិច្ចព្រមព្រៀងគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានេះ ក្រោយពីពិគ្រោះយោបល់ជាមួយភាគីវិវាទ។ លេខាធិការដ្ឋានត្រូវតែជូនដំណឹងទៅបណ្តារដ្ឋសមាជិកអំពីសមាសភាពក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើង។

៨- ជាវិធានទូទៅ បណ្តារដ្ឋសមាជិកត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យមន្ត្រីរបស់ខ្លួនបំពេញមុខងារជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។

៩- សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវបម្រើការងារក្នុងនាមជាបុគ្គលផ្ទាល់ខ្លួន និងមិនមែនក្នុងនាមអ្នកតំណាងរដ្ឋាភិបាលឬតំណាងស្ថាប័នណាមួយឡើយ។ ដូច្នេះ បណ្តារដ្ឋសមាជិកមិនត្រូវដាក់បញ្ហាឬដាក់សម្ពាធលើសមាជិកទាំងនោះពាក់ព័ន្ធនឹងរឿងក្តីដែលបានដាក់ជូនក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះឡើយ។

មាត្រា ៩
មុខងារនៃក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ

ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះមានមុខងារវិភាគលើវិវាទដែលបានដាក់ជូនក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ រួមទាំងពិនិត្យអង្គហេតុនៃវិវាទ ភាពអនុវត្តបាន និងអនុលោមភាព ស្របតាមបទប្បញ្ញត្តិពាក់ព័ន្ធនានានៃកិច្ចព្រមព្រៀងឬកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយ និងរៀបចំរបាយការណ៍លទ្ធផលដែលបានរកឃើញ ព្រមទាំងអនុសាសន៍ពាក់ព័ន្ធនឹងវិវាទនេះ។ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះគួរពិគ្រោះយោបល់ជាទៀងទាត់ជាមួយភាគីវិវាទ និងផ្តល់ឱកាសគ្រប់គ្រាន់ដល់ភាគីវិវាទក្នុងការស្វែងរកដំណោះស្រាយដែលមានការពេញចិត្តទាំងសងខាង។

មាត្រា ១០
នីតិវិធីនៃក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ការពន្យល់បកស្រាយ និងលទ្ធផលរកឃើញ

១- ក្រៅពីបញ្ហានានាដែលមានចែងក្នុងបរិសិដ្ឋក ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវគ្រប់គ្រងនីតិវិធីរបស់ខ្លួនទាក់ទងនឹងសិទ្ធិនានារបស់ភាគីក្នុងការបញ្ចេញមតិ និងការពន្យល់បកស្រាយ។

២- ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវបញ្ជូនលទ្ធផលរកឃើញនិងអនុសាសន៍របស់ខ្លួនជូនកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានក្នុងទម្រង់ជារបាយការណ៍លាយលក្ខណ៍អក្សរក្នុងរយៈពេល៦ខែ បន្ទាប់ពីការបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។ ក្នុងករណីលើកលែង ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះអាចបន្ថែមរយៈពេលមិនឱ្យលើសពី៣ខែ ក្នុងការបញ្ជូនលទ្ធផលរកឃើញនិងអនុសាសន៍របស់ខ្លួនជូនកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន។

៣- មុនពេលដាក់ជូននូវលទ្ធផលរកឃើញ និងអនុសាសន៍ដល់កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវផ្តល់ឱកាសគ្រប់គ្រាន់ដល់ភាគីវិវាទ ពិនិត្យឡើងវិញលើរបាយការណ៍បណ្តោះអាសន្ន។

៤- ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវផ្តល់ពេលវេលាសមរម្យសម្រាប់ភាគីវិវាទ ក្នុងការផ្តល់មតិយោបល់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជូនក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះដើម្បីត្រួតពិនិត្យលើរបាយការណ៍បណ្តោះអាសន្ន។ តបតាមការស្នើសុំរបស់ភាគីវិវាទ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវរៀបចំកិច្ចប្រជុំជាមួយភាគីដើម្បីពិនិត្យលើចំណុចវិវាទ ដែលបានលើកឡើងក្នុងយោបល់លាយលក្ខណ៍អក្សរ។ ប្រសិនបើគ្មានយោបល់ពីគ្រប់ភាគីក្នុងរយៈពេលកំណត់របាយការណ៍បណ្តោះអាសន្នត្រូវចាត់ទុកជារបាយការណ៍ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះសម្រេចចុងក្រោយ និងត្រូវបញ្ជូនទៅកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន។

៥- ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះមានសិទ្ធិស្នើសុំព័ត៌មាន និងយោបល់បច្ចេកទេសពីបុគ្គលឬស្ថាប័នណាមួយដែលខ្លួនយល់ថាសមស្រប។ រដ្ឋសមាជិកត្រូវឆ្លើយតបឱ្យបានឆាប់រហ័ស និងពេញលេញចំពោះរាល់ការស្នើសុំរបស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ចំពោះព័ត៌មានដែលក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះយល់ថាចាំបាច់និងសមស្រប។

៦- ការពន្យល់បកស្រាយរបស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវរក្សាជាការសម្ងាត់។ របាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវរៀបចំឡើងដោយគ្មានវត្តមាននៃភាគីវិវាទ ដោយផ្អែកលើព័ត៌មានដែលបានទទួលនិងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលបានលើកឡើង។ យោបល់នានារបស់សមាជិកនីមួយៗនៃក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះដែលបានបញ្ចូលក្នុងរបាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ត្រូវធ្វើឡើងជាអនាមិក។

មាត្រា ១១

ប្រព្រឹត្តិកម្មនៃរបាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ

១- ដើម្បីផ្តល់ពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ដល់បណ្តារដ្ឋសមាជិកក្នុងការពិចារណាលើរបាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន មិនត្រូវពិចារណាដើម្បីអនុម័តលើរបាយការណ៍នេះ ក្នុងរយៈពេល២០ថ្ងៃគិតចាប់ពីថ្ងៃទទួលបានរបាយការណ៍នេះ។

២- កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ត្រូវអនុម័តរបាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះក្នុងរយៈពេល៦០ថ្ងៃបន្ទាប់ពីបានទទួលរបាយការណ៍នេះពីក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ លើកលែងតែមានភាគីវិវាទណាមួយជូនដំណឹងជាផ្លូវការដល់កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន អំពីការសម្រេចចិត្តប្តឹងឧទ្ធរណ៍ឬកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានសម្រេចជាលក្ខណៈក្នុងសង្គមមិនអនុម័តលើរបាយការណ៍នោះ។ ប្រសិនបើភាគីមួយបានជូនដំណឹងអំពីគោលបំណងប្តឹងឧទ្ធរណ៍ របាយការណ៍ដែលធ្វើឡើងដោយក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនឹងមិនត្រូវយកមកអនុម័តក្នុងកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានឡើយ រហូតដល់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានបញ្ចប់។ ឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានដែលជាតំណាងមកពីរដ្ឋសមាជិកភាគីវិវាទ អាចមានវត្តមានក្នុងអំឡុងពេលនៃដំណាក់កាលពន្យល់បកស្រាយ ក្នុងកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន។

៣- ក្នុងករណីដែលគ្មានកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានត្រូវបានរៀបចំ ឬគ្មានផែនការរៀបចំកិច្ចប្រជុំដើម្បីអនុម័តឬមិនអនុម័តលើរបាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះក្នុងរយៈពេល៦០ថ្ងៃ ដូចមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី២នោះទេ ការអនុម័តរបាយការណ៍ត្រូវធ្វើឡើងតាមនីតិវិធីនៃការចែកចាយរបាយការណ៍។ ប្រសិនបើគ្មានការឆ្លើយតបទេ សេចក្តីសម្រេចនិង/ឬអនុសាសន៍ដែលមានក្នុងរបាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ត្រូវចាត់ទុកថាបានទទួលយក។ ការអនុម័តឬមិនអនុម័តត្រូវធ្វើក្នុងរយៈពេល៦០ថ្ងៃ ដូចមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី២ ដោយមិនគិតបញ្ចូលរយៈពេលចែកចាយរបាយការណ៍នេះទេ។

Handwritten signature

មាត្រា ១២
នីតិវិធីសម្រាប់ពហុភាគីប្តឹងតវ៉ា

១- នៅពេលដែលរដ្ឋសមាជិកលើសពីមួយ ស្នើសុំឱ្យបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះលើបញ្ហាដូចគ្នានៃវិវាទ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះតែមួយអាចត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បីពិនិត្យលើបណ្តឹងទាំងនេះ ដោយត្រូវពិចារណាដល់សិទ្ធិរបស់បណ្តារដ្ឋសមាជិកពាក់ព័ន្ធ។ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនេះ គួរត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីពិនិត្យបណ្តឹងនេះ តាមការដែលអាចធ្វើបាន។

២- ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនេះ ត្រូវរៀបចំ ពិនិត្យ និងបកស្រាយលទ្ធផលរកឃើញនិងអនុសាសន៍របស់ខ្លួនជូនកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន។ ទោះជាដូច្នោះក៏ដោយ សិទ្ធិដែលភាគីវិវាទអាចនឹងទទួលបានក្នុងករណីបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះដាច់ដោយឡែកមិនត្រូវរងផលប៉ះពាល់ឡើយ។ ប្រសិនបើភាគីវិវាទណាមួយស្នើសុំឱ្យដាក់ជូនរបាយការណ៍ដោយឡែក ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវបញ្ជូនរបាយការណ៍នេះតាមការស្នើសុំ។ ឯកសារដែលបានដាក់ជូនជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ភាគីបណ្តឹងនីមួយៗត្រូវផ្តល់ឱ្យភាគីផ្សេងទៀត ហើយភាគីបណ្តឹងនីមួយៗត្រូវមានសិទ្ធិចូលរួមសវនាការ នៅពេលភាគីបណ្តឹងមួយផ្សេងទៀតបញ្ជូនព្រឹត្តិប្រតិបត្តិក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។

៣- ប្រសិនបើក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះលើសពីមួយត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បីពិនិត្យលើបណ្តឹងទាក់ទងនឹងបញ្ហាដូចគ្នា បុគ្គលដែលត្រូវបំពេញមុខងារជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះក្នុងក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះផ្សេងៗទៀតនោះ ទៅតាមលទ្ធភាពដែលអាចធ្វើទៅបាន ហើយកាលវិភាគសម្រាប់ដំណើរការក្តីក្នុងវិវាទនេះ ត្រូវតែមានភាពរលូន។

មាត្រា ១៣
តតិយជន

១- ផលប្រយោជន៍របស់ភាគីវិវាទ និងរបស់រដ្ឋសមាជិកផ្សេងទៀតក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងគ្របដណ្តប់ពាក់ព័ន្ធនឹងវិវាទ ត្រូវបានលើកយកមកពិចារណានៅក្នុងអំឡុងដំណើរការជំនុំជម្រះ។

២- រដ្ឋសមាជិកដែលមានផលប្រយោជន៍ច្រើនក្នុងវិវាទដែលបានដាក់ជូន ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ អាចជូនដំណឹងទៅកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានអំពីផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួនមិនឱ្យលើសពី១០ថ្ងៃបន្ទាប់ពីថ្ងៃបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។ រដ្ឋសមាជិក ដែលបានជូនដំណឹងអំពីផលប្រយោជន៍ច្រើនរបស់ខ្លួន ត្រូវមានសិទ្ធិនិងកាតព្វកិច្ចជាតតិយជន។

៣- យោងលើការការពារព័ត៌មានសម្ងាត់ ភាគីវិវាទនីមួយៗត្រូវផ្តល់ដល់តតិយជននូវឯកសារដែលបានដាក់ជូនជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ សេចក្តីថ្លែងការណ៍ផ្ទាល់មាត់ជូនដល់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះក្នុងទម្រង់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងចម្លើយតបជាលាយលក្ខណ៍អក្សរចំពោះសំណួរដែលបានធ្វើឡើងមុនការចេញរបាយការណ៍បណ្តោះអាសន្ននៅពេលដែលរបាយការណ៍ សេចក្តីថ្លែងការណ៍ និងចម្លើយតបទាំងនោះ ទៅក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។

៤- តតិយជនមានសិទ្ធិ៖

- (ក) ចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះលើកទី១ និងលើកទី២ ជាមួយភាគីវិវាទ មុនការចេញរបាយការណ៍បណ្តោះអាសន្នទៅភាគីវិវាទ លើកលែងតែមានលក្ខខណ្ឌទាក់ទងនឹងការការពារព័ត៌មានសម្ងាត់

- (ខ) ដាក់ឯកសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរយ៉ាងតិចមួយ មុនកិច្ចប្រជុំសំខាន់លើកទីមួយ
- (គ) ធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ផ្ទាល់មាត់ទៅក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ និងឆ្លើយតបសំណួរនានាពីក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំលើកទីមួយ និង
- (ឃ) ឆ្លើយតបជាលាយលក្ខណ៍អក្សរចំពោះសំណួរនានាពីក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះដែលចោទទៅតតិយជនផ្ទាល់។

៥- រាល់ឯកសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរប្លង់ឯកសារផ្សេងទៀតដាក់ជូនដោយតតិយជនទៅក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ត្រូវធ្វើឡើងស្របពេលគ្នាជាមួយនឹងការបញ្ជូនឯកសារទៅភាគីវិវាទនិងតតិយជនផ្សេងទៀត។

៦- ដោយមានការព្រមព្រៀងពីភាគីវិវាទ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះអាចផ្តល់សិទ្ធិបន្ថែម ឬសិទ្ធិបំពេញបន្ថែមទៅតតិយជនណាមួយ ទាក់ទងនឹងការចូលរួម ក្នុងដំណើរការក្តីរបស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។

៧- ប្រសិនបើតតិយជនយល់ឃើញថា វិធានការដែលជាកម្មវត្ថុ ក្នុងដំណើរការជំនុំជម្រះក្តី មានមោឃភាពឬធ្វើឱ្យខូចប្រយោជន៍នានា ដែលតតិយជននោះត្រូវទទួលបានក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងគ្របដណ្តប់ រដ្ឋសមាជិកនោះអាចប្រើនីតិវិធីដោះស្រាយវិវាទទូទៅក្រោមពិធីសារនេះបាន។ វិវាទនេះត្រូវបញ្ជូនទៅក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះដើម តាមការសម្រប។

មាត្រា ១៤
ការពិនិត្យឡើងវិញដោយអង្គឧទ្ធរណ៍

១- អង្គឧទ្ធរណ៍ត្រូវបង្កើតឡើងដោយរដ្ឋមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន (តទៅនេះ ហៅកាត់ថា AEM)។ អង្គឧទ្ធរណ៍ ត្រូវបើកសវនាការឧទ្ធរណ៍លើរឿងក្តីដែលបានដាក់ជូនដោយក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។ អង្គឧទ្ធរណ៍ត្រូវមានសមាជិកចំនួនសរុបដែលក្នុងនោះ៣រូបត្រូវដោះស្រាយលើរឿងក្តីមួយ។ សមាជិកអង្គឧទ្ធរណ៍ត្រូវដោះស្រាយលើរឿងក្តីតាមគោលការណ៍ប្តូរវេន។ ការប្តូរវេននេះត្រូវកំណត់ក្នុងនីតិវិធីការងាររបស់អង្គឧទ្ធរណ៍។

២- រដ្ឋមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានត្រូវតែងតាំងបុគ្គល ដើម្បីបម្រើការងារក្នុងអង្គឧទ្ធរណ៍សម្រាប់អាណត្តិ៤ឆ្នាំ ហើយបុគ្គលនីមួយៗអាចត្រូវបានតែងតាំងឡើងវិញសម្រាប់មួយអាណត្តិទៀតប៉ុណ្ណោះ។ បុគ្គលដែលត្រូវបានតែងតាំងជំនួសបុគ្គលដែលផុតអាណត្តិ ត្រូវបន្តការងារដែលនៅសេសសល់។

៣- ជាទូទៅ អង្គឧទ្ធរណ៍ត្រូវមានសមាជិកជាបុគ្គលមានភ្នំឈ្មោះ ទោះមានសញ្ជាតិណាក៏ដោយ ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាមានជំនាញច្បាស់លាស់ផ្នែកច្បាប់ ពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ និងវិស័យពាក់ព័ន្ធនានាក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយ។ សមាជិកនេះមិនត្រូវមានសម្ព័ន្ធភាពជាមួយរដ្ឋាភិបាលណាមួយឡើយ។ សមាជិកទាំងអស់ដែលបម្រើការងារក្នុងអង្គឧទ្ធរណ៍ត្រូវមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ ឆ្លើយតបបានទាន់ពេលវេលា និងត្រូវតាមដាននូវរាល់សកម្មភាពដោះស្រាយវិវាទ និងសកម្មភាពពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀតរបស់អាស៊ាន។ សមាជិកមិនត្រូវចូលរួមនៅក្នុងការសម្រេចលើវិវាទណាមួយដែលអាចធ្វើឱ្យមានទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដោយផ្ទាល់ឬដោយប្រយោលឡើយ។

៤- មានតែភាគីវិវាទប៉ុណ្ណោះដែលអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះរបាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ រីឯតតិយជនមិនអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍បានទេ។ ភាគីទីបីដែលបានជូនដំណឹងទៅកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានអំពីផលប្រយោជន៍ច្រើននៅក្នុងវិវាទស្របតាមកថាខណ្ឌទី២នៃមាត្រា១៣ខាងលើនេះ អាចផ្តល់អំណះអំណាងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជូនអង្គឧទ្ធរណ៍ និងត្រូវទទួលបានឱកាសចូលរួមសវនាការ។

Handwritten mark

៥. ជាវិធានទូទៅ ដំណើរការក្តីនៃអង្គឧទ្ធរណ៍មិនត្រូវលើសពីរយៈពេល៦០ថ្ងៃឡើយ គិតចាប់ពីថ្ងៃដែលភាគីរិះរក ជូនដំណឹងផ្លូវការអំពីបំណងប្តឹងឧទ្ធរណ៍ រហូតដល់ថ្ងៃដែលអង្គឧទ្ធរណ៍ចែកជូនរបាយការណ៍។ នៅក្នុងការកែតម្រូវ កាលវិភាគរបស់ខ្លួន អង្គឧទ្ធរណ៍ត្រូវពិចារណាដល់បទប្បញ្ញត្តិនៃកថាខណ្ឌទី៥នៃមាត្រា៣នៃពិធីសារនេះ។ នៅពេល អង្គឧទ្ធរណ៍ យល់ថា មិនអាចផ្តល់របាយការណ៍ក្នុងរយៈពេល៦០ថ្ងៃបាន អង្គឧទ្ធរណ៍ត្រូវជូនដំណឹងជាលាយលក្ខណ៍ អក្សរអំពីហេតុផលចំពោះការពន្យារពេល ព្រមទាំងប៉ាន់ស្មានពីពេលវេលា ដែលអង្គឧទ្ធរណ៍អាចបញ្ជូនរបាយការណ៍ ជូនដល់កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន។ រាល់ដំណើរការក្តីមិនត្រូវលើសពីរយៈពេល៩០ថ្ងៃឡើយ។

៦. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានកម្រិតត្រឹមអង្គច្បាប់ដែលមានក្នុងរបាយការណ៍ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ និងការបកស្រាយ ច្បាប់ដោយក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះប៉ុណ្ណោះ។

៧. អង្គឧទ្ធរណ៍ត្រូវទទួលបានការជួយគាំទ្រសមស្របផ្នែករដ្ឋបាលនិងច្បាប់ តាមការស្នើសុំ។

៨. នីតិវិធីការងារសម្រាប់ការពិនិត្យឡើងវិញដោយអង្គឧទ្ធរណ៍ មានកំណត់ក្នុងបរិសិដ្ឋទី៤។

៩. ដំណើរការក្តីនៃអង្គឧទ្ធរណ៍ត្រូវរក្សាជាការសម្ងាត់។ របាយការណ៍របស់អង្គឧទ្ធរណ៍ត្រូវត្រាងដោយគ្មានវត្តមាន ពីភាគីរិះរក ហើយយោងតាមព័ត៌មាននិងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលបានទទួល។

១០. យោបល់ដែលបានលើកឡើងដោយសមាជិកអង្គឧទ្ធរណ៍ក្នុងរបាយការណ៍អង្គឧទ្ធរណ៍ ត្រូវធ្វើឡើងជាអនាមិក។

១១. អង្គឧទ្ធរណ៍ត្រូវដោះស្រាយបញ្ហាដែលលើកឡើងនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី៦ក្នុងអំឡុងពេលដំណើរការក្តីឧទ្ធរណ៍។

១២. អង្គឧទ្ធរណ៍អាចរក្សា កែតម្រូវ ឬកែប្រែទាំងស្រុងនូវលទ្ធផលរកឃើញផ្នែកច្បាប់និងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។

១៣. របាយការណ៍របស់អង្គឧទ្ធរណ៍ត្រូវអនុម័តដោយកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ហើយភាគីរិះរកត្រូវទទួល យកដោយគ្មានលក្ខខណ្ឌ លើកលែងតែកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានសម្រេចជាក្នុងសង្កេតស៊ីស មិនអនុម័ត របាយការណ៍របស់អង្គឧទ្ធរណ៍ក្នុងរយៈពេល៣០ថ្ងៃបន្ទាប់ពីបានទទួលរបាយការណ៍នេះ។ ក្នុងករណី ដែលគ្មាន កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានត្រូវបានរៀបចំ ឬគ្មានផែនការរៀបចំកិច្ចប្រជុំដើម្បីអនុម័តឬមិនអនុម័តលើ របាយការណ៍របស់អង្គឧទ្ធរណ៍ ក្នុងរយៈពេល៣០ថ្ងៃនោះទេ ការអនុម័តត្រូវសម្រេចតាមរយៈការចែកជូនរបាយការណ៍ នេះ។ ប្រសិនបើគ្មានការឆ្លើយតបក្នុងរយៈពេល៣០ថ្ងៃនោះទេ របាយការណ៍នេះត្រូវបានចាត់ទុកថាបានទទួលយក។ នីតិវិធីអនុម័តនេះមិនត្រូវបំពានសិទ្ធិរបស់បណ្តារដ្ឋសមាជិក ក្នុងការបញ្ចេញយោបល់លើរបាយការណ៍របស់អង្គឧទ្ធរណ៍ ឡើយ។ ដំណើរការអនុម័តនេះត្រូវបញ្ចប់ក្នុងរយៈពេល៣០ថ្ងៃ ទោះជាត្រូវបានដាក់ឱ្យអនុម័តនៅកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រី សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ឬដោយការចែកចាយក៏ដោយ។

មាត្រា ១៥
ការទាត់ទងជាមួយក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះឬអង្គឧទ្ធរណ៍

១. ត្រូវបានហាមឃាត់រាល់ការប្រាស្រ័យទាក់ទងរវាងភាគីតែម្ខាងជាមួយនិងក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះឬអង្គឧទ្ធរណ៍ ទាក់ទងនឹងរិះរកដែលកំពុងស្ថិតក្រោមការដោះស្រាយដោយក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងអង្គឧទ្ធរណ៍។

២- ការផ្តល់ឯកសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជូនក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះប្រអង្គឧទ្ធរណ៍ត្រូវរក្សាការសម្ងាត់ ប៉ុន្តែត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យភាគីវិវាទអាចស្វែងរកបាន។ គ្មានបញ្ញត្តិណាមួយនៃពិធីសារនេះហាមឃាត់ភាគីវិវាទមិនឱ្យបង្ហាញសេចក្តីថ្លែងការណ៍អំពីជំហររបស់ខ្លួនជាសាធារណៈឡើយ។ បណ្តារដ្ឋសមាជិកត្រូវរក្សាការសម្ងាត់នូវរាល់ព័ត៌មាន ដែលផ្តល់ឱ្យដោយរដ្ឋសមាជិកផ្សេងទៀត ជូនទៅក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះប្រអង្គឧទ្ធរណ៍ ដែលរដ្ឋសមាជិកនេះបានកំណត់ជាការសម្ងាត់។ ផ្អែកតាមការស្នើសុំរបស់រដ្ឋសមាជិក ភាគីវិវាទត្រូវផ្តល់ព័ត៌មានសង្ខេបមិនសម្ងាត់ មាននៅក្នុងឯកសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលអាចបង្ហាញជាសាធារណៈបាន។

មាត្រា ១៦
អនុសាសន៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ និងអង្គឧទ្ធរណ៍

- ១- ក្នុងករណីដែលក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះប្រអង្គឧទ្ធរណ៍សន្និដ្ឋានថា វិធានការមួយគ្មានសង្គតិភាពជាមួយនឹងកិច្ចព្រមព្រៀងគ្របដណ្តប់ណាមួយ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះប្រអង្គឧទ្ធរណ៍ ត្រូវផ្តល់អនុសាសន៍ដល់រដ្ឋសមាជិកដែលដាក់ចេញនូវវិធានការនោះឱ្យកែសម្រួលវិធានការរបស់ខ្លួនឱ្យមានអនុលោមភាពតាមកិច្ចព្រមព្រៀងគ្របដណ្តប់។ បន្ថែមលើអនុសាសន៍នេះ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះប្រអង្គឧទ្ធរណ៍អាចណែនាំពីវិធីសាស្ត្រដែលរដ្ឋសមាជិកនោះ មានលទ្ធភាពអនុវត្តនូវអនុសាសន៍នោះបាន។
- ២- នៅក្នុងលទ្ធផលរកឃើញនិងអនុសាសន៍ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងអង្គឧទ្ធរណ៍មិនអាចបន្ថែមឬកាត់បន្ថយនូវសិទ្ធិនិងកាតព្វកិច្ចនានា ដែលមានក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយឡើយ។
- ៣- ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងអង្គឧទ្ធរណ៍ ត្រូវគិតគូរផងដែរនូវបញ្ហាចំណាយដែលជាបន្ទុករបស់ភាគីវិវាទ រួមទាំងការចំណាយជាបន្ទុករបស់តតិយជនដើម្បីបំពេញបន្ថែមឡើងវិញនូវមូលនិធិយន្តការដោះស្រាយវិវាទអាស៊ាន ដែលជាផ្នែកនៃលទ្ធផលរកឃើញ និងអនុសាសន៍។ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងអង្គឧទ្ធរណ៍អាចបែងចែកបន្ទុកចំណាយនានាដោយសមស្របតាមករណីវិវាទជាក់ស្តែង។

មាត្រា ១៧
ការតាមដានការអនុវត្តលទ្ធផលរកឃើញ និងអនុសាសន៍

១- ដោយហេតុថាការអនុវត្តភ្លាមៗតាមលទ្ធផលរកឃើញ និងអនុសាសន៍ក្នុងរបាយការណ៍ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងអង្គឧទ្ធរណ៍អនុម័តដោយកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន មានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងការធានានូវប្រសិទ្ធភាពនៃដំណោះស្រាយវិវាទដែលជាប្រយោជន៍ដល់រដ្ឋសមាជិកទាំងអស់ ភាគីវិវាទដែលតម្រូវឱ្យអនុវត្តភ្លាមៗនោះ ត្រូវអនុវត្តតាមលទ្ធផលរកឃើញ និងអនុសាសន៍ក្នុងរបាយការណ៍ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ក្នុងរយៈពេល៦០ថ្ងៃគិតចាប់ពីពេលដែលកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានបានអនុម័តរួច ឬក្នុងករណីមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ភាគីវិវាទនោះ ត្រូវអនុវត្តតាមលទ្ធផលរកឃើញ និងអនុសាសន៍ក្នុងរបាយការណ៍អង្គឧទ្ធរណ៍ ក្នុងរយៈពេល៦០ថ្ងៃគិតចាប់ពីពេលដែលកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានបានអនុម័តលទ្ធផលរកឃើញ និងអនុសាសន៍នោះ លើកលែងតែមានការកំណត់រយៈពេលវែងផ្សេងពីនេះ អនុលោមតាមកថាខណ្ឌទី២និងទី៣។

២- នៅពេលដែលភាគីវិវាទមួយស្នើសុំរយៈពេលបន្ថែមសម្រាប់ការអនុវត្ត ភាគីវិវាទម្ខាងទៀតត្រូវពិចារណាតាម ការដាក់ស្នែងតាមករណីនីមួយៗ ហើយត្រូវគិតគូរដោយភាពអនុគ្រោះដល់ភាពស្មុគស្មាញនៃការអនុវត្ត ឱ្យមាន អនុលោមភាពជាមួយលទ្ធផលរកឃើញនិងអនុសាសន៍ក្នុងរបាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងអង្គឧទ្ធរណ៍ ដែលអនុម័តដោយកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន។ ការស្នើសុំរយៈពេលបន្ថែមនេះមិនត្រូវបានបដិសេធដោយ គ្មានហេតុផលសមរម្យឡើយ។ ក្នុងករណីចាំបាច់ដែលតម្រូវឱ្យមានការអនុម័តដាក់ចេញនូវច្បាប់ជាតិដើម្បីអនុវត្តតាម លទ្ធផលរកឃើញនិងអនុសាសន៍ក្នុងរបាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងអង្គឧទ្ធរណ៍ រយៈពេលបន្ថែម សមស្របត្រូវបានអនុញ្ញាតផ្តល់ជូន។ សេចក្តីសម្រេចរបស់ភាគីវិវាទលើសំណើសុំបន្ថែមរយៈពេល ត្រូវធ្វើឡើងក្នុង រយៈពេល១៤ថ្ងៃ គិតចាប់ពីពេលកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានបានអនុម័តលទ្ធផលរកឃើញ និងអនុសាសន៍ ក្នុងរបាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ឬក្នុងករណីដែលមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ សេចក្តីសម្រេចរបស់ភាគីវិវាទ លើសំណើសុំបន្ថែមរយៈពេល ត្រូវធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេល១៤ថ្ងៃ គិតចាប់ពីពេលកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន បានអនុម័តលទ្ធផលរកឃើញនិងអនុសាសន៍ក្នុងរបាយការណ៍របស់អង្គឧទ្ធរណ៍។

៣- នៅពេលគ្មានការឯកភាពគ្នាលើសំណើសុំបន្ថែមរយៈពេលសម្រាប់ការអនុវត្ត រយៈពេលបន្ថែមនេះអាចត្រូវបាន កំណត់ដោយមជ្ឈត្តការដែលមានសមត្ថកិច្ចក្នុងរយៈពេល៩០ថ្ងៃ គិតចាប់ពីកាលបរិច្ឆេទអនុម័តអនុសាសន៍និង សេចក្តីសម្រេចទាំងនោះ^៦។ នៅក្នុងមជ្ឈត្តការនេះ សេចក្តីណែនាំសម្រាប់មជ្ឈត្តការ^៧ដែលមានរយៈពេលសមស្រប សម្រាប់ការអនុវត្តអនុសាសន៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងអង្គឧទ្ធរណ៍ មិនគួរលើសពី១៥ខែឡើយ គិតចាប់ពីពេល អនុម័តរបាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះឬអង្គឧទ្ធរណ៍។ ទោះបីជាយ៉ាងណា រយៈពេលនោះអាចចាប់ជាងឬ យូរជាងនេះអាស្រ័យលើស្ថានភាពជាក់ស្តែង។

៤- ភាគីវិវាទដែលតម្រូវឱ្យអនុវត្តតាមលទ្ធផលរកឃើញ និងអនុសាសន៍ ត្រូវផ្តល់របាយការណ៍បច្ចុប្បន្នភាពជា លាយលក្ខណ៍អក្សរជូនកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន អំពីវឌ្ឍនភាពនៃការអនុវត្តលទ្ធផលរកឃើញ និង អនុសាសន៍ដែលមានក្នុងរបាយការណ៍ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងអង្គឧទ្ធរណ៍អនុម័តដោយកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ច អាស៊ាន។

៥- នៅពេលគ្មានការឯកភាពគ្នាលើអត្ថិភាព ឬសង្គតិភាពនៃវិធានការអនុវត្តស្របតាមលទ្ធផលរកឃើញនិង អនុសាសន៍របស់របាយការណ៍ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងអង្គឧទ្ធរណ៍អនុម័តដោយកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ជាមួយនឹងកិច្ចព្រមព្រៀងគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយទេនោះ វិវាទនេះត្រូវសម្រេចតាមនីតិវិធីដោះស្រាយវិវាទ ដោយរួម បញ្ចូលទាំងនីតិវិធីនៃក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះដើម តាមដែលអាចធ្វើបាន។ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវចែកចាយរបាយការណ៍ ក្នុងរយៈពេល៦០ថ្ងៃ គិតចាប់ពីថ្ងៃដែលរឿងក្តីនោះត្រូវបានដាក់ជូនក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។ ប្រសិនបើក្រុមប្រឹក្សាជំនុំ ជម្រះយល់ថាមិនអាចផ្តល់របាយការណ៍តាមពេលកំណត់បានទេនោះ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវជូនដំណឹងជាលាយ

^៦ ប្រសិនបើភាគីមិនឯកភាពគ្នាលើការជ្រើសរើសមជ្ឈត្តការ ក្នុងរយៈពេល១០ថ្ងៃគិតចាប់ពីបញ្ជូនវិវាទទៅមជ្ឈត្តការ អគ្គលេខាធិការអាស៊ានត្រូវតែងតាំង មជ្ឈត្តការ ក្នុងរយៈពេល១០ថ្ងៃគិតចាប់ពីពេលគ្រោះយោបល់ជាមួយភាគីរួច។

^៧ មជ្ឈត្តការ សំដៅដល់មជ្ឈត្តការម្នាក់ឬមជ្ឈត្តការជាច្រើន។

WS

លក្ខណ៍អក្សរដល់កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន អំពីមូលហេតុនៃការពន្យារពេល ព្រមទាំងប៉ាន់ប្រមាណពី ពេលវេលាដែលនឹងត្រូវផ្តល់របាយការណ៍។ ទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយ នីតិវិធីក្នុងការស្នើសុំពន្យារពេល និងផ្តល់ របាយការណ៍ មិនត្រូវលើសរយៈពេល៩០ថ្ងៃឡើយ គិតចាប់ពីថ្ងៃដែលរឿងក្តីនោះត្រូវបានដាក់ជូនក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។

៦- កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានត្រូវតាមដានការអនុវត្តលទ្ធផលរកឃើញនិងអនុសាសន៍ដែលមានក្នុង របាយការណ៍ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងអង្គឧទ្ធរណ៍ដែលបានអនុម័ត។ បញ្ហានៃការអនុវត្តលទ្ធផលរកឃើញនិងអនុសាសន៍ ក្នុងរបាយការណ៍ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងអង្គឧទ្ធរណ៍ដែលកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានបានអនុម័ត អាចត្រូវ បានលើកឡើងគ្រប់ពេលដោយរដ្ឋសមាជិកក្នុងអំឡុងកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន។ លើកលែងតែកិច្ចប្រជុំ ឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានសម្រេចផ្សេងពីនេះ បញ្ហានៃការអនុវត្តលទ្ធផលរកឃើញ និងអនុសាសន៍ដែលមានក្នុង របាយការណ៍ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងអង្គឧទ្ធរណ៍អនុម័តដោយកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ត្រូវដាក់ក្នុង របៀបវារៈក្នុងកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ហើយត្រូវតែទុកក្នុងរបៀបវារៈនៃកិច្ចប្រជុំនេះរហូតទាល់តែបញ្ហា ត្រូវបានដោះស្រាយរួច។ មុនកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាននីមួយៗយ៉ាងតិច១០ថ្ងៃ ភាគីពាក់ព័ន្ធត្រូវផ្តល់ របាយការណ៍បច្ចុប្បន្នភាពជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដល់កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន អំពីវឌ្ឍនភាពនៃការអនុវត្ត លទ្ធផលរកឃើញនិងអនុសាសន៍ដែលមានក្នុងរបាយការណ៍ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងអង្គឧទ្ធរណ៍ដែលបានអនុម័ត ដោយកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន។

មាត្រា ១៨

សំណងនិងការព្យួរសម្បទាន

១- សំណងនិងការព្យួរសម្បទាន ឬកាតព្វកិច្ចផ្សេងៗទៀត ជាវិធានការបណ្តោះអាសន្នដែលអាចប្រើបាន ក្នុងករណី ដែលលទ្ធផលរកឃើញ និងអនុសាសន៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងរបាយការណ៍របស់អង្គឧទ្ធរណ៍ដែលអនុម័តដោយ កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានមិនត្រូវបានអនុវត្តក្នុងរយៈពេល៦០ថ្ងៃ ឬក្នុងរយៈពេលយូរជាងនេះដូចមាននៅ ក្នុងមាត្រា១៧។ ប៉ុន្តែ សំណងឬការព្យួរសម្បទាន ឬការព្យួរការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចផ្សេងទៀត មិនត្រូវបានលើកទឹកចិត្ត ឱ្យយកមកប្រើជាដាច់ការឱ្យភាគីមួយទៀតអនុវត្តអនុសាសន៍ដោយពេញលេញក្នុងការកែសម្រួលវិធានការរបស់ភាគី នោះឱ្យស្របតាមកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយឡើយ។ សំណងធ្វើឡើងដោយស្ម័គ្រចិត្ត ហើយប្រសិន បើផ្តល់ឱ្យ ត្រូវមានសង្គតិភាពនឹងកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយ។

២- ប្រសិនបើរដ្ឋសមាជិកពាក់ព័ន្ធខកខានមិនបានអនុវត្តវិធានការ ដែលរកឃើញថាមិនមានសង្គតិភាពនឹងកិច្ច ព្រមព្រៀងគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយ ឬមិនអនុវត្តតាមលទ្ធផលរកឃើញ និងអនុសាសន៍ក្នុងរបាយការណ៍ក្រុមប្រឹក្សា ជំនុំជម្រះនិងអង្គឧទ្ធរណ៍ ដែលបានអនុម័តដោយកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ក្នុងរយៈពេល៦០ថ្ងៃឬរយៈពេល យូរជាងនេះដូចមានចែងក្នុងមាត្រា១៧ តាមការស្នើសុំ រដ្ឋសមាជិកនោះត្រូវចរចាជាមួយភាគីដែលបានប្រើប្រាស់ នីតិវិធីដោះស្រាយវិវាទ មិនឱ្យលើសពីរយៈពេលកំណត់៦០ថ្ងៃឬរយៈពេលយូរជាងនេះដូចមានចែងក្នុងមាត្រា១៧ ក្នុងគោលបំណងដើម្បីផ្តល់សំណងដែលអាចទទួលយកបានទាំងអស់គ្នា។ ប្រសិនបើគ្មានសំណងដែលពេញចិត្ត ណាមួយត្រូវបានព្រមព្រៀងគ្នាក្នុងរយៈពេល២០ថ្ងៃក្រោយពីផុតរយៈពេលកំណត់៦០ថ្ងៃ ឬរយៈពេលយូរជាងនេះ

ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា១៧ នោះភាគីណាមួយដែលបានស្នើសុំប្រើប្រាស់នីតិវិធីដោះស្រាយវិវាទអាចស្នើសុំការអនុញ្ញាត ពីកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ដើម្បីព្យួរសម្បទាន ឬការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចផ្សេងទៀតក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀង គ្របដណ្តប់ទាំងឡាយចំពោះរដ្ឋជាសមាជិកដែលពាក់ព័ន្ធ។

៣. ក្នុងការពិចារណាលើសម្បទានឬការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចណាមួយដែលត្រូវព្យួរ ភាគីតវ៉ាត្រូវអនុវត្តតាមគោលការណ៍ និងនីតិវិធីដូចតទៅ៖

- (ក) គោលការណ៍ទូទៅគឺ ជាបឋម ភាគីតវ៉ាត្រូវព្យួរសម្បទានឬការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចក្នុងវិស័យដូចគ្នា នឹងវិស័យដែលក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះប្រអង្គឧទ្ធរណ៍បានរកឃើញថាមានការបំពាន ឬមោឃភាព ឬរងការ ខូចខាតផ្សេងទៀត។
- (ខ) ប្រសិនបើភាគីតវ៉ាយល់ឃើញថា ការព្យួរសម្បទានឬការព្យួរការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចក្នុងវិស័យដូចគ្នា នោះមិនអាចអនុវត្តបានឬមិនមានប្រសិទ្ធភាព ភាគីនោះអាចព្យួរសម្បទានឬការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ក្នុងវិស័យផ្សេងទៀតបានក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងដូចគ្នា។
- (គ) ប្រសិនបើភាគីតវ៉ាយល់ឃើញថា ការព្យួរសម្បទានឬការព្យួរការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចក្នុងវិស័យផ្សេងទៀត ក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងដូចគ្នាមិនអាចអនុវត្តបានឬមិនមានប្រសិទ្ធភាព ហើយស្ថានភាពនោះមានលក្ខណៈ ធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់ ភាគីនោះអាចព្យួរសម្បទានឬការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចផ្សេងទៀតក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀង គ្របដណ្តប់ដទៃទៀតបាន។
- (ឃ) ក្នុងការអនុវត្តគោលការណ៍ខាងលើ ភាគីនោះត្រូវពិចារណាលើ៖
  - (i) ពាណិជ្ជកម្មក្នុងវិស័យ ឬក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងដែលក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះប្រអង្គឧទ្ធរណ៍បានរក ឃើញថា មានការរំលោភបំពាន ឬមោឃភាពឬរងការខូចខាតផ្សេងទៀត និងសារៈសំខាន់នៃ ពាណិជ្ជកម្មទាំងឡាយចំពោះភាគីនោះ។
  - (ii) កត្តាសេដ្ឋកិច្ចទូលំទូលាយទាក់ទងនឹងមោឃភាពឬរងការខូចខាត និងផលវិបាកសេដ្ឋកិច្ចទូលំ ទូលាយ នៃការព្យួរសម្បទានឬកាតព្វកិច្ចផ្សេងទៀត។
- (ង) សម្រាប់គោលបំណងនៃកថាខណ្ឌនេះ "វិស័យ" សំដៅដល់៖
  - (i) ចំពោះទំនិញ គឺទំនិញទាំងអស់
  - (ii) ចំពោះសេវាកម្ម គឺវិស័យចម្បងដែលបានកំណត់ក្នុងតារាងសន្យានៅក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀង គ្របដណ្តប់អាស៊ាន ស្តីពីសេវាកម្ម (តទៅនេះ ហៅកាត់ថា AFAS) ឬកិច្ចព្រមព្រៀងជំនួស។
- (ច) សម្រាប់គោលបំណងនៃកថាខណ្ឌនេះ "កិច្ចព្រមព្រៀង" សំដៅដល់៖
  - (i) ចំពោះទំនិញ គឺសំដៅដល់កិច្ចព្រមព្រៀងពាក់ព័ន្ធនឹងទំនិញដែលមានរៀបរាប់ក្នុងបរិសិដ្ឋ១
  - (ii) ចំពោះសេវាកម្ម គឺសំដៅដល់កិច្ចព្រមព្រៀង AFAS ឬកិច្ចព្រមព្រៀងជំនួស
  - (iii) កិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ផ្សេងទៀតដូចមានចែងក្នុងមាត្រា១

៤. កម្រិតនៃការព្យួរសម្បទាន ឬការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចផ្សេងទៀតដែលអនុញ្ញាតដោយកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ច អាស៊ាន ត្រូវសមមូលនឹងកម្រិតនៃមោឃភាពឬការខូចខាត។

148 ✓

៥- កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានមិនត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យល្អិតសម្បទានឬការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចផ្សេងៗឡើយ ប្រសិនបើកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយហាមឃាត់ការព្យួរទាំងនេះ។

៦- នៅពេលដែលស្ថានភាពដូចមានរៀបរាប់ក្នុងកថាខណ្ឌទី២កើតឡើង កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានត្រូវ ផ្តល់ការអនុញ្ញាតឱ្យល្អិតសម្បទានឬការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចផ្សេងទៀតតាមការស្នើសុំក្នុងរយៈពេល៣០ថ្ងៃ ក្រោយ ផុតរយៈពេលកំណត់៦០ថ្ងៃ ឬផុតរយៈពេលដែលយូរជាងនេះ ដូចមានចែងនៅក្នុងមាត្រា១៧ លើកលែងតែកិច្ចប្រជុំ ឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានសម្រេចជាលក្ខណៈក្នុងសង្គមសីលធម៌សំណើនេះ។ ក្នុងករណីដែលគ្មានកិច្ចប្រជុំ ឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានត្រូវបានរៀបចំ ឬគ្មានផែនការរៀបចំដើម្បីផ្តល់ការអនុញ្ញាតក្នុងការព្យួរសម្បទានឬកាតព្វកិច្ច ផ្សេងទៀតក្នុងរយៈពេល៣០ថ្ងៃទេនោះ ការផ្តល់ការអនុញ្ញាតត្រូវសម្រេចតាមរយៈការចែកចាយ។ ការមិនឆ្លើយតប ក្នុងរយៈពេល៣០ថ្ងៃ ត្រូវចាត់ទុកថាជាការយល់ព្រមផ្តល់ការអនុញ្ញាត។ ដំណើរការនៃការអនុញ្ញាតត្រូវបញ្ចប់ក្នុង រយៈពេល៣០ថ្ងៃ ទោះបីជាត្រូវបានដោះស្រាយនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ឬតាមរយៈការចែកចាយ ក៏ដោយ។

៧- ទោះយ៉ាងនេះក្តី ប្រសិនបើរដ្ឋសមាជិកពាក់ព័ន្ធដំទាស់នឹងកម្រិតនៃការព្យួរដែលបានស្នើឡើង ឬអះអាងថា គោលការណ៍និងនីតិវិធីដែលមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី៣ខាងលើ មិនត្រូវបានអនុវត្តតាមការស្នើសុំរបស់ភាគីតវ៉ាលើ សិទ្ធិល្អិតសម្បទានឬកាតព្វកិច្ចផ្សេងទៀតតាមកថាខណ្ឌទី៣(ខ)ឬ(គ)ខាងលើ បញ្ហានេះត្រូវបញ្ជូនទៅមជ្ឈត្តការ។ មជ្ឈត្តការនេះ ត្រូវអនុវត្តដោយក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះដើមបើសមាជិកទំនេរ ឬដោយមជ្ឈត្តការដែលតែងតាំងដោយ អគ្គលេខាធិការអាស៊ាន ហើយត្រូវបញ្ចប់ក្នុងរយៈពេល៦០ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីរយៈពេលកំណត់៦០ថ្ងៃ ឬរយៈពេលយូរជាង នេះដូចមានចែងក្នុងមាត្រា១៧។ សម្បទានឬកាតព្វកិច្ចផ្សេងទៀតមិនត្រូវព្យួរក្នុងអំឡុងដំណើរការមជ្ឈត្តការឡើយ។

៨- មជ្ឈត្តការដែលបំពេញការងារស្របតាមកថាខណ្ឌទី៧ខាងលើ មិនត្រូវពិនិត្យមើលលក្ខណៈនៃសម្បទានឬ កាតព្វកិច្ចផ្សេងទៀតដែលត្រូវព្យួរនោះទេ ប៉ុន្តែត្រូវកំណត់ថាតើកម្រិតនៃការព្យួរនោះសមមូលនឹងកម្រិតនៃមោឃភាព ឬការខូចខាតដែរឬទេ។ មជ្ឈត្តការក៏អាចកំណត់ផងដែរ ថាតើការស្នើសុំល្អិតសម្បទានឬកាតព្វកិច្ចផ្សេងទៀតទទួល បានការអនុញ្ញាតក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយដែរឬទេ។ ទោះជាយ៉ាងណា ប្រសិនបើវិវាទដែល បានបញ្ជូនទៅមជ្ឈត្តការ មានបញ្ចូលនូវការអះអាងថា គោលការណ៍និងនីតិវិធីដែលមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី៣ ខាងលើ មិនត្រូវបានអនុវត្តនោះទេ មជ្ឈត្តការត្រូវពិនិត្យអំពីការអះអាងនោះ។ ក្នុងករណីដែលមជ្ឈត្តការរកឃើញថា គោលការណ៍និងនីតិវិធីទាំងនោះមិនត្រូវបានអនុវត្ត នោះភាគីតវ៉ាត្រូវអនុវត្តតាមគោលការណ៍ទាំងនោះស្របតាមក ថាខណ្ឌទី៣ខាងលើ។ ភាគីវិវាទត្រូវទទួលយកសេចក្តីសម្រេចរបស់មជ្ឈត្តការ ជាសេចក្តីសម្រេចចុងក្រោយ ហើយ ភាគីពាក់ព័ន្ធមិនត្រូវស្វែងរកមជ្ឈត្តការលើកទីពីរឡើយ។ កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានត្រូវទទួលបានការជូន ដំណឹងភ្លាមអំពីសេចក្តីសម្រេចរបស់មជ្ឈត្តការ ហើយត្រូវផ្តល់ការអនុញ្ញាតល្អិតសម្បទាន ឬកាតព្វកិច្ចផ្សេងទៀតទៅ តាមការស្នើសុំ នៅពេលដែលសំណើនោះស្របតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់មជ្ឈត្តការ លើកលែងកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រី សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានសម្រេចជាលក្ខណៈក្នុងសង្គមសីលធម៌សំណើនេះ។

៩- ការព្យួរសម្បទានឬកាតព្វកិច្ចផ្សេងទៀតត្រូវធ្វើឡើងជាបណ្តោះអាសន្ន ហើយអាចអនុវត្តបានរហូតដល់ពេល ដែលវិធានការដែលត្រូវបានរកឃើញថាគ្មានសង្គតិភាពនឹងកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយនោះ ត្រូវបាន លុបចោល ឬរដ្ឋសមាជិកដែលត្រូវអនុវត្តអនុសាសន៍ និងសេចក្តីសម្រេចតាមរបាយការណ៍ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ

និងអង្គឧទ្ធរណ៍ដែលអនុម័តដោយកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ច ផ្តល់ដំណោះស្រាយចំពោះមោឃភាពឬការខូចខាត ផលប្រយោជន៍ ឬគ្រប់គ្រាន់នៃវិវាទទទួលបានដំណោះស្រាយដែលមានការពេញចិត្តទាំងសងខាង។ អនុលោមតាម កថាខណ្ឌទី៦នៃមាត្រា១៧ កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានត្រូវបន្តតាមដានការអនុវត្តអនុសាសន៍ និងសេចក្តី សម្រេចក្នុងរបាយការណ៍ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងអង្គឧទ្ធរណ៍ដែលបានអនុម័តដោយកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ច អាស៊ាន រួមទាំងករណីដែលសំណងត្រូវបានផ្តល់ឱ្យ ឬសម្បទានឬកាតព្វកិច្ចផ្សេងទៀតត្រូវបានព្យួរ ប៉ុន្តែអនុសាសន៍ ដើម្បីកែតម្រូវវិធានការឱ្យស្របតាមកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយ មិនទាន់ត្រូវបានអនុវត្ត។

១០- បញ្ញត្តិស្តីពីការដោះស្រាយវិវាទ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយ អាចយកមកប្រើប្រាស់លើ វិធានការនានាដែលប៉ះពាល់ដល់ការអនុវត្តរបស់រដ្ឋាភិបាលកម្រិតតំបន់ឬក្នុងស្រុក ឬអាជ្ញាធរនៅក្នុងដែនដីរបស់រដ្ឋ សមាជិក។ នៅពេលកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានសម្រេចថាបទបញ្ញត្តិ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងមិនត្រូវបានគោរព តាមរដ្ឋសមាជិកដែលទទួលខុសត្រូវត្រូវបានវិធានការសមស្របដើម្បីធានាការគោរពតាម។ បញ្ញត្តិនៃកិច្ចព្រមព្រៀង ដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយ និងបញ្ញត្តិនៃពិធីសារនេះដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសំណង និងការល្អវិសម្បទាន ឬកាតព្វកិច្ច ផ្សេងទៀត ត្រូវអនុវត្តចំពោះករណីដែលភាគីមិនអាចធានាការគោរពតាមបាន។

មាត្រា ១៩
មជ្ឈត្តការ

១- មជ្ឈត្តការហ៊ុនកុងសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានដែលជាមធ្យោបាយជំនួសមួយក្នុងការដោះស្រាយវិវាទ អាច ជួយសម្រួលដល់ការដោះស្រាយវិវាទមួយចំនួនលើបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនានា ដែលភាគីទាំងពីរបានកំណត់ច្បាស់លាស់។

២- លើកលែងតែមានការចែងផ្សេងពីនេះក្នុងពិធីសារនេះ ការប្រើប្រាស់មជ្ឈត្តការត្រូវមានការព្រមព្រៀងរវាងភាគី ទាំងអស់ដោយឯកភាពលើនីតិវិធីដែលត្រូវអនុវត្តនេះ។ ការព្រមព្រៀងប្រើប្រាស់នីតិវិធីមជ្ឈត្តការត្រូវជូនដំណឹងដល់ រដ្ឋសមាជិកទាំងអស់ឱ្យបានដឹងជាមុន មុនពេលនីតិវិធីមជ្ឈត្តការដំណើរការ។

៣- រដ្ឋសមាជិកផ្សេងទៀតអាចក្លាយជាភាគីនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការបាន លុះត្រាមានការព្រមព្រៀងពីភាគីដែល បានព្រមព្រៀងជ្រើសយកមជ្ឈត្តការ។ ភាគីក្នុងដំណើរការក្តីត្រូវយល់ព្រមគោរពតាមមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ។ មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ត្រូវបានជូនដំណឹងទៅកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន និងអង្គការថ្នាក់រដ្ឋមន្ត្រីអាស៊ានពាក់ព័ន្ធតាមវិស័យនៃ កិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយដែលរដ្ឋសមាជិកអាចលើកឡើងពីបញ្ហាដែលទាក់ទង។

៤- មាត្រា១៧និង១៨ ត្រូវយកមកអនុវត្តដូចគ្នាចំពោះមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ។

មាត្រា ២០
មូលនិធិ

១- មូលនិធិសម្រាប់យន្តការដោះស្រាយវិវាទអាស៊ាន (តទៅនេះ ហៅកាត់ថា“មូលនិធិ”) ជាមូលនិធិបង្វិលដែល ដាច់ដោយឡែកពីកញ្ចប់ថវិកាប្រតិបត្តិការរបស់លេខាធិការដ្ឋានអាស៊ាន។ រាល់ការយកមូលនិធិមកប្រើប្រាស់នឹងត្រូវ បំពេញឡើងវិញដោយភាគីវិវាទ ស្របតាមបញ្ញត្តិនៃកថាខណ្ឌទី៣នៃមាត្រា១៦។ លេខាធិការដ្ឋានត្រូវទទួលខុសត្រូវ លើការគ្រប់គ្រងមូលនិធិនេះ។

២- មូលនិធិនេះ ត្រូវបានប្រើប្រាស់ ឆ្លើយតបទៅនឹងការចំណាយរបស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ អង្គឧទ្ធរណ៍ និងការចំណាយរដ្ឋបាលពាក់ព័ន្ធរបស់លេខាធិការដ្ឋាន។ ការចំណាយផ្សេងៗទៀតដែលកើតចេញពីភាគីវិវាទណាមួយ រួមបញ្ចូលទាំងការចំណាយសម្រាប់តំណាងផ្លូវច្បាប់ ភាគីនោះជាអ្នកទទួលបន្ទុក។

៣- ប្រតិបត្តិការនិងការប្រើប្រាស់មូលនិធិ ត្រូវអនុវត្តស្របតាមលក្ខខណ្ឌកំណត់ដូចមានចែងក្នុងបរិសិទ្ធផ្ទៃ។

មាត្រា ២១

ពេលវេលាកំណត់អតិបរមា

១- លើកលែងតែមានការព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះដោយភាគីវិវាទ ជាវិធានទូទៅ រយៈពេលចាប់ពីពេលបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះដោយកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន រហូតដល់ពេលដែលកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានអនុម័តលើរបាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះប្រចាយការណ៍អង្គឧទ្ធរណ៍ មិនត្រូវលើស៩ខែឡើយចំពោះរបាយការណ៍ដែលគ្មានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឬមិនលើស១២ខែចំពោះរបាយការណ៍ដែលមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។ នៅពេលដែលនីតិវិធីក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះឬអង្គឧទ្ធរណ៍បានដំណើរការ អនុលោមតាមកថាខណ្ឌទី២នៃមាត្រា១០ឬកថាខណ្ឌទី៥នៃមាត្រា១៤ ដើម្បីពន្យារពេលចេញរបាយការណ៍ ពេលវេលាបន្ថែមត្រូវបូកបន្ថែមលើរយៈពេលខាងលើ។

២- លើកលែងតែមានការបញ្ជាក់ផ្សេងពីនេះ រយៈពេលដែលបានផ្តល់ក្នុងពិធីសារនេះអាចនឹងមានការកែប្រែ ដោយមានការព្រមព្រៀងគ្នាពីភាគីវិវាទ ប្រសិនបើការកែប្រែនេះមិនបំពានដល់សិទ្ធិរបស់ភាគីជនដូចមានចែងក្នុងមាត្រា១៣ឡើយ។

មាត្រា ២២

ការទទួលខុសត្រូវរបស់លេខាធិការដ្ឋាន

១- លេខាធិការដ្ឋានត្រូវទទួលខុសត្រូវលើការជួយក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងអង្គឧទ្ធរណ៍ ជាពិសេសលើទិដ្ឋភាពច្បាប់ ប្រវត្តិសាស្ត្រ និងនីតិវិធីនៃបញ្ហាដែលត្រូវដោះស្រាយ ព្រមទាំងផ្តល់នូវការគ្រាំទ្រផ្នែកបច្ចេកទេស និងផ្នែកលេខាធិការ។

២- លេខាធិការដ្ឋានត្រូវជួយកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានត្រួតពិនិត្យនិងតាមដានលើការអនុវត្តលទ្ធផលរកឃើញ និងអនុសាសន៍ក្នុងរបាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងអង្គឧទ្ធរណ៍ដែលបានអនុម័តរួច។

៣- លេខាធិការដ្ឋានត្រូវដើរតួនាទីជាអ្នកសម្របសម្រួលក្នុងការទទួលរាល់ឯកសារពាក់ព័ន្ធនឹងវិវាទ ហើយត្រូវចាត់ចែងឯកសារទាំងនោះ តាមការសម្រប។

៤- នៅពេលដែលលេខាធិការដ្ឋានជួយរដ្ឋសមាជិកទាំងអស់ក្នុងការដោះស្រាយវិវាទតាមការស្នើសុំ ការប្រឹក្សានិងជំនួយផ្នែកច្បាប់បន្ថែមទាក់ទងនឹងការដោះស្រាយវិវាទ អាចត្រូវបានផ្តល់ជូនតាមសំណើដល់រដ្ឋសមាជិក តាមការសម្រប ដើម្បីធានាភាពមិនលម្អៀងរបស់លេខាធិការដ្ឋាន។

មាត្រា ២៣

នីតិវិធីពិសេសពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តារដ្ឋសមាជិកអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច

១- នៅគ្រប់ដំណាក់កាលនៃការកំណត់ពីប្រសិទ្ធភាពនៃវិវាទនិងនីតិវិធីដោះស្រាយវិវាទពាក់ព័ន្ធនឹងរដ្ឋសមាជិកអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច លក្ខខណ្ឌពិសេសត្រូវផ្តល់ជូនដល់បណ្តារដ្ឋសមាជិកអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច។ ក្នុងន័យនេះ បណ្តារដ្ឋសមាជិកត្រូវរក្សាភាពអត់ធ្មត់ ក្នុងការលើកយកបញ្ហាមកដោះស្រាយក្រោមនីតិវិធីដែលពាក់ព័ន្ធនឹងរដ្ឋសមាជិកអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច។ ប្រសិនមោឃភាព ឬការខូចខាតត្រូវបានរកឃើញថា បណ្តាលមកពីវិធានការដែលអនុវត្តដោយរដ្ឋសមាជិកអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច ភាគីតវ៉ាត្រូវរក្សាភាពអត់ធ្មត់ក្នុងការទាមទារសំណង ឬស្នើសុំការអនុញ្ញាតល្អិតល្អន់ឬកាតព្វកិច្ចផ្សេងៗ ក្រោមនីតិវិធីទាំងនោះ។

២- ក្នុងករណីការដោះស្រាយវិវាទពាក់ព័ន្ធនឹងរដ្ឋសមាជិកអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច មិនទទួលបានដំណោះស្រាយគួរជាទីពេញចិត្តក្នុងដំណាក់កាលពិគ្រោះយោបល់ តាមសំណើរបស់រដ្ឋសមាជិកអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច ប្រធានកិច្ចប្រជុំប្រជុំប្រជុំប្រជុំសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ត្រូវផ្តល់ការសម្របសម្រួល ផ្សះផ្សា និងសន្ទនាកម្ម ដើម្បីជួយដល់ភាគីក្នុងការដោះស្រាយវិវាទមុនពេលមានការស្នើសុំបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។ ប្រធានកិច្ចប្រជុំប្រជុំប្រជុំប្រជុំសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានអាចពិគ្រោះយោបល់ជាមួយប្រភពផ្សេងៗដែលប្រធាននោះយល់ថាសមស្រប នៅក្នុងការផ្តល់នូវការគាំទ្រដូចខាងលើ។

មាត្រា ២៤

ទឹកនៃឯកសម្រាប់ដំណើរការនីតិវិធី

- ១- ទឹកនៃឯកសម្រាប់ដំណើរការនីតិវិធីរបស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងអង្គ ឧទ្ធរណ៍ ត្រូវស្ថិតនៅលេខាធិការដ្ឋានអាស៊ាន។
- ២- ទោះបីមានចែង ក្នុងបញ្ញត្តិនៃកថាខណ្ឌទី១ខាងលើ ក្រៅពីកិច្ចប្រជុំសំខាន់ៗ ដំណើរការនីតិវិធីរបស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងអង្គ ឧទ្ធរណ៍ អាចនឹងធ្វើឡើងនៅទីកន្លែងណាមួយដែលក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងអង្គ ឧទ្ធរណ៍ពិចារណាថាសមស្របដោយពិគ្រោះយោបល់ជាមួយភាគីវិវាទ ដោយយោងលើភាពសមស្រប និងចំណាយសមរម្យ។

មាត្រា ២៥

ការតម្កល់ឯកសារ

ពិធីសារនេះ ត្រូវតម្កល់ទុកនៅជាមួយអគ្គលេខាធិការអាស៊ាន។

មាត្រា ២៦

វិសោធនកម្ម

- ១- បញ្ញត្តិនៃពិធីសារនេះអាចធ្វើវិសោធនកម្មបានដោយមានការព្រមព្រៀងគ្នាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពីរដ្ឋសមាជិកទាំងអស់។
- ២- ទោះបីមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី១៖

- (ក) បរិសិដ្ឋទ១ ត្រូវធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្មតាមរបបបទដ្ឋបាល តាមការចាំបាច់នាពេលណាមួយ ដោយលេខាធិការដ្ឋាន តាមរយៈការពិគ្រោះយោបល់និងយល់ព្រមពីកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន។
- (ខ) បរិសិដ្ឋទ២ ៣ និង៥ អាចធ្វើវិសោធនកម្មបានដោយមានការយល់ព្រមពីកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ច អាស៊ាន។ និង
- (គ) បរិសិដ្ឋទ៤ អាចធ្វើវិសោធនកម្មបានដោយអង្គឧទ្ធរណ៍ ដោយមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយកិច្ចប្រជុំ ឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចនិងអគ្គលេខាធិការអាស៊ាន។

៣- លេខាធិការដ្ឋាន ត្រូវជូនដំណឹងដល់រដ្ឋសមាជិក នៅពេលណាមានការធ្វើវិសោធនកម្មឬការធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្មនានា លើបរិសិដ្ឋទាំងឡាយ។

មាត្រា ២៧
អវសានប្បញ្ញត្តិ

- ១- បរិសិដ្ឋទាំងឡាយនៃពិធីសារនេះត្រូវបង្កើតជាផ្នែកដ៏សំខាន់នៃពិធីសារនេះ។
  - ២- ពិធីសារនេះត្រូវចូលជាធរមាននៅថ្ងៃដែលរដ្ឋសមាជិកទី១០ បានជូនដំណឹងអំពីការតម្កល់ឯកសារថាបានបញ្ចប់ នីតិវិធីក្នុងស្រុកដែលចាំបាច់សម្រាប់ការចូលជាធរមាននៃពិធីសារនេះ។
  - ៣- ពិធីសារនេះត្រូវជំនួសពិធីសារស្តីពីការពង្រឹងយន្តការដោះស្រាយវិវាទឆ្នាំ២០០៤ និងត្រូវអនុវត្តបានតែចំពោះ ការស្នើសុំការពិគ្រោះយោបល់ថ្មីក្រោមពិធីសារនេះ ដែលបានស្នើនៅថ្ងៃឬក្រោយពេលដែលពិធីសារនេះបានចូលជា ធរមាន។ ចំពោះវិវាទដែលបានស្នើសុំការពិគ្រោះយោបល់ក្រោមពិធីសារស្តីពីការពង្រឹងយន្តការដោះស្រាយវិវាទ ឆ្នាំ២០០៤ ពិធីសារស្តីពីការពង្រឹងយន្តការដោះស្រាយវិវាទឆ្នាំ២០០៤ នៅតែបន្តអនុវត្ត។
- ជាសក្ខីភាព** អ្នកតំណាងដែលបានចុះហត្ថលេខាខាងក្រោមទទួលបានសិទ្ធិអនុញ្ញាតត្រឹមត្រូវពីរដ្ឋាភិបាលរបស់ខ្លួន រៀងៗខ្លួនក្នុងការចុះហត្ថលេខាលើពិធីសារនេះ។
- ធ្វើនៅ ទីក្រុងម៉ានីល ប្រទេសហ្វីលីពីន, ថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ ធ្វើឡើងជាកាសាអង់គ្លេសតែមួយគត់។

តំណាងរដ្ឋាភិបាលព្រុយណេដារូសាឡីម
(DATO DR. AMIN LIEW ABDULLAM)
(រដ្ឋមន្ត្រីនៅការិយាល័យនាយករដ្ឋមន្ត្រីនិងជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុនិងសេដ្ឋកិច្ច)

តំណាងរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ប៉ាន សូស័ក្ខិ
រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម

តំណាងរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋឥណ្ឌូណេស៊ី
AGUS SUPARMANTO
រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម

តំណាងរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ
KHEMMANI PHOLSENA
រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងពាណិជ្ជកម្ម

តំណាងរដ្ឋាភិបាលម៉ាឡេស៊ី៖
DARELL LEIKING
រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិនិងឧស្សាហកម្ម

តំណាងរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋសហភាពមីយ៉ាន់ម៉ា
THAUNG TUN
រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងវិនិយោគនិងទំនាក់ទំនងសេដ្ឋកិច្ចបរទេស

តំណាងរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋហ្វីលីពីន
RAMON M. LOPEZ
រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងពាណិជ្ជកម្មនិងឧស្សាហកម្ម

តំណាងរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋសិង្ហបុរី
CHAN CHUN SING
រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងពាណិជ្ជកម្មនិងឧស្សាហកម្ម

តំណាងរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រថៃ
JURIN LAKSANAWISIT
ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម

តំណាងរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាម
TRAN TUAN ANH
រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងពាណិជ្ជកម្ម

បរិសិទ្ធ ១

កិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយ

១. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី សន្តិសុខស្បៀងបំរុងអាស៊ាន ធ្វើនៅញូវយ៉ក សហរដ្ឋអាមេរិក ថ្ងៃទី០៤ ខែ តុលា ឆ្នាំ១៩៧៩។
២. កិច្ចព្រមព្រៀងមូលដ្ឋានស្តីពី គម្រោងឧស្សាហកម្មអាស៊ាន ធ្វើនៅកូឡាឡាំពួរ ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ថ្ងៃ ទី០៦ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៨០។
៣. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី កិច្ចសហប្រតិបត្តិការថាមពលអាស៊ាន ធ្វើនៅម៉ានីល ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី ២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៨៦។
៤. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី បញ្ជីសម្រាំងអនុគ្រោះរបស់អ្នកម៉ៅការអាស៊ាន ធ្វើនៅហ្សាការតា ប្រទេស ឥណ្ឌូនេស៊ី ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៨៦។
៥. កិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌស្តីពី ការលើកកម្ពស់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ធ្វើនៅ ប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី២៨ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩២។
៦. កិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពី សេវាកម្ម ធ្វើនៅបាងកក ប្រទេសថៃ ថ្ងៃទី១៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៩៥។
៧. ពិធីសារស្តីពីវិសោធនកម្មកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី កិច្ចសហប្រតិបត្តិការថាមពលអាស៊ាន ធ្វើនៅ បាងកក ប្រទេសថៃ ថ្ងៃទី១៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៥។
៨. ពិធីសារស្តីពីវិសោធនកម្មកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី កិច្ចសហប្រតិបត្តិការថាមពលអាស៊ាន ធ្វើនៅកូឡា ឡាំពួរ ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ថ្ងៃទី២៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៧។
៩. ពិធីសារទី២ស្តីពីវិសោធនកម្មកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី សន្តិសុខស្បៀងបំរុងអាស៊ាន ធ្វើនៅស៊ីប៉ាងចា យ៉ា ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ថ្ងៃទី២៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៧។
១០. ពិធីសារស្តីពីការអនុវត្តកញ្ចប់សន្យាបឋម នៃកាតព្វកិច្ចសន្យាក្រោមក្របខ័ណ្ឌកិច្ចព្រមព្រៀង ក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពី សេវាកម្ម ធ្វើនៅកូឡាឡាំពួរ ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ថ្ងៃទី១៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៧។
១១. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី ការបង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលថាមពលអាស៊ាន ធ្វើនៅម៉ានីល ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី ២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៨។
១២. កិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពី ការទទួលស្គាល់គ្នាទៅវិញទៅមក (MRAs) ធ្វើនៅ ហាណូយ ប្រទេសវៀតណាម ថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៨ ។
១៣. ពិធីសារស្តីពីការអនុវត្តកញ្ចប់សន្យាទី២ នៃកាតព្វកិច្ចសន្យាក្រោមក្របខ័ណ្ឌកិច្ចព្រមព្រៀង ក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពី សេវាកម្ម ធ្វើនៅហាណូយ ប្រទេសវៀតណាម ថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៨។
១៤. កិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពី ការសម្រួលទំនិញឆ្លងកាត់ ធ្វើនៅហាណូយ ប្រទេសវៀត ណាម ថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៨។
១៥. ពិធីសារទី៣ស្តីពី ប្រភេទនិងបរិមាណយានយន្តចរាចរណ៍លើផ្លូវគោក ធ្វើនៅហាណូយ ប្រទេសវៀត ណាម ថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៩ ។

- ១៦. ពិធីសារទី៤ស្តីពី លក្ខខណ្ឌបច្ចេកទេសយានយន្ត ធ្វើនៅហាណូយ ប្រទេសវៀតណាម ទី១៥ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៩ ។
- ១៧. ពិធីសារទី៨ស្តីពី វិធានការអនាម័យ និងកត្តតាមអនាម័យ ដើម្បីអនុវត្តកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ាន ស្តីពី ការសម្រួលទំនិញឆ្លងកាត់ ធ្វើនៅភ្នំពេញ ប្រទេសកម្ពុជា ថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០១។
- ១៨. ពិធីសារទី៥ស្តីពី គម្រោងអាស៊ាននៃការតម្រូវឱ្យមានការធានារ៉ាប់រងលើទោចក្រយានយន្តជាកំហិត ធ្វើនៅកូឡាឡាំពួរ ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ថ្ងៃទី០៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០១ ។
- ១៩. ពិធីសារស្តីពីការអនុវត្តកញ្ចប់សន្យាទី៣ នៃកាតព្វកិច្ចសន្យាក្រោមក្របខ័ណ្ឌកិច្ចព្រមព្រៀង ក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពី សេវាកម្ម ធ្វើនៅហាណូយ ប្រទេសវៀតណាម ថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០១ ។
- ២០. កិច្ចព្រមព្រៀងអាស៊ានស្តីពី ការទទួលស្គាល់គ្នាទៅវិញទៅមកតាមវិស័យ សម្រាប់ឧបករណ៍អគ្គិសនី និងអេឡិចត្រូនិក ធ្វើនៅបាងកក ប្រទេសថៃ ថ្ងៃទី៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០២។
- ២១. អនុស្សរណៈនៃការយោគយល់គ្នាអាស៊ានស្តីពី គម្រោងបំពង់បង្ហូរឧស្ម័នឆ្លងកាត់អាស៊ាន ធ្វើនៅ បាលី ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី ថ្ងៃទី៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០២។
- ២២. កិច្ចព្រមព្រៀងអាស៊ានស្តីពី ទេសចរណ៍ ធ្វើនៅភ្នំពេញ ប្រទេសកម្ពុជា ថ្ងៃទី៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០២។
- ២៣. ពិធីសារស្តីពីការគ្រប់គ្រងការអនុវត្តតារាងពន្ធគយតាមប្រព័ន្ធសុខុដុមនីយកម្មរបស់អាស៊ាន ធ្វើនៅ ម៉ាកាទី ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៣។
- ២៤. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី គម្រោងនិយ័តកម្មគ្រឿងសំអាងតាមប្រព័ន្ធសុខុដុមនីយកម្មរបស់អាស៊ាន ធ្វើ នៅភ្នំពេញ ប្រទេសកម្ពុជា ថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៣។
- ២៥. ពិធីសារស្តីពីវិសោធនកម្មកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពី សេវាកម្ម ធ្វើនៅភ្នំពេញ ប្រទេស កម្ពុជា ថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៣។
- ២៦. ពិធីសារស្តីពីវិសោធនកម្មលើ ពិធីសារស្តីពីការគ្រប់គ្រងការអនុវត្តតារាងពន្ធគយតាមប្រព័ន្ធសុខុដុម នីយកម្មរបស់អាស៊ាន ធ្វើនៅកោះជេដូ ប្រទេសកូរ៉េ ថ្ងៃទី១៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៤។
- ២៧. ពិធីសារស្តីពីការអនុវត្តកញ្ចប់សន្យាទី៤ នៃកាតព្វកិច្ចសន្យាលើសេវាកម្មដឹកជញ្ជូនតាមអាកាស ក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពីសេវាកម្ម ធ្វើនៅភ្នំពេញ ប្រទេសកម្ពុជា ថ្ងៃទី២៣ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤។
- ២៨. កិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានសម្រាប់សមាហរណកម្មវិស័យអាទិភាពធ្វើនៅរៀងចំនួន ប្រទេស ឡាវ ថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤។
- ២៩. ពិធីសារស្តីពីសមាហរណកម្មតាមវិស័យអាស៊ានសម្រាប់អាស៊ានអេឡិចត្រូនិក ធ្វើនៅរៀងចំនួន ប្រទេសឡាវ ថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤។
- ៣០. ពិធីសារស្តីពីសមាហរណកម្មតាមវិស័យអាស៊ានសម្រាប់វិស័យទេសចរណ៍ ធ្វើនៅរៀងចំនួន ប្រទេសឡាវ ថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤។
- ៣១. ពិធីសារស្តីពីសមាហរណកម្មតាមវិស័យអាស៊ានសម្រាប់វិស័យធ្វើដំណើរតាមអាកាស ធ្វើនៅរៀង ចំនួន ប្រទេសឡាវ ថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤។

- ៣២. ពិធីសារស្តីពីសមាហរណកម្មតាមវិស័យអាស៊ានសម្រាប់វិស័យអេឡិចត្រូនិក ធ្វើនៅរៀងចំនួន ប្រទេសឡាវ ថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤។
- ៣៣. ពិធីសារស្តីពីសមាហរណកម្មតាមវិស័យអាស៊ានសម្រាប់វិស័យផលិតផល ធ្វើនៅរៀងចំនួន ប្រទេស ឡាវ ថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤។
- ៣៤. ពិធីសារស្តីពីសមាហរណកម្មតាមវិស័យអាស៊ានសម្រាប់វិស័យថែទាំសុខភាព ធ្វើនៅរៀងចំនួន ប្រទេសឡាវ ថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤។
- ៣៥. ពិធីសារស្តីពីសមាហរណកម្មតាមវិស័យអាស៊ានសម្រាប់ផលិតផលធ្វើពីកៅស៊ូ ធ្វើនៅរៀងចំនួន ប្រទេសឡាវ ថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤។
- ៣៦. ពិធីសារស្តីពីសមាហរណកម្មតាមវិស័យអាស៊ានសម្រាប់ផលិតផលធ្វើពីឈើ ធ្វើនៅរៀងចំនួន ប្រទេសឡាវ ថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤។
- ៣៧. ពិធីសារស្តីពីសមាហរណកម្មតាមវិស័យអាស៊ានសម្រាប់ទំនិញវាយនភណ្ឌ និងសម្លៀកបំពាក់ ធ្វើ នៅរៀងចំនួន ប្រទេសឡាវ ថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤។
- ៣៨. ពិធីសារស្តីពីសមាហរណកម្មតាមវិស័យអាស៊ានសម្រាប់ផលិតផលកសិកម្ម ធ្វើនៅរៀងចំនួន ប្រទេសឡាវ ថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤។
- ៣៩. ពិធីសារស្តីពីសមាហរណកម្មតាមវិស័យអាស៊ានសម្រាប់រថយន្ត ធ្វើនៅរៀងចំនួន ប្រទេសឡាវ ថ្ងៃ ទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤។
- ៤០. ពិធីសារស្តីពីការអនុវត្តកញ្ចប់សន្យាទី៣ នៃកាតព្វកិច្ចសន្យាលើសេវាកម្មហិរញ្ញវត្ថុក្រោមកិច្ចព្រម ព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពី សេវាកម្ម ធ្វើនៅរៀងចំនួន ប្រទេសឡាវ ថ្ងៃទី០៦ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០០៥។
- ៤១. កិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពី ការដឹកជញ្ជូនពហុម៉ូដ ធ្វើនៅរៀងចំនួន ប្រទេសឡាវ ថ្ងៃទី ១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៥។
- ៤២. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការទទួលស្គាល់គ្នាទៅវិញទៅមកអាស៊ានលើសេវាកម្មវិស្វកម្ម ធ្វើនៅកូឡាឡាំពួរ ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៥។
- ៤៣. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី របបនិយ័តកម្មឧបករណ៍អគ្គិសនី និងអេឡិចត្រូនិកតាមប្រព័ន្ធ សុខុដុមនីយ កម្មអាស៊ាន ធ្វើនៅកូឡាឡាំពួរ ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៥។
- ៤៤. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត និងអនុវត្តប្រកបចេញចូលតែមួយរបស់អាស៊ាន ធ្វើនៅកូឡាឡាំពួរ ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៥។
- ៤៥. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការទទួលស្គាល់គ្នាទៅវិញទៅមកអាស៊ានលើសេវាកម្មគិលានុបដ្ឋាក (ថែទាំអ្នក ជំងឺ) ធ្វើនៅសេប៊ូ ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦។
- ៤៦. ពិធីសារស្តីពីការអនុវត្តកញ្ចប់សន្យាទី៥ នៃកាតព្វកិច្ចសន្យាក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ាន ស្តីពី សេវាកម្ម ធ្វើនៅសេប៊ូ ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦។
- ៤៧. កិច្ចព្រមព្រៀង (ការធ្វើវិសោធនកម្ម) ក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពីសមាហរណកម្មវិស័យអាទិភាព ធ្វើ នៅសេប៊ូ ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦។

- ៤៨. ពិធីសារ (ការធ្វើវិសោធនកម្ម) ស្តីពីសមាហរណកម្មតាមវិស័យអាស៊ានសម្រាប់វិស័យអាទិភាព ធ្វើនៅសេប៊ូ ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦។
- ៤៩. ពិធីសារស្តីពីការបង្កើត និងអនុវត្តប្រកបចេញចូលតែមួយរបស់អាស៊ាន ថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦។
- ៥០. ពិធីសារទី១ស្តីពី ការកំណត់បរិក្ខារ និងផ្លូវធ្វើដំណើរឆ្លងកាត់ ធ្វើនៅបាងកក ប្រទេសថៃ ថ្ងៃទី៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៧។
- ៥១. ពិធីសារស្តីពីការអនុវត្តកញ្ចប់សន្យាទី៥ នៃកាតព្វកិច្ចលើសេវាកម្មដឹកជញ្ជូនតាមអាកាស ក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពី សេវាកម្ម ធ្វើនៅបាងកក ប្រទេសថៃ ថ្ងៃទី៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៧។
- ៥២. ពិធីសារស្តីពីការគិតគូរពិសេសសម្រាប់អង្គរ និងសួរេស ធ្វើនៅម៉ាកាទី ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧។
- ៥៣. ពិធីសារសមាហរណកម្មតាមវិស័យអាស៊ានសម្រាប់វិស័យសេវាកម្មទ្វេជ័យស្លឹក ធ្វើនៅម៉ាកាទីប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី២៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧។
- ៥៤. ពិធីសារវិសោធនកម្មមាត្រា៣នៃកិច្ចព្រមព្រៀង(វិសោធនកម្ម) ក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានសម្រាប់សមាហរណកម្មវិស័យអាទិភាព ធ្វើនៅម៉ាកាទី ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី២៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧។
- ៥៥. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី ការទទួលស្គាល់គ្នាទៅវិញទៅមកអាស៊ានលើសេវាកម្មស្ថាបត្យកម្ម ធ្វើនៅប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧។
- ៥៦. កិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពី ការទទួលស្គាល់គ្នាទៅវិញទៅមកលើគុណវុឌ្ឍន៍សេវាកម្មវាស់វែង ធ្វើនៅប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧។
- ៥៧. ពិធីសារស្តីពីការអនុវត្តកញ្ចប់សន្យាទី៦ នៃកាតព្វកិច្ចសន្យាក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពី សេវាកម្ម ធ្វើនៅប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧។
- ៥៨. ពិធីសារស្តីពីការអនុវត្តកញ្ចប់សន្យាទី៤ នៃកាតព្វកិច្ចសន្យាលើសេវាកម្មហិរញ្ញវត្ថុក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពីសេវាកម្ម ធ្វើនៅដាណាង ប្រទេសវៀតណាម ថ្ងៃទី៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨។
- ៥៩. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី ការទទួលស្គាល់គ្នាទៅវិញទៅមកអាស៊ានសម្រាប់វេជ្ជបណ្ឌិត ធ្វើនៅឆាអាម ប្រទេសថៃ ថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩។
- ៦០. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី ការទទួលស្គាល់គ្នាទៅវិញទៅមកអាស៊ានសម្រាប់ទន្តបណ្ឌិត ធ្វើនៅឆាអាម ប្រទេសថៃ ថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩។
- ៦១. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី ការទទួលស្គាល់គ្នាទៅវិញទៅមកអាស៊ានសម្រាប់សេវាកម្មគណនេយ្យ ធ្វើនៅឆាអាម ប្រទេសថៃ ថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩។
- ៦២. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីពាណិជ្ជកម្មទំនិញអាស៊ាន ធ្វើនៅឆាអាម ប្រទេសថៃ ថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩។
- ៦៣. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការវិនិយោគគ្រប់ជ្រុងជ្រោយអាស៊ាន ធ្វើនៅឆាអាម ប្រទេសថៃ ថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩។

✓

- ៦៤. ពិធីសារស្តីពីការអនុវត្តកញ្ចប់សន្យាទី៧ នៃកាតព្វកិច្ចសន្យាក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងក្រប ខ័ណ្ឌអាស៊ាន ស្តីពីសេវាកម្ម ធ្វើនៅឆាអាម ប្រទេសថៃ ថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩។
- ៦៥. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីសន្តិសុខប្រេងអាស៊ាន ធ្វើនៅឆាអាម ប្រទេសថៃ ថ្ងៃទី១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩។
- ៦៦. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី ការទទួលស្គាល់គ្នាទៅវិញទៅមកតាមវិស័យអាស៊ានសម្រាប់ឧត្តមានុវត្តន៍លើ ការធ្វើអធិការកិច្ចផលិតកម្មរបស់អ្នកផលិតឱសថ ធ្វើនៅប៉ាតាយ៉ា ប្រទេសថៃ ថ្ងៃទី១០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩។
- ៦៧. កិច្ចព្រមព្រៀងពហុភាគីអាស៊ានស្តីពី សេរីភាវូបនីយកម្មពេញលេញនៃសេវាកម្មដឹកជញ្ជូនតាមផ្លូវ អាកាស ធ្វើនៅម៉ានីល ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩។
- ៦៨. ពិធីសារទី១ស្តីពី សិទ្ធិសេរីភាពចរាចរគ្មានដែនកំណត់លើកទី៣ ទី៤ និងទី៥ ក្នុងចំណុចដែល បានកំណត់នៅក្នុងអាស៊ាន ធ្វើនៅម៉ានីល ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩។
- ៦៩. ពិធីសារទី២ស្តីពី សិទ្ធិសេរីភាពចរាចរណ៍គ្មានព្រំដែនលើកទី៣ ទី៤ និងទី៥ នៅតាមចំណុច គោលដៅទាំងអស់ជាមួយអាកាសយានដ្ឋានអន្តរជាតិនៅក្នុងអាស៊ាន ធ្វើនៅម៉ានីល ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩។
- ៧០. កិច្ចព្រមព្រៀងពហុភាគីអាស៊ានស្តីពី សេវាកម្មផ្លូវអាកាស ធ្វើនៅម៉ានីល ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី ២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩។
- ៧១. ពិធីសារទី១ស្តីពី សិទ្ធិសេរីភាពចរាចរណ៍គ្មានព្រំដែនលើកទី៣ ទី៤ នៅក្នុងអនុតំបន់អាស៊ាន ធ្វើ នៅម៉ានីល ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩។
- ៧២. ពិធីសារទី២ស្តីពី សិទ្ធិសេរីភាពចរាចរណ៍គ្មានព្រំដែនលើកទី៥ នៅក្នុងអនុតំបន់អាស៊ាន ធ្វើនៅ ម៉ានីល ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩។
- ៧៣. ពិធីសារទី៣ស្តីពី សិទ្ធិសេរីភាពចរាចរណ៍គ្មានព្រំដែនលើកទី៣ និងទី៤ នៅក្នុងអនុតំបន់អាស៊ាន ធ្វើនៅម៉ានីល ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩។
- ៧៤. ពិធីសារទី៤ស្តីពី សិទ្ធិសេរីភាពចរាចរណ៍គ្មានព្រំដែនលើកទី៥ រវាងអនុតំបន់អាស៊ាន ធ្វើនៅម៉ានីល ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩។
- ៧៥. ពិធីសារទី៥ស្តីពីសិទ្ធិសេរីភាពចរាចរណ៍គ្មានព្រំដែនលើកទី៣ និងទី៤រវាងរាជរដ្ឋាននៅអាស៊ាន ធ្វើនៅម៉ានីល ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩។
- ៧៦. ពិធីសារទី៦ស្តីពី សិទ្ធិសេរីភាពចរាចរណ៍គ្មានព្រំដែនលើកទី៥ រវាងរាជរដ្ឋាននៅអាស៊ាន នៅទី ក្រុងម៉ានីល ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩។
- ៧៧. ពិធីសារស្តីពីការអនុវត្តកញ្ចប់សន្យាទី៦ នៃកាតព្វកិច្ចសន្យាសម្រាប់ សេវាកម្មដឹកជញ្ជូនតាមផ្លូវ អាកាស ក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពី សេវាកម្ម ធ្វើនៅ ហាណូយ ប្រទេសវៀតណាម ថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩។
- ៧៨. កិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពី កិច្ចសម្រួលមធ្យោបាយធ្វើដំណើរអន្តររដ្ឋ ធ្វើនៅម៉ានីល ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩។
- ៧៩. ពិធីសារទី២ស្តីពី វិសោធនកម្មពិធីសារគ្រប់គ្រងតារាងពន្ធគយតាមប្រព័ន្ធសុខុដុមនីយកម្មអាស៊ាន ធ្វើនៅញ៉ាត្រាង ប្រទេសវៀតណាម ថ្ងៃទី៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១០។

- ៨០. ពិធីសារស្តីពីការអនុវត្តកញ្ចប់សន្យាទី៨ នៃកាតព្វកិច្ចសន្យាក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងក្រប ខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពី សេវាកម្ម ធ្វើនៅហាណូយ ប្រទេសវៀតណាម ថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១។
- ៨១. ពិធីសារស្តីពីវិសោធនកម្មលើពិធីសារស្តីពីការគិតគូរពិសេស សម្រាប់អង្ករ និងស្ករធ្វើនៅហាណូយ ប្រទេសវៀតណាម ថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១១។
- ៨២. ពិធីសារទី១ស្តីពី សិទ្ធិសេរីភាពចរាចរណ៍គ្មានព្រំដែនលើកទី៣ និងទី៤ រវាងទីក្រុងនៅអាស៊ាន ធ្វើនៅបានដាសេរីបេហ្គាន់ ប្រទេសប្រុយណេ ថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១។
- ៨៣. កិច្ចព្រមព្រៀងពហុភាគីអាស៊ានស្តីពី សេរីភាវូបនីយកម្មពេញលេញនៃសេវាកម្មអ្នកធ្វើដំណើរតាមផ្លូវអាកាស ធ្វើនៅបានដាសេរីបេហ្គាន់ ប្រទេសប្រុយណេ ថ្ងៃទី១២ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១។
- ៨៤. ពិធីសារទី២ស្តីពី សិទ្ធិសេរីភាពចរាចរណ៍គ្មានព្រំដែនលើកទី៥ រវាងទីក្រុងនានានៅអាស៊ាន នៅបានដាសេរីបេហ្គាន់ ប្រទេសប្រុយណេ ថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១។
- ៨៥. ពិធីសារស្តីពីការអនុវត្តកញ្ចប់សន្យាទី៥ នៃកាតព្វកិច្ចសន្យាលើសេវាកម្មហិរញ្ញវត្ថុក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពីសេវាកម្ម នៅហាណូយ ប្រទេសវៀតណាម ថ្ងៃទី៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១។
- ៨៦. ពិធីសារស្តីពីការអនុវត្តកញ្ចប់សន្យាទី៧ នៃកាតព្វកិច្ចសន្យាលើសេវាកម្មដឹកជញ្ជូនតាមផ្លូវអាកាសក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពីសេវាកម្ម ធ្វើនៅភ្នំពេញ ប្រទេសកម្ពុជា ថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១។
- ៨៧. កិច្ចព្រមព្រៀងអាស៊ានស្តីពី គយ ធ្វើនៅភ្នំពេញ ប្រទេសកម្ពុជា ថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១២។
- ៨៨. កិច្ចព្រមព្រៀងអាស៊ានស្តីពី បំណាស់ទីនៃរូបវន្តបុគ្គល ធ្វើនៅភ្នំពេញ ប្រទេសកម្ពុជា ថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១២។
- ៨៩. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី ការទទួលស្គាល់គ្នាទៅវិញទៅមករបស់អាស៊ានលើវិជ្ជាជីវៈទេសចរណ៍ ធ្វើនៅបាងកក ប្រទេសថៃ ថ្ងៃទី៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១២។
- ៩០. ពិធីសារស្តីពី វិសោធនកម្មកិច្ចព្រមព្រៀងសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានជាក់លាក់ទាក់ទងនឹងពាណិជ្ជកម្មទំនិញ ធ្វើនៅហាណូយ ប្រទេសវៀតណាម ថ្ងៃទី៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៣។
- ៩១. លិខិតុបករណ៍ពង្រីកវិសាលភាពអនុស្សាវរណៈ នៃការយោគយល់គ្នារបស់អាស៊ានស្តីពី គម្រោងបំពង់បង្ហូរឧស្ម័នឆ្លងកាត់អាស៊ាន ធ្វើនៅបាលី ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី ថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣។
- ៩២. ពិធីសារស្តីពីវិសោធនកម្មកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី ការបង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលថាមពលអាស៊ាន ធ្វើនៅបាលី ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី ថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣។
- ៩៣. ពិធីសារស្តីពីការអនុវត្តកញ្ចប់សន្យាទី៨ នៃកាតព្វកិច្ចសន្យាលើសេវាកម្មដឹកជញ្ជូនតាមផ្លូវអាកាសក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពីសេវាកម្ម ធ្វើនៅប៉ាកសេ ប្រទេសឡាវ ថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣។
- ៩៤. ពិធីសារវិសោធនកម្មកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីវិនិយោគគ្រប់ជ្រុងជ្រោយអាស៊ាន នៅណែពិដោ ប្រទេសភូមា ថ្ងៃទី២៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤។
- ៩៥. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការទទួលស្គាល់គ្នាទៅវិញទៅមករបស់អាស៊ានស្តីពី សេវាកម្មគណនេយ្យ ធ្វើនៅណែពិដោ ប្រទេសភូមា ថ្ងៃទី១៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤។

- ៩៦. កិច្ចព្រមព្រៀងអាស៊ានស្តីពី ការណែនាំអំពីឧបករណ៍វេជ្ជសាស្ត្រ ធ្វើនៅបាងកក ប្រទេសថៃ ថ្ងៃទី ២១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤។
- ៩៧. ពិធីសារទី៧ស្តីពី ប្រព័ន្ធច្នងកាត់គយ ធ្វើនៅបាងកក ប្រទេសថៃ ថ្ងៃទី២៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥។
- ៩៨. ពិធីសារស្តីពីការអនុវត្តកញ្ចប់សន្យាទី៦នៃកាតព្វកិច្ចសន្យាលើសេវាកម្មហិរញ្ញវត្ថុក្រោមកិច្ចព្រម ព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពីសេវាកម្ម ធ្វើនៅកូឡាឡាំពួរ ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ថ្ងៃទី២០ ខែមីនា ឆ្នាំ ២០១៥។
- ៩៩. ពិធីសារស្តីពី ក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តិដើម្បីអនុវត្តន៍ច្រកចេញចូលតែមួយអាស៊ាន ធ្វើនៅហាណូយ ប្រទេសវៀតណាម ថ្ងៃទី៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥។
- ១០០. ពិធីសារស្តីពីការអនុវត្តកញ្ចប់សន្យាទី៩ នៃកាតព្វកិច្ចសន្យាក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ាន ស្តីពីសេវាកម្ម ធ្វើនៅម៉ាកាវ ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥។
- ១០១. ពិធីសារស្តីពីការអនុវត្តកញ្ចប់សន្យាទី៧ នៃកាតព្វកិច្ចសន្យាស្តីពីសេវាកម្មហិរញ្ញវត្ថុក្រោមកិច្ចព្រម ព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តីពីសេវាកម្ម ធ្វើនៅហាណូយ ប្រទេសវៀតណាម ថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦។
- ១០២. ពិធីសារទី៣ស្តីពី សិទ្ធិចែករំលែកកូតក្នុងស្រុករវាងចំណុចគោលដៅនានានៅក្នុងដែនអធិបតេយ្យ នៃរដ្ឋសមាជិកអាស៊ាន ធ្វើនៅប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី១៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧។
- ១០៣. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី ការទទួលស្គាល់គ្នាទៅវិញទៅមករបស់អាស៊ានសម្រាប់របាយការណ៍សិក្សា អំពីជីវៈចម្រុះនៃផលិតផលឱសថទូទៅ ធ្វើនៅម៉ានីល ប្រទេសហ្វីលីពីន ថ្ងៃទី២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៧។
- ១០៤. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពី ការទទួលស្គាល់គ្នាទៅវិញទៅមកតាមវិស័យអាស៊ានសម្រាប់ប្រព័ន្ធអធិការ កិច្ច និងវិញ្ញាបនបត្រស្តីពី អនាម័យចំណីអាហារសម្រាប់ផលិតផលអាហារដែលរៀបចំរួចជាស្រេច ធ្វើនៅប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី២៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៨។
- ១០៥. ពិធីសារស្តីពី ការអនុវត្តកញ្ចប់សន្យាទី១០ នៃកាតព្វកិច្ចក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌអាស៊ានស្តី ពីសេវាកម្ម ធ្វើនៅប្រទេសសិង្ហបុរី ថ្ងៃទី១១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨។ ✓

មរិសិដ្ឋ ២
វិធានប្រតិបត្តិ

វិធានប្រតិបត្តិទាំងនេះត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីធានារក្សានូវភាពសុចរិត ភាពមិនលំអៀង និងការសម្ងាត់ នៃដំណើរការនីតិវិធីដែលត្រូវបានធ្វើឡើងក្រោមពិធីសារ ដើម្បីបង្កើនទំនុកចិត្តក្រោមពិធីសារនេះ។

១. គោលការណ៍គ្រប់គ្រង

បុគ្គលនីមួយៗដែលស្ថិតក្រោមវិធានទាំងនេះ (ដូចកំណត់ក្នុងកថាខ័ណ្ឌទី៣.១ និងតទៅនេះ ហៅថា “បុគ្គលដែលស្ថិតក្រោមវិធាន”) ត្រូវមានជំហរឯករាជ្យនិងមិនលំអៀង ត្រូវជៀសវាងទំនាស់ផល ប្រយោជន៍ដោយផ្ទាល់ឬដោយប្រយោល ហើយត្រូវគោរពការសម្ងាត់នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់ស្ថាប័ន ពាក់ព័ន្ធ អនុលោមទៅនឹងយន្តការដោះស្រាយវិវាទ។ ដូច្នេះ ភាពសុចរិត និងភាពមិនលំអៀងនៃយន្តការ នេះត្រូវតែអនុវត្ត ស្របតាមនិយមនៃក្រមសីលធម៌នេះ។ វិធានទាំងនេះ មិនអាចយកមកប្រើប្រាស់ដើម្បី កែប្រែសិទ្ធិនិងកាតព្វកិច្ចរបស់រដ្ឋសមាជិកនៃពិធីសារព្រមទាំងវិធាននីតិវិធីនោះឡើយ។

២. ការប្រកាន់ខ្ជាប់គោលការណ៍គ្រប់គ្រង

១. ដើម្បីធានាបាននូវការប្រកាន់ខ្ជាប់នូវគោលការណ៍គ្រប់គ្រង បុគ្គលដែលស្ថិតក្រោមវិធានត្រូវ៖

- (ក) គោរពឲ្យបានខ្ជាប់ខ្ជួននូវបញ្ញត្តិនៃពិធីសារ។
- (ខ) បង្ហាញពីអត្ថិភាព ឬការរឹតតែជិតស្និទ្ធនៃផលប្រយោជន៍ ទំនាក់ទំនង ឬបញ្ហាដែលបុគ្គលនោះ អាចត្រូវបានចាត់ទុកដោយហេតុផលសមស្របជាដឹង និងអាចដឹងនូវឥទ្ធិពលឬរឹមតិសង្ស័យដែលអាចសំអាងបាន ចំពោះឯករាជ្យភាពមិនលំអៀងរបស់បុគ្គលនោះ និង
- (គ) បំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួនដោយយកចិត្តទុកដាក់ ដើម្បីសម្រេចបានការរំពឹងទុកទាំងនេះ ដែលរួមមានការបញ្ចៀសនូវទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដោយផ្ទាល់ឬដោយប្រយោល ទាក់ទងនឹងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។

២. អនុលោមតាមគោលការណ៍គ្រប់គ្រង បុគ្គលដែលស្ថិតក្រោមវិធានត្រូវមានភាពឯករាជ្យ និងមិនលំអៀង ហើយត្រូវរក្សាការសម្ងាត់។ លើសពីនេះទៅទៀត បុគ្គលទាំងនេះត្រូវពិចារណាតែបញ្ហាដែលបានលើកឡើងនិងចាំបាច់ ដើម្បីបំពេញតួនាទីរបស់ខ្លួននៅក្នុងដំណើរការដោះស្រាយវិវាទ ហើយមិនត្រូវធ្វើប្រតិបត្តិការទទួលខុសត្រូវនេះទៅបុគ្គលផ្សេងទៀតឡើយ។ បុគ្គលនោះ មិនត្រូវមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ឬទទួលយកអត្ថប្រយោជន៍ណាមួយដែលអាចប៉ះពាល់ ឬអាចធ្វើឱ្យមានរឹមតិសង្ស័យដែលអាចសំអាងចំពោះការបំពេញតួនាទីត្រឹមត្រូវក្នុងការដោះស្រាយវិវាទរបស់បុគ្គលនោះ។

៣. វិសាលភាព

១. វិធានទាំងនេះត្រូវអនុវត្ត ដូចដែលមានចែងនៅក្នុងអត្ថបទ ចំពោះបុគ្គលទាំងឡាយណាដែលកំពុង បំពេញកាតព្វកិច្ចនៅក្នុង៖

(ក) ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ

(ខ) អង្គឧទ្ធរណ៍

(គ) មជ្ឈត្តការដោយអនុលោមទៅតាមបញ្ញត្តិដែលមានចែងនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី៧ និងទី៨នៃមាត្រា ១៨ នៃពិធីសារ ឬ

(ឃ) អ្នកជំនាញដែលចូលរួមក្នុងយន្តការដោះស្រាយវិវាទដោយអនុលោមទៅតាមកថាខណ្ឌទី៥ នៃ មាត្រា១០ នៃពិធីសារ។

វិធានទាំងនេះត្រូវអនុវត្តដូចដែលមានចែងនៅក្នុងអត្ថបទនេះ ចំពោះសមាជិកលេខាធិការដ្ឋាន ដែលត្រូវ បានស្នើជួយដល់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ និងអង្គឧទ្ធរណ៍ស្របតាមមាត្រា២២ នៃពិធីសារ ឬជួយក្នុងដំណើរ ការមជ្ឈត្តការផ្លូវការស្របតាមកថាខណ្ឌទី៧ និងទី៨នៃមាត្រា១៨ នៃពិធីសារ។

២. ការអនុវត្តវិធានទាំងនេះមិនត្រូវរារាំងដល់ការទទួលខុសត្រូវរបស់លេខាធិការដ្ឋានក្នុងការបន្តការឆ្លើយ តបទៅនឹងសំណើរបស់រដ្ឋជាសមាជិកសម្រាប់ជំនួយនិងព័ត៌មានឡើយ។

៤. លក្ខខណ្ឌតម្រូវចំពោះការបង្ហាញការសម្ងាត់ដោយខ្លួនឯងរបស់បុគ្គលដែលស្ថិតក្រោមវិធាន

១. (ក) បុគ្គលទាំងឡាយដែលត្រូវបានស្នើបំពេញមុខងារក្នុងក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ អង្គឧទ្ធរណ៍អាជ្ញា កណ្តាល ឬអ្នកជំនាញ ត្រូវដឹងនូវវិធានទាំងនេះពីលេខាធិការដ្ឋាននៅពេលស្នើសុំ ដូចជាបញ្ជីពិពណ៌នា ក្នុងបរិសិដ្ឋ ១ ជាឧទាហរណ៍នៃកម្មវត្ថុដែលត្រូវបង្ហាញ។

(ខ) រាល់សមាជិកនៃលេខាធិការដ្ឋានដែលមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី៣.១ ដែលនឹងត្រូវបានកោះ ហៅឱ្យជួយក្នុងវិវាទត្រូវដឹងអំពីវិធានទាំងនេះ។

២. ដូចមានចែងនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី៤.៤ បុគ្គលស្ថិតក្រោមវិធានគ្រប់រូបដែលមានចែងនៅក្នុងកថាខណ្ឌ ទី៤.១ ត្រូវបង្ហាញរាល់ព័ត៌មាន ដែលអាចត្រូវបានគេរំពឹងទុកយ៉ាងសមហេតុផលថា បានដឹងចំពោះខ្លួន នូវពេលវេលាដែលស្ថិតក្នុងវិសាលភាពនៃគោលការណ៍គ្រប់គ្រង ដែលអាចនឹងមានឥទ្ធិពល ឬផ្តល់នូវការ សង្ស័យដែលអាចជឿទុកចិត្តបាន ចំពោះឯករាជ្យ ឬភាពមិនលំអៀងរបស់ពួកគេ។ ការបង្ហាញទាំងនេះ រួមមានប្រភេទព័ត៌មាន ដែលបានពិពណ៌នានៅក្នុងបញ្ជីរូបភាពនៅក្នុងបរិសិដ្ឋ ១ ប្រសិនបើពាក់ព័ន្ធ។ ✓

៣. លក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃការបង្ហាញទាំងនេះ មិនត្រូវអនុវត្តចំពោះការកំណត់អត្តសញ្ញាណបញ្ជារបស់អ្នកដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិវាទដែលត្រូវយកមកពិចារណានៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដែលមិនសំខាន់។ គេត្រូវពិចារណាអំពីការគោរពឯកជនភាពរបស់បុគ្គលទាំងឡាយណា ដែលវិធានទាំងនេះត្រូវអនុវត្ត និងមិនត្រូវបង្កើតបន្ទុកផ្នែករដ្ឋបាលដែលមិនសមស្របចំពោះបុគ្គលដែលមានគុណវិឌ្ឍន៍គ្រប់គ្រាន់នៅក្នុងក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ អង្គឧទ្ធរណ៍ ឬតួនាទីដទៃក្នុងការដោះស្រាយវិវាទ។

៤. (ក) រាល់សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ មជ្ឈត្តករ និងអ្នកជំនាញទាំងអស់ មុនពេលទទួលបានការតែងតាំង ត្រូវបំពេញបែបបទមានក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ២។ ព័ត៌មានទាំងនោះនឹងត្រូវបញ្ជូនដោយភាគីនៃវិវាទដោយបង្ហាញព័ត៌មានជូនកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានដើម្បីសម្រេច។

(ខ) (១) បុគ្គលដែលបំពេញការងារក្នុងអង្គឧទ្ធរណ៍តាមរយៈការប្តូររវេន ត្រូវបានជ្រើសរើសដើម្បីធ្វើសវនាការបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ពិសេសករណីក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ត្រូវពិនិត្យមើលអង្គហេតុនៃរបាយការណ៍ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនេះ និងបំពេញបែបបទមានក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ២។ ព័ត៌មានទាំងនោះត្រូវបញ្ជូនទៅអង្គឧទ្ធរណ៍ដោយបង្ហាញការសម្ងាត់ដើម្បីពិចារណា ថាតើសមាជិកដែលពាក់ព័ន្ធអាចចូលសវនាការឧទ្ធរណ៍ឬទេ។

(២) មន្ត្រីលេខាធិការដ្ឋាន ត្រូវបង្ហាញការសម្ងាត់រាល់បញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គឧទ្ធរណ៍ លើការពិចារណាក្នុងការសម្រេចចាត់តាំងមន្ត្រីឱ្យជួយនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជាក់លាក់។

(គ) នៅពេលពិចារណាចូលរួមជួយក្នុងវិវាទមួយ មន្ត្រីលេខាធិការដ្ឋានត្រូវបង្ហាញការសម្ងាត់ចំពោះអត្តលេខាធិការអាស៊ាន នូវព័ត៌មានដែលកំណត់ក្នុងកថាខណ្ឌទី៤.២ និងព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធដទៃទៀតដែលតម្រូវនៅក្រោមបទប្បញ្ញត្តិមន្ត្រីលេខាធិការដ្ឋានអាស៊ាន។

៥. ក្នុងអំឡុងពេលមានវិវាទ បុគ្គលដែលស្ថិតក្រោមវិធានគ្រប់រូប ត្រូវបង្ហាញព័ត៌មានសម្ងាត់ព័ត៌មានថ្មីៗដែលពាក់ព័ន្ធនឹងកថាខណ្ឌទី៤.២ ចាប់ពីពេលដែលបានដឹង។

៦. កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន អង្គឧទ្ធរណ៍ លេខាធិការដ្ឋាន ភាគីនៃវិវាទ និងបុគ្គលដទៃទៀតដែលពាក់ព័ន្ធនឹងយន្តការដោះស្រាយវិវាទ ត្រូវរក្សាការសម្ងាត់នៃព័ត៌មានណាមួយ ដែលត្រូវបានកំណត់ក្នុងនីតិវិធីបង្ហាញការសម្ងាត់នេះ ទោះបីក្រោយដំណើរការត្រួតពិនិត្យរបស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ឬអង្គឧទ្ធរណ៍ និងក្នុងនីតិវិធីអនុវត្តច្បាប់បានបញ្ចប់ក៏ដោយ។

៤. ការសម្ងាត់

១. បុគ្គលដែលស្ថិតក្រោមវិធានគ្រប់រូប គ្រប់ពេលត្រូវរក្សាការសម្ងាត់នៃការដោះស្រាយវិវាទ និងដំណើរការនីតិវិធី រួមទាំងរាល់ព័ត៌មានដែលកំណត់ដោយភាគីថាជាការសម្ងាត់។ គ្មានបុគ្គលដែលស្ថិតក្រោមវិធានណាម្នាក់ នៅពេលណាក៏ដោយអាចយកព័ត៌មានដែលទទួលបានទៅប្រើក្នុងកំឡុងពេលការពិភាក្សា និងដំណើរការនីតិវិធី ដើម្បីទទួលស្វែងរកផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ឬផលប្រយោជន៍សម្រាប់អ្នកដទៃឡើយ។

២. ក្នុងអំឡុងពេលដំណើរការនីតិវិធី គ្មានបុគ្គលដែលស្ថិតក្រោមវិធានណាម្នាក់ អាចមានទំនាក់ជាមួយ តែភាគីម្ខាង ដែលទាក់ទងនឹងវិវាទដែលកំពុងដំណើរការឡើយ។ យោងតាមកថាខណ្ឌទី៥.១ គ្មានបុគ្គល ដែលស្ថិតក្រោមវិធានណាម្នាក់ ធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ណាមួយអំពីដំណើរការនីតិវិធី ឬបញ្ហានៅក្នុងវិវាទ ដែលបុគ្គលនោះកំពុងចូលរួមឡើយ រហូតដល់របាយការណ៍ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ឬអង្គឧទ្ធរណ៍ ត្រូវបាន ប្រកាសជាផ្លូវការ។

៦. នីតិវិធីទាក់ទងនឹងការបង្ហាញការសម្ងាត់ជាបន្តបន្ទាប់ និងការបំពានផ្នែកសំភារៈដែលអាចកើតមាន

១. រាល់ភាគីវិវាទដែលបានប្រព្រឹត្តដោយអនុលោមតាមពិធីសារ ដែលកាន់កាប់ ឬមានភស្តុតាងនៃការ រំលោភបំពានកាតព្វកិច្ចឯករាជ្យ ភាពមិនលំអៀង ឬការសម្ងាត់ ឬការរៀសវាងទំនាស់ផលប្រយោជន៍ ដោយផ្ទាល់ ឬដោយប្រយោល ដោយបុគ្គលដែលស្ថិតក្រោមវិធាន ដែលអាចធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សេចក្តី ថ្លៃថ្នូរ ភាពមិនលំអៀង ឬការសម្ងាត់នៃយន្តការដោះស្រាយវិវាទនេះ នៅពេលវេលាសមស្របដំបូងបំផុត និងដោយផ្នែកមូលដ្ឋានរក្សាការសម្ងាត់ ដាក់ភស្តុតាងទាំងនោះទៅកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន អគ្គ លេខាធិការអាស៊ាន ឬអង្គឧទ្ធរណ៍ តាមការសម្របតាមនីតិវិធីនីមួយៗដែលមានចែងនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី ៦.៥ ដល់ ៦.១៧ ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដែលមានចែងអំពីអង្គហេតុ និងកាលៈទេសៈពាក់ព័ន្ធ ។ រដ្ឋជា សមាជិកដទៃទៀតដែលកាន់កាប់ ឬមានភស្តុតាងទាំងនេះអាចផ្តល់ភស្តុតាងបែបនេះដល់ភាគីវិវាទ ដើម្បី ផលប្រយោជន៍ក្នុងការរក្សាភាពសុចរិត និងមិនលំអៀងនៃយន្តការដោះស្រាយវិវាទ។

២. នៅពេលដែលភស្តុតាងដូចដែលមានចែងនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី៦.១ ត្រូវបានបង្ហាញថាការខកខានមិន បានប្រកាសដោយបុគ្គលដែលស្ថិតក្រោមវិធាន ដើម្បីលាតប្រដាងពីផលប្រយោជន៍ពាក់ព័ន្ធ ទំនាក់ទំនង ឬបញ្ហាដែលការខកខានក្នុងការបង្ហាញនេះ មិនមែនជាមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការដកសិទ្ធិទេ លើកលែង តែមានភស្តុតាងនៃការរំលោភបំពានកាតព្វកិច្ចឯករាជ្យ ភាពមិនលំអៀង ការរក្សាការសម្ងាត់ ឬការរៀស វាងទំនាស់ផលប្រយោជន៍ដោយផ្ទាល់ ឬដោយប្រយោល ហើយភាពសុចរិត ភាពមិនលំអៀង ឬការរក្សា ការសម្ងាត់នៃយន្តការដោះស្រាយវិវាទនឹងបានបំពាន។

៣. នៅពេលដែលភស្តុតាងនេះមិនត្រូវបានផ្តល់ជូន នៅពេលចាប់ផ្តើមអនុវត្តដំបូង ភាគីដែលដាក់ភស្តុតាង ត្រូវពន្យល់ពីមូលហេតុដែលមិនបានផ្តល់ជូនបានឆាប់ ហើយការពន្យល់នេះនឹងត្រូវយកមកពិចារណានៅ ក្នុងនីតិវិធី ដែលមានចែងនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី៦.១ ។

៤. បន្ទាប់ពីការបញ្ជូនភស្តុតាងជូនកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន អគ្គលេខាធិការអាស៊ាន ឬអង្គ ឧទ្ធរណ៍ ដូចដែលមានចែងខាងក្រោមនេះ នីតិវិធីដែលមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី៦.៥ ដល់ ៦.១៧ ត្រូវ បញ្ចប់ក្នុងរយៈពេល១៥ ថ្ងៃនៃថ្ងៃធ្វើការ។ ✓

សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ មជ្ឈត្តករ អ្នកជំនាញ

៥. ប្រសិនបើបុគ្គលដែលស្ថិតក្រោមវិធានជាកម្មវត្ថុនៃកស្មតាង គឺជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ មជ្ឈត្តករ ឬអ្នកជំនាញ ភាគីត្រូវផ្តល់កស្មតាងនោះដល់កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន។

៦. បន្ទាប់ពីទទួលបានកស្មតាង ដោយយោងទៅលើកថាខណ្ឌទី៦.១ និង ៦.២ កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានត្រូវផ្តល់កស្មតាងភ្លាមដល់បុគ្គល ដែលជាកម្មវត្ថុនៃកស្មតាងនេះ សម្រាប់ការពិចារណានៅពេលក្រោយ។

៧. ប្រសិនបើ បន្ទាប់ពីបានពិគ្រោះយោបល់ជាមួយបុគ្គលដែលពាក់ព័ន្ធចេញហើយ តែបញ្ហាមិនត្រូវបានដោះស្រាយ កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានត្រូវផ្តល់កស្មតាងទាំងអស់ និងព័ត៌មានបន្ថែមពីបុគ្គលពាក់ព័ន្ធនៅភាគីវិវាទភ្លាមៗ ប្រសិនបើបុគ្គលនោះលាលែងពីតំណែង កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានត្រូវជូនដំណឹងទៅភាគីវិវាទ ហើយករណីខ្លះអាចជូនដំណឹងទៅក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ មជ្ឈត្តករ ឬអ្នកជំនាញ។

៨. ក្នុងករណីទាំងអស់ បន្ទាប់ពីពិគ្រោះយោបល់ជាមួយអគ្គលេខាធិការអាស៊ាន ហើយបន្ទាប់ពីបានផ្តល់ឱកាសសមហេតុផលសម្រាប់ស្តាប់យោបល់របស់បុគ្គលពាក់ព័ន្ធ និងភាគីវិវាទដែលត្រូវបានជម្រះក្តី កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាននឹងសម្រេចថា តើមានការរំលោភបំពានលើវិធានទាំងនេះឬទេ ដោយយោងទៅលើកថាខណ្ឌ៦.១ និង៦.២។ នៅពេលដែលភាគីវិវាទព្រមព្រៀងថា មានការរំលោភបំពានលើវិធានទាំងនេះកើតមានឡើង វាត្រូវបានគេរំពឹងទុកថា ស្របគ្នានឹងការរក្សាភាពត្រឹមត្រូវនៃយន្តការដោះស្រាយវិវាទ ការដកសិទ្ធិបុគ្គលពាក់ព័ន្ធត្រូវបានបញ្ជាក់។

៩. បុគ្គលដែលជាកម្មវត្ថុនៃកស្មតាង ត្រូវបន្តចូលរួមក្នុងការពិចារណាលើវិវាទនេះ លើកលែងតែមានការសម្រេចថា មានការរំលោភលើវិធានទាំងនេះកើតមានឡើង។

១០. កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានក្រោយមកទៀតត្រូវចាត់វិធានការចាំបាច់សម្រាប់ការតែងតាំងបុគ្គលដែលជាកម្មវត្ថុនៃកស្មតាង ដែលត្រូវដកហូតជាផ្លូវការ ឬត្រូវបានលើកលែងពីវិវាទ ដូចដែលករណីនោះអាចកើតមាន និងនៅពេលនោះ។

លេខាធិការដ្ឋាន

១១. ប្រសិនបើបុគ្គលដែលស្ថិតក្រោមវិធាន ជាបុគ្គលដែលជាកម្មវត្ថុនៃកស្មតាង គឺជាមន្ត្រីលេខាធិការដ្ឋាននោះ ភាគីត្រូវផ្តល់តែកស្មតាងដល់អគ្គលេខាធិការអាស៊ាន ដែលជាអ្នកផ្តល់កស្មតាងដល់បុគ្គលដែលជាកម្មវត្ថុនៃកស្មតាងទាំងនោះប៉ុណ្ណោះ ហើយត្រូវជូនដំណឹងទៅភាគីផ្សេងទៀត ឬភាគីវិវាទ និងក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ឬអង្គឧទ្ធរណ៍តាមការសមស្រប។

១២. អគ្គលេខាធិការអាស៊ាន ត្រូវចាត់វិធានការសមស្របណាមួយ ស្របតាមបទប្បញ្ញត្តិមន្ត្រីលេខាធិការដ្ឋានអាស៊ាន។

១៣. អង្គលេខាធិការអាស៊ាន ត្រូវជូនដំណឹងទៅភាគីវិវាទ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ និងកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានអំពីការសម្រេចចិត្តរបស់ខ្លួន រួមជាមួយព័ត៌មានគាំទ្រពាក់ព័ន្ធ។

អង្គឧទ្ធរណ៍

១៤. ប្រសិនបើបុគ្គលដែលស្ថិតក្រោមវិធាន ជាបុគ្គលដែលជាកម្មវត្ថុនៃភស្តុតាង គឺជាសមាជិកនៃអង្គឧទ្ធរណ៍ ភាគីត្រូវផ្តល់ភស្តុតាងដល់ភាគីម្ខាងទៀតនៃវិវាទ ហើយភស្តុតាងនោះត្រូវផ្តល់ជូនទៅអង្គភាពឧទ្ធរណ៍តាមក្រោយ។

១៥. នៅពេលទទួលបានភស្តុតាង ដោយយោងទៅតាមកថាខណ្ឌទី៦.១ និង ៦.២ អង្គឧទ្ធរណ៍ ត្រូវផ្តល់ជូនដល់បុគ្គលដែលជាកម្មវត្ថុនៃភស្តុតាងនេះភ្លាម ដើម្បីពិចារណានៅពេលក្រោយ។

១៦. អង្គឧទ្ធរណ៍ ត្រូវចាត់វិធានការសមស្របណាមួយ បន្ទាប់ពីបានផ្តល់ឱកាសសមហេតុផលសម្រាប់យោបល់របស់បុគ្គលពាក់ព័ន្ធ និងភាគីវិវាទដែលត្រូវបានជម្រះក្តី។

១៧. អង្គឧទ្ធរណ៍ ត្រូវជូនដំណឹងដល់ភាគីវិវាទ និងកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានអំពីសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនរួមជាមួយព័ត៌មានគាំទ្រពាក់ព័ន្ធ។

១៨. បន្ទាប់ពីការបញ្ចប់នីតិវិធីនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី៦.៥ ដល់ ៦.១៧ ប្រសិនបើការតែងតាំងបុគ្គលដែលស្ថិតក្រោមវិធាន ក្រៅពីសមាជិកនៃអង្គឧទ្ធរណ៍ ត្រូវបានដកហូត ឬបុគ្គលនោះត្រូវបានលើកលែង ឬលាលែង នីតិវិធីដែលមានចែងនៅក្នុងពិធីសារសម្រាប់ការតែងតាំងដំបូង ត្រូវអនុវត្តតាមការតែងតាំងអ្នកជំនួស ប៉ុន្តែរយៈពេលមិនត្រូវលើសពីពាក់កណ្តាល ពេលបុគ្គលដែលមានចែងនៅក្នុងពិធីសារទេ ហើយពេលវេលាដែលទាក់ទងទៅនឹងដំណើរការរបស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ និងអង្គឧទ្ធរណ៍ ត្រូវបានរក្សា។ សមាជិកនៃអង្គឧទ្ធរណ៍ ដែលស្ថិតនៅក្រោមវិធាននៃអង្គភាពនោះ នឹងត្រូវបានជ្រើសរើសបន្ទាប់ តាមរយៈការវិលជុំដើម្បីពិចារណាលើវិវាទនោះ នឹងត្រូវបានចាត់ចែងដោយស្វ័យប្រវត្តិនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ សមាជិកអង្គឧទ្ធរណ៍ បើកសវនាការលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឬករណីខ្លះមជ្ឈត្តករបន្ទាប់មកអាចសម្រេចចិត្តបន្ទាប់ពីពិគ្រោះយោបល់ជាមួយភាគីវិវាទ លើការកែប្រែចាំបាច់ណាមួយចំពោះនីតិវិធីការងាររបស់ពួកគេ ឬ តារាងពេលវេលាដែលបានស្នើ។

១៩. រាល់បុគ្គលដែលស្ថិតក្រោមវិធាន និងរដ្ឋសមាជិកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ ត្រូវដោះស្រាយបញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការរំលោភបំពានដែលអាចកើតមានទាក់ទងនឹងវិធានទាំងនេះ ឱ្យបានលឿនបំផុតតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ដោយមិនពន្យារពេលការបញ្ចប់នីតិវិធី ដូចដែលមានចែងក្នុងពិធីសារ។

២០. លើកលែងករណីចាំបាច់តឹងរឹងបំផុត ដើម្បីអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចនេះ រាល់ព័ត៌មានទាំងអស់ដែលទាក់ទងនឹងការរំលោភបំពានជាក់ស្តែង ឬដែលអាចកើតមានឡើងនៃវិធានទាំងនេះ នឹងត្រូវរក្សាជាការសម្ងាត់។

៧. ការត្រួតពិនិត្យ

វិធានទាំងនេះ អាចនឹងត្រូវត្រួតពិនិត្យ ប្រសិនបើចាំបាច់។

ឧបសម្ព័ន្ធ ១

បញ្ជីពណ៌នាអំពីព័ត៌មានដែលត្រូវបង្ហាញ

បញ្ជីនេះមានឧទាហរណ៍អំពីព័ត៌មានអំពីប្រភេទបុគ្គលដែលត្រូវចូលរួមក្នុងវិវាទមួយ ដែលត្រូវបង្ហាញការសម្ងាត់ស្របតាមក្រមវិជ្ជាជីវៈរបស់ពិធីសារអាស៊ានស្តីពី ការលើកកម្ពស់យន្តការដោះស្រាយវិវាទ។

រាល់បុគ្គលដែលស្ថិតក្រោមវិធានដែលមានចែងនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី៣.១ នៃវិធានទាំងនេះមានកាតព្វកិច្ចបន្តបង្ហាញការសម្ងាត់នូវព័ត៌មានដែលមានចែងនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី៤.២នៃវិធានទាំងនេះ ដែលអាចរាប់បញ្ចូលនូវចំណុចដូចខាងក្រោម៖

- (ក) ផលប្រយោជន៍ហិរញ្ញវត្ថុ (ឧទាហរណ៍ ការវិនិយោគ ប្រាក់កម្ចី ភាគហ៊ុន ការប្រាក់ បំណុលផ្សេងៗ) ។ ផលប្រយោជន៍អាជីវកម្ម (ឧទាហរណ៍ ភាពជាអ្នកដឹកនាំ ឬផលប្រយោជន៍កិច្ចសន្យាផ្សេងទៀត) និងផលប្រយោជន៍ទ្រព្យសម្បត្តិដែលពាក់ព័ន្ធនឹងចំណោទវិវាទ។
- (ខ) ផលប្រយោជន៍វិជ្ជាជីវៈ (ឧទាហរណ៍ ទំនាក់ទំនងពីអតីតកាល ឬបច្ចុប្បន្ន ជាមួយអតិថិជនជាឯកជន ឬផលប្រយោជន៍ណាមួយដែលបុគ្គលនោះអាចមាននៅក្នុងនីតិវិធីក្នុងស្រុកឬអន្តរជាតិ និងផលប៉ះពាល់ ដែលបញ្ហាពាក់ព័ន្ធទាំងនេះស្រដៀងគ្នានឹងដំណោះស្រាយដែលមាននៅក្នុងចំណោទវិវាទ)។
- (គ) ផលប្រយោជន៍សកម្មផ្សេងទៀត (ឧទាហរណ៍ ការចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងក្រុមផលប្រយោជន៍សាធារណៈ ឬអង្គការផ្សេងទៀត ដែលអាចមានរបៀបវារៈដែលបានប្រកាសពាក់ព័ន្ធនឹងចំណោទវិវាទ។)
- (ឃ) សេចក្តីថ្លែងហេតុនៃគំនិតផ្ទាល់ខ្លួនលើបញ្ហានានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងចំណោទ វិវាទ (ឧទាហរណ៍ ការបោះពុម្ពផ្សាយ សេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈ) និង
- (ង) ផលប្រយោជន៍ការងារ ឬគ្រួសារ (ឧទាហរណ៍ លទ្ធភាពនៃផលប្រយោជន៍ដោយប្រយោល ឬសម្ពាធនាមួយដែលអាចកើតចេញពីនិយោជករបស់ខ្លួន មិត្តរួមជំនួញ ឬសមាជិកគ្រួសារភ្លាមៗ) ។

ឧបសម្ព័ន្ធ ២

លេខវិវាទ: _____

សមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍

បែបបទនៃការបង្ហាញការសម្ងាត់

ខ្ញុំបានអានពិធីសារអាស៊ានស្តីពី ការពង្រឹងយន្តការដោះស្រាយវិវាទ (ពិធីសារ) និងក្រមវិជ្ជាជីវៈ នៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ២នៃពិធីសារ។ ខ្ញុំយល់ពីករណីយកិច្ចបន្តរបស់ខ្ញុំ ខណៈពេលចូលរួមនៅក្នុងយន្តការដោះស្រាយវិវាទ និងរហូតដល់ពេលដែលកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ធ្វើការសម្រេចចិត្តលើការអនុម័តរបាយការណ៍ទាក់ទងនឹងដំណើរការ ឬកំណត់ហេតុដំណោះស្រាយរបស់ខ្លួន ដើម្បីបង្ហាញជាសាធារណៈ និងនៅក្នុងព័ត៌មាននាពេលអនាគត ដែលទំនងជាប៉ះពាល់ដល់ឯករាជ្យ ឬភាពមិនលំអៀងរបស់ខ្ញុំ ឬដែលអាចនាំឱ្យមានវិមតិសង្ស័យសមហេតុផល អំពីភាពសុចរិត និងភាពមិនលំអៀងនៃយន្តការដោះស្រាយវិវាទ ហើយគោរពកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្ញុំទាក់ទងនឹងការរក្សាការសម្ងាត់នៃដំណើរការដោះស្រាយវិវាទ។

ហត្ថលេខា:

ថ្ងៃទី:

មរិសិដ្ឋ ៣
នីតិវិធីការងាររបស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ

នីតិវិធីរបស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ

នៅក្នុងដំណើរការរបស់ខ្លួន ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនឹងត្រូវអនុវត្តតាមបទប្បញ្ញត្តិពាក់ព័ន្ធនៃពិធីសារ។ លើសពីនេះ នីតិវិធីការងារត្រូវអនុវត្តដូចខាងក្រោម។

១. ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះគួរជួបភាគីវិវាទជាលក្ខណៈកិច្ចប្រជុំចម្រៀក។ ភាគីវិវាទនិងភាគីដែលមានទំនាក់ទំនងផលប្រយោជន៍ ត្រូវមានវត្តមាននៅការប្រជុំនានា លុះត្រាតែមានការអញ្ជើញពីក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះអោយបង្ហាញខ្លួន នៅមុនពេលចូលរួមកិច្ចប្រជុំដោះស្រាយវិវាទ។
២. ការពិភាក្សារបស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ និងឯកសារដែលបានដាក់ជូននឹងត្រូវរក្សាជាការសម្ងាត់។ គ្មានខ្លឹមសារណាមួយក្នុងពិធីសារនេះអាចរារាំងភាគីវិវាទពីការបង្ហាញសេចក្តីថ្លែងការណ៍អំពីជំហររបស់ខ្លួនជាសាធារណៈឡើយ។ រដ្ឋសមាជិកត្រូវចាត់ទុកជាព័ត៌មានសម្ងាត់ ដែលបានដាក់ជូនដោយរដ្ឋសមាជិកមួយផ្សេងទៀត ជូនក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះដែលរដ្ឋសមាជិកនោះបានកំណត់ថាជាការសម្ងាត់។ នៅពេលដែលភាគីវិវាទ ដាក់ជាឯកសារសម្ងាត់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនេះ តាមការស្នើសុំរបស់រដ្ឋសមាជិក ឯកសារនោះនឹងត្រូវធ្វើជាសេចក្តីសង្ខេបដែលមិនមែនសម្ងាត់ដូចព័ត៌មានដែលបានផ្តល់ឱ្យ និងអាចត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈ។
៣. មុនកិច្ចប្រជុំលើអង្គសេចក្តីលើកទី១ រវាងក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះជាមួយភាគីវិវាទចាប់ផ្តើម ភាគីវិវាទទាំងអស់ត្រូវបញ្ជូនទៅឱ្យក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ នូវឯកសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលបង្ហាញពីអង្គហេតុនៃរឿងក្តីរបស់ខ្លួន។
៤. នៅកិច្ចប្រជុំលើអង្គហេតុលើកទី១ជាមួយភាគីនានា ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវឱ្យភាគីដែលបានប្តឹងតវ៉ាបង្ហាញពីរឿងក្តីរបស់ខ្លួន។ បន្ទាប់មកក្នុងអំឡុងពេលកិច្ចប្រជុំដែលនេះ ភាគីដែលត្រូវបានទទួលបណ្តឹងត្រូវបង្ហាញពីមតិយោបល់របស់ខ្លួន។
៥. គតិយជនទាំងអស់ដែលបានជូនដំណឹងអំពីចំណាប់អារម្មណ៍ចំពោះវិវាទនេះជូនកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ត្រូវបានអញ្ជើញឱ្យសរសេរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដើម្បីបង្ហាញពីមតិយោបល់របស់ពួកគេក្នុងកិច្ចប្រជុំលើអង្គហេតុលើកទី១ របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះដែលបានកំណត់។ គតិយជនទាំងអស់អាចមានវត្តមានក្នុងអំឡុងពេលកិច្ចប្រជុំនេះ។
៦. ការជជែកដេញដោលផ្លូវការត្រូវធ្វើឡើងនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំលើកទី២ នៃក្រុមប្រឹក្សាដោះស្រាយវិវាទ។ ភាគីដែលទទួលបានពាក្យបណ្តឹងត្រូវមានសិទ្ធិមុនគេបន្ទាប់មកភាគីប្តឹងតវ៉ា។ មុនកិច្ចប្រជុំនេះ ភាគីទាំងអស់ត្រូវផ្តល់យោបល់សម្រាប់ជជែកដេញដោលជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។

- ៧. គ្រប់ពេលក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះអាចចោទសួរភាគីវិវាទ ឱ្យពន្យល់នៅក្នុងពេលកិច្ចប្រជុំជាមួយភាគី ឬ ចោទសំណួរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។
  - ៨. ភាគីវិវាទ និងគតិយជន ដែលបានអញ្ជើញឱ្យបង្ហាញពីមតិយោបល់របស់ខ្លួនស្របតាមមាត្រា១៣ ត្រូវផ្តល់សេចក្តីថ្លែងការណ៍ផ្ទាល់មាត់របស់ខ្លួនជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជូនអង្គជំនុំជម្រះ។
  - ៩. ដើម្បីរក្សាផលប្រយោជន៍តម្លាភាពពេញលេញ បទបង្ហាញ សេចក្តីពន្យល់ដេញដោល និងសេចក្តី ថ្លែងការណ៍ទាំងអស់ដែលមាននៅក្នុងកថាខណ្ឌទី៥ ដល់ទី៨ ត្រូវធ្វើឡើងដោយមានវត្តមានរបស់ ភាគី។ លើសពីនេះទៀត ការដាក់ឯកសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ភាគីនីមួយៗរួមទាំងមតិយោបល់ នានា ដែលមានពិពណ៌នានៅក្នុងរបាយការណ៍និងចម្លើយចំពោះសំណួរដែលដាក់ដោយក្រុមប្រឹក្សា ជំនុំជម្រះត្រូវផ្តល់ជូនភាគី ឬភាគីផ្សេងទៀត។
១០. នីតិវិធីបន្ថែមណាមួយដាក់លាក់ទាក់ទងនឹងក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។

បរិសិទ្ធ ៤

នីតិវិធីការងារសម្រាប់ការត្រួតពិនិត្យឡើងវិញដោយអង្គ ឧទ្ធរណ៍

និយមន័យ

១. នៅក្នុងនីតិវិធីការងារសម្រាប់ការត្រួតពិនិត្យឡើងវិញដោយអង្គ ឧទ្ធរណ៍ វាក្យស័ព្ទ ខាងក្រោមមានន័យដូចតទៅ៖

"អ្នកប្តឹងឧទ្ធរណ៍" សំដៅលើ ភាគីវិវាទដែលបានដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដោយអនុលោមតាមវិធានទី ២០ ។

"របាយការណ៍បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍" សំដៅលើរបាយការណ៍របស់អង្គឧទ្ធរណ៍ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ១៤ នៃពិធីសារ។

"អ្នករងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍" សំដៅលើ ភាគីវិវាទដែលបានដាក់ពាក្យឯកសារបណ្តឹងដោយអនុលោមតាមវិធាន ២២ ឬ កថាខណ្ឌទី ៤ នៃវិធាន ២៣ ។

"កុងសង់ស៊ីស" ជាសេចក្តីសម្រេច ដែលសម្រេចជាឯកច្ឆន្ទដោយគ្មានការជំទាស់ជាផ្លូវការពីសមាជិកណាមួយ។

"អង្គភាព" សំដៅលើ សមាជិកទាំងបីរូបដែលត្រូវបានជ្រើសរើសមកបំពេញតួនាទីក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ស្របតាមកថាខណ្ឌទី១ នៃមាត្រា១៤ នៃពិធីសារ និងកថាខណ្ឌទី២ នៃវិធាន៦។

"ឯកសារបណ្តឹង" សំដៅលើ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀត និងឯកសារដាក់ស្នើ និងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរផ្សេងទៀតដែលផ្តល់ដោយភាគីវិវាទ ឬគតិយជន។

"សមាជិក" សំដៅលើ សមាជិកនៃអង្គជំនុំជម្រះឧទ្ធរណ៍ដែលត្រូវបានតែងតាំងដោយ AEM ស្របតាមមាត្រា ១៤ នៃពិធីសារ។

"អ្នកប្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀត" សំដៅលើ ភាគីវិវាទណាមួយដែលបានដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀតដោយអនុលោមតាមកថាខណ្ឌទី១ នៃវិធាន២៣ ។

"អ្នកចូលរួម" សំដៅលើ ភាគីវិវាទដែលបានដាក់ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដោយអនុលោមតាមវិធាន២០ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀតដោយអនុលោមតាមវិធាន២៣ ឬឯកសារផ្តល់អនុលោមតាមវិធាន២២ ឬកថាខណ្ឌទី៤ នៃវិធាន២៣ ។

"ភាគីវិវាទ" សំដៅលើ រដ្ឋសមាជិកដែលជាភាគីប្តឹងតវ៉ា ឬការពារនៅក្នុងការដោះស្រាយវិវាទ ប៉ុន្តែមិនត្រូវចាត់ទុកជាគតិយជនឡើយ។

"ភ័ស្តុតាងនៃសេវាកម្ម" សំដៅលើ លិខិត ឬការទទួលស្គាល់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរផ្សេងទៀតដែលឯកសារ តម្រូវត្រូវបានប្រគល់ជូនភាគីវិវាទ អ្នកចូលរួម តតិយជន ឬអ្នកចូលរួមទីបី នៅក្នុងករណីវិវាទ។

"វិធាន" សំដៅលើ នីតិវិធីការងារទាំងនេះសម្រាប់ការត្រួតពិនិត្យបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។

"វិធានប្រតិបត្តិ" សំដៅលើ វិធានប្រតិបត្តិកំណត់ក្នុងបរិសិដ្ឋ ២ នៃពិធីសារ។

"លេខាធិការដ្ឋាន" សំដៅលើ លេខាធិការដ្ឋានអាស៊ាន។

"អគ្គលេខាធិការ" សំដៅលើ អគ្គលេខាធិការអាស៊ាន។

"អាសយដ្ឋានសេវាកម្ម" សំដៅលើ អាសយដ្ឋានរបស់ភាគីវិវាទ អ្នកចូលរួម ភាគីតតិយជន ឬអ្នកចូលរួមទីបី ដែលត្រូវបានជូនដំណឹងទៅលេខាធិការដ្ឋាន និងទៅកាន់រដ្ឋសមាជិកទាំងអស់ស្របតាមគោលដៅ នៃនីតិវិធីការងារទាំងនេះ។

"អ្នកចូលរួមទីបី" សំដៅលើ តតិយជនដែលបានដាក់ពាក្យស្នើសុំជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ អនុលោមតាម កថាខណ្ឌទី១ នៃវិធាន២៥ ឬតតិយជនណាមួយដែលបង្ហាញខ្លួនក្នុងសវនាការផ្ទាល់មាត់ ទោះបីបាន ធ្វើប្រមិនបានធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ផ្ទាល់មាត់នៅក្នុងសវនាការនោះក៏ដោយ។

"តតិយជន" សំដៅលើ រដ្ឋសមាជិកណាមួយដែលបានជូនដំណឹងដល់កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន អំពីការចាប់អារម្មណ៍ របស់ខ្លួនចំពោះករណីវិវាទនេះមុនពេលដំណាក់កាលក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ អនុលោមតាមកថាខណ្ឌទី២នៃមាត្រា១៣ នៃពិធីសារ។

"អង្គការWTO" សំដៅលើ អង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក។

ផ្នែកទី១
សមាជិក
កាតព្វកិច្ច និងទំនួលខុសត្រូវ

- ២. (១) សមាជិកត្រូវគោរពតាមលក្ខខណ្ឌនៃពិធីសារទាំងនេះ និងសេចក្តីសម្រេចណាមួយរបស់កិច្ច ប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានដែលប៉ះពាល់ដល់អង្គឧទ្ធរណ៍។
- (២) ក្នុងអាណត្តិរបស់ខ្លួនសមាជិកមិនត្រូវ៖
  - (ក) ទទួលយកការងារណាមួយផ្សេងទៀត ឬ
  - (ខ) បន្តសកម្មភាពវិជ្ជាជីវៈណាមួយ ដែលមិនមានសង្គតិភាពជាមួយតួនាទីនិងទំនួលខុសត្រូវ របស់ខ្លួន។
- (៣) សមាជិកត្រូវអនុវត្តការងាររបស់ខ្លួនដោយមិនទទួលយក ឬមិនទទួលបញ្ចាំពីអង្គការអន្តរជាតិ ឬ អង្គការអន្តររដ្ឋាភិបាល ឬអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ឬប្រកបឯកជនណាមួយឡើយ។

(៤) សមាជិកត្រូវបង្ហាញខ្លួនបានគ្រប់ពេល និងបើទោះបីជាទទួលបានដំណឹងរយៈពេលខ្លីក៏ដោយ។

ការសម្រេចសេចក្តី

៣. (១) អនុលោមតាមកថាខណ្ឌទី១ នៃមាត្រា១៤ នៃពិធីសារការសម្រេចសេចក្តីទាក់ទងនឹងបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍នឹងត្រូវធ្វើឡើងដោយអង្គភាពតែមួយគត់។ ការសម្រេចសេចក្តីផ្សេងទៀតត្រូវធ្វើឡើង ដោយអង្គឧទ្ធរណ៍ទាំងមូល។

(២) អង្គឧទ្ធរណ៍ និងអង្គភាពត្រូវខិតខំសម្រេចក្តីជាលក្ខណៈកុងសង់ស៊ីស។ ក្នុងករណីដែល មិនអាចសម្រេចកុងសង់ស៊ីស បញ្ហានៃវិវាទត្រូវសម្រេចដោយបោះឆ្នោតដោយសម្លេងភាគច្រើន។

ការមូលមតិ

៤. (១) ដើម្បីធានាសង្គតិភាព និងឯកភាពក្នុងការសម្រេចក្តី និងប្រើប្រាស់បទពិសោធន៍របស់រដ្ឋ សមាជិកនីមួយៗ និងទាំងមូល រដ្ឋសមាជិកត្រូវកោះប្រជុំម្តងក្នុងមួយឆ្នាំដើម្បីពិភាក្សាអំពី បញ្ហា គោលនយោបាយ ការអនុវត្ត និងនីតិវិធី។

(២) សមាជិកទាំងអស់ត្រូវទទួលបានព័ត៌មានទាំងអស់អំពីសកម្មភាពដោះស្រាយវិវាទ និងសកម្មភាព ពាក់ព័ន្ធដទៃទៀតរបស់អង្គការWTOនិងអាស៊ាន ពិសេសសមាជិកនីមួយៗត្រូវទទួលបាន ឯកសារដែលទាក់ទងនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។

(៣) អនុលោមតាមគោលបំណងដែលមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី១ អង្គភាពដែលទទួលខុសត្រូវក្នុង ការសម្រេចក្តីលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នីមួយៗ ត្រូវផ្លាស់ប្តូរយោបល់ជាមួយសមាជិកដទៃទៀតមុន ពេលដែលអង្គភាពបញ្ចប់របាយការណ៍បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ សម្រាប់ផ្សព្វផ្សាយទៅរដ្ឋសមាជិក។ កថាខណ្ឌអនុវត្តយោងតាមកថាខណ្ឌទី២និងទី៣ នៃវិធាន១១ ។

(៤) គ្មានខ្លឹមសារណាមួយក្នុងវិធាននេះនឹងត្រូវបកស្រាយ ដើម្បីជ្រៀតជ្រែកលើសិទ្ធិអំណាចនិង សេរីភាពពេញលេញ របស់អង្គភាព នៅក្នុងកិច្ចសវនាការនិងការសម្រេចក្តីលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដែលខ្លួនបានទទួល ស្របតាមកថាខណ្ឌទី១ នៃមាត្រា១៤ នៃពិធីសារនេះ។

ប្រធាន

៥. (១) អង្គឧទ្ធរណ៍ត្រូវមានប្រធានមួយរូប ដែលជ្រើសតាំងដោយសមាជិកតាមរយៈលិខិតឆ្លងឆ្លើយ។

- (២) អាណត្តិរបស់ប្រធានអង្គឧទ្ធរណ៍មានរយៈពេលមួយឆ្នាំ។ សមាជិកអង្គឧទ្ធរណ៍អាចសម្រេចបន្តអាណត្តិរបស់ខ្លួនសម្រាប់រយៈពេលបន្ថែមដល់មួយឆ្នាំ។ ប៉ុន្តែដើម្បីធានាបាននូវការផ្លាស់វេនប្រធាន សមាជិកនីមួយៗមិនអាចធ្វើជាប្រធានលើសពីពីរអាណត្តិជាប់គ្នាបានឡើយ។
- (៣) ប្រធានត្រូវទទួលខុសត្រូវលើការណែនាំរួមរបស់កិច្ចការនៃអង្គឧទ្ធរណ៍ដូចជា៖
  - (ក) ការត្រួតពិនិត្យមុខងារផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គឧទ្ធរណ៍ និង
  - (ខ) កាតព្វកិច្ចផ្សេងទៀតដូចជាសមាជិកអាចយល់ព្រមប្រគល់ឱ្យ
- (៤) នៅពេលដែលតំណែងប្រធាននៅទំនេរដោយសារប្រការណាមួយដូចជា អសមត្ថភាពជាអចិន្ត្រៃយ៍ ឬមរណភាព ឬដោយការលែងពីតំណែង ឬការផុតកំណត់នៃអាណត្តិ សមាជិកត្រូវចោះឆ្នោតជ្រើសរើសប្រធានថ្មីដែលនឹងត្រូវបំពេញការងារមួយអាណត្តិពេញស្របតាមកថាខណ្ឌទី២។
- (៥) ក្នុងករណីដែលអវត្តមានបណ្តោះអាសន្ន ឬអសមត្ថភាពរបស់ប្រធានអង្គឧទ្ធរណ៍ត្រូវផ្តល់សិទ្ធិឱ្យសមាជិកដទៃទៀតធ្វើជាប្រធានបណ្តោះអាសន្ន ហើយសមាជិកដែលទទួលបានសិទ្ធិមានសិទ្ធិអំណាច និងមុខងារទាំងអស់របស់ប្រធានបណ្តោះអាសន្នរហូតដល់ប្រធានមានសមត្ថភាពបន្តមុខងាររបស់ខ្លួនឡើងវិញ។

អង្គភាព

- ៦. (១) យោងតាមកថាខណ្ឌទី១នៃមាត្រា១៤នៃពិធីសារ អង្គភាពមានសមាជិក០៣រូបដែលត្រូវបង្កើតឡើងដើម្បីសវនាការ និងសម្រេចក្តីលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។
- (២) សមាជិកអង្គភាពត្រូវជ្រើសរើសដោយផ្អែកលើការវិលជុំ ដោយឈរលើគោលការណ៍ជ្រើសរើសចោះៗ ឥតព្រាងទុក និងកាលានុវត្តភាពសម្រាប់គ្រប់សមាជិកទាំងអស់ដើម្បីបំពេញការងារដោយមិនគិតពីប្រទេសកំណើតរបស់ខ្លួន។
- (៣) ប្រទេសដែលត្រូវបានជ្រើសរើសតាមកថាខណ្ឌទី២ដើម្បីបំពេញការងារជាអង្គភាព ត្រូវតែធ្វើការក្នុងអង្គចាត់តាំងនោះ លើកលែងករណី៖
  - (ក) បុគ្គលនោះត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីអង្គភាពនោះតាមវិធាន៩ ឬ ១០

(ខ) បុគ្គលនោះបានជូនដំណឹងទៅប្រធាន និងសមាជិកពីការរាំងស្ទះនៃការបំពេញការងារក្នុង អង្គភាពដោយសារជំងឺនិងហេតុផលធ្ងន់ធ្ងរផ្សេងទៀតស្របតាមវិធាន១២ ឬ

(គ) បុគ្គលនោះបានជូនដំណឹងអំពីធន្នៈលាលែង ដោយអនុលោមតាមវិធាន១៤។

ប្រធានតំណាងនៃអង្គភាព

៧. (១) អង្គភាពនីមួយៗត្រូវមានប្រធានតំណាង ដែលត្រូវបានជ្រើសតាំងដោយសមាជិកនៃអង្គចាត់តាំង នោះ។

(២) ការទទួលខុសត្រូវរបស់ប្រធានតំណាងអង្គភាពរួមមាន៖

(ក) សម្របសម្រួលដំណើរការនៃកិច្ចបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

(ខ) ដឹកនាំរាល់សវនាការផ្ទាល់មាត់ និងការប្រជុំទាក់ទងនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះ និង

(គ) សម្របសម្រួលការរៀបចំសេចក្តីព្រាងរបាយការណ៍បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។

(៣) ក្នុងករណីដែលប្រធានតំណាងអសមត្ថភាពក្នុងការបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួន សមាជិកដទៃទៀតដែលបំពេញការងារក្នុងអង្គភាពនោះ

និងសមាជិកដែលត្រូវបានជ្រើសរើសមកជំនួសតាមវិធាន១៣ ត្រូវបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិក ម្នាក់ក្នុងចំណោមសមាជិករបស់ខ្លួនមួយរូប ដើម្បីធ្វើជាប្រធានតំណាងស្តីទី។

វិធានប្រតិបត្តិ

៨. វិធានប្រតិបត្តិត្រូវបានអនុម័តដោយអង្គឧទ្ធរណ៍បន្ទាប់ពីត្រូវបានបង្កើត។

៩. (១) នៅពេលដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ សមាជិកនីមួយៗត្រូវចាត់វិធានដែលមាន ចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី ៤.៤ (ខ) (១) នៃវិធានប្រតិបត្តិ ហើយសមាជិកអាចពិគ្រោះយោបល់ ជាមួយសមាជិកដទៃទៀតមុនពេលបំពេញបែបបទបង្ហាញការសម្ងាត់។

(២) នៅពេលដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ សមាជិកនៃលេខាធិការដ្ឋានដែលត្រូវបានចាត់ តាំងឱ្យធ្វើការក្នុងកិច្ចនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះត្រូវចាត់ការដូចមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី៤.៤(ខ) នៃ វិធានប្រតិបត្តិ។

(៣) នៅពេលដែលព័ត៌មានត្រូវបានដាក់ជូនស្របតាមកថាខណ្ឌទី៤.៤(ខ)(១) ឬ(២) នៃវិធានប្រតិបត្តិនេះ អង្គឧទ្ធរណ៍ត្រូវពិចារណាថាតើចាំបាច់ត្រូវមានវិធានបន្ថែមទៀតឬទេ។

(៤) ជាលទ្ធផលនៃការពិចារណារបស់អង្គឧទ្ធរណ៍លើបញ្ហាវិវាទ ដោយអនុលោមតាម កថាខណ្ឌទី៤.៣ នៃវិធានប្រតិបត្តិ សមាជិកឬបុគ្គលដែលពាក់ព័ន្ធដែលអាចបន្តត្រូវបានចាត់តាំងទៅផ្នែកមួយផ្សេង ឬអាចត្រូវបានលើកលែង។

១០. (១) នៅពេលដែលកស្មតាងនៃការបំពានលើផ្នែកសម្ភារៈត្រូវលើកឡើងដោយភាគីចូលរួម ស្របតាម កថាខណ្ឌទី៦នៃវិធានប្រតិបត្តិ កស្មតាងទាំងនេះត្រូវរក្សាទុកជាការសម្ងាត់និងត្រូវបញ្ជាក់ដោយ បុគ្គលដែលមានជំនាញច្បាស់លាស់ឬជំនឿដែលសមហេតុផល ថាពិតជាត្រូវបានលើកឡើងពិត ប្រាកដ។

(២) កស្មតាងទាំងឡាយណាដែលលើកឡើងស្របតាមកថាខណ្ឌទី៦.១ នៃវិធានស្តីពីប្រតិបត្តិ ត្រូវតែ ផ្តល់ចាប់ពីពេលដំណើរក្តីដំបូង មានន័យថាភ្លាមៗបន្ទាប់ពីភាគីចូលរួមដែលបានផ្តល់កស្មតាង បាន ដឹងនិងអាចដឹងអំពីការពិតដែលគាំទ្រ។ ទោះក្នុងករណីវិវាទណាក៏ដោយកស្មតាង ដូចនេះមិន ត្រូវយកមកពិចារណា ក្រោយពីរបាយការណ៍បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានបញ្ជូនទៅរដ្ឋសមាជិក ឡើយ។

(៣) នៅពេលដែលភាគីខកខានផ្តល់កស្មតាងទាំងនេះទាន់ពេលវេលា ចាប់ពីពេលដំណើរក្តីដំបូងនោះ គេត្រូវពន្យល់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ អំពីមូលហេតុដែលមិនបានផ្តល់កស្មតាងទាន់ពេលវេលា ហើយអង្គឧទ្ធរណ៍អាចសម្រេចពិចារណាឬមិនពិចារណាលើកស្មតាងទាំងនោះ។

(៤) ពិចារណាលើកថាខណ្ឌទី៥នៃមាត្រា១៤នៃពិធីសារ ដែលកស្មតាងដែលត្រូវបានផ្តល់ជូនអនុលោម តាមកថាខណ្ឌទី៦នៃវិធានប្រតិបត្តិ ការប្តឹងឧទ្ធរណ៍នឹងត្រូវព្យាយាមរយៈពេល១៥ ថ្ងៃឬរហូតដល់នីតិវិធី ស្របតាមកថាខណ្ឌទី៦.១៤-១៦ នៃវិធានប្រតិបត្តិត្រូវបានបំពេញតាំងពីមុនដំបូង។

(៥) ជាលទ្ធផលនៃនីតិវិធីដែលមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី៦.១៤-១៦នៃវិធានប្រតិបត្តិនេះ អង្គភាព ឧទ្ធរណ៍អាចសម្រេចលើកលែងការចោទប្រកាន់នេះ ដើម្បីលើកលែងចំពោះសមាជិកឬបុគ្គលដែល ពាក់ព័ន្ធពីការចោទប្រកាន់ ស្របតាមកថាខណ្ឌទី៦ នៃវិធានប្រតិបត្តិ។

១១. (១) សមាជិកដែលបានបញ្ជូនទម្រង់បែបបទនៃការបង្ហាញព័ត៌មានភ្ជាប់ ស្របតាមកថាខណ្ឌទី៤. ៤(ខ)(១)នៃវិធានប្រតិបត្តិឬជាកម្មវត្ថុនៃកស្មតាងនៃការបំពានផ្នែកសម្ភារៈយោងតាមកថាខណ្ឌ

ទី៦.១ វិធានប្រតិបត្តិនេះមិនត្រូវចូលរួមក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចណាមួយដែលស្របតាម កថាខណ្ឌទី៤.១ នៃវិធាន៩ ឬកថាខណ្ឌទី៥ នៃវិធាន១០ ឡើយ។

(២) សមាជិកដែលត្រូវបានលើកលែងពីចោទប្រកាន់ពីអង្គភាពស្របតាមកថាខណ្ឌទី៤ នៃវិធាន៩ ឬ កថាខណ្ឌទី៥នៃវិធាន១០ មិនត្រូវចូលរួមក្នុងការផ្លាស់ប្តូរយោបល់ដែលបានធ្វើឡើងនៅក្នុងបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍នោះស្របតាមកថាខណ្ឌទី៣នៃវិធាន៤ ឡើយ។

(៣) សមាជិកម្នាក់ដែលធ្លាប់ជាសមាជិកនៃអង្គភាពមួយនឹងត្រូវបានលើកលែងពីការចោទប្រកាន់ នៃអង្គ ភាពនោះយោងតាមកថាខណ្ឌទី៤ នៃវិធាន៩ និងមិនចូលរួមក្នុងការផ្លាស់ប្តូរយោបល់ដែលបានធ្វើ ឡើងនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះស្របតាមកថាខណ្ឌទី៣ នៃវិធាន៤ ឡើយ។

អសមត្ថភាព

១២ (១) សមាជិកណាម្នាក់ត្រូវបានហាមមិនឱ្យបម្រើការងារក្នុងអង្គភាព ដោយមូលហេតុជម្ងឺ ឬប្រការធ្ងន់ធ្ងរ ណាមួយ ត្រូវជូនដំណឹងហើយពន្យល់ហេតុផលទាំងនេះដល់ប្រធាននិងសមាជិកដឹកនាំ។

(២) ក្រោយពីទទួលបានដំណឹងនេះ ប្រធាននិងសមាជិកដឹកនាំត្រូវជូនដំណឹងជូនអង្គឧទ្ធរណ៍។

ការជំនួស

១៣. នៅពេលដែលសមាជិកមិនអាចបម្រើការក្នុងអង្គភាព ដូចមូលហេតុដែលមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី៣នៃ វិធាន៦ សមាជិកមួយទៀតនឹងត្រូវបានជ្រើសរើសភ្លាមៗស្របតាមកថាខណ្ឌទី២នៃវិធាន៦ ដើម្បីជំនួស សមាជិកដែលបានជ្រើសរើសដើមសម្រាប់អង្គភាពនោះ។

ការលាលែងពីតំណែង

១៤. (១) សមាជិកណាដែលមានបំណងលាលែងពីការងាររបស់ខ្លួនត្រូវជូនដំណឹងអំពីបំណង របស់ខ្លួនជា លាយលក្ខណ៍អក្សរទៅកាន់ប្រធានអង្គឧទ្ធរណ៍ ដែលត្រូវជូនដំណឹងបន្តភ្លាមដល់ កិច្ចប្រជុំAEM អគ្គលេខាធិការ និងសមាជិកដទៃទៀតនៃអង្គឧទ្ធរណ៍។

(២) ការលាលែងនេះនឹងចូលជាធរមានក្នុងរយៈពេល៩០ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីការជូនដំណឹងត្រូវបានធ្វើឡើង ស្របតាមកថាខណ្ឌទី១ លើកលែងតែកិច្ចប្រជុំ AEM ដោយបានពិគ្រោះយោបល់ជាមួយអង្គ ឧទ្ធរណ៍សម្រេចក្តីផ្សេងៗ។

ដំណើរការផ្លាស់ប្តូរ

១៥. បុគ្គលដែលបញ្ចប់ពីសមាជិកនៃអង្គឧទ្ធរណ៍ ដែលទទួលបានការអនុញ្ញាតពីអង្គឧទ្ធរណ៍និងដោយមានការជូនដំណឹងដល់កិច្ចប្រជុំ AEM ភ្លាម អាចបន្តបំពេញកិច្ចលើក្នុងឧទ្ធរណ៍រហូតដល់ចប់ចំពោះវិវាទដែលខ្លួនបានចាត់តាំងនៅពេលជាសមាជិកនៃអង្គឧទ្ធរណ៍។

ផ្នែកទី២

ដំណើរការ

បញ្ញត្តិទូទៅ

១៦. (១) ដើម្បីធានាការត្រឹមត្រូវនិងរបៀបរបៀបរយនៃនីតិវិធីឧទ្ធរណ៍ នៅពេលដែលចំណោទសួរអំពីនីតិវិធីលើកឡើងដែលមិននៅក្រោមដោយវិធានទាំងនេះ អង្គការអាចអនុម័តនីតិវិធីសមស្របសម្រាប់តែបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះប៉ុណ្ណោះ ហើយមិនត្រូវផ្ទុយគ្នានឹងពិធីសារ កិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយ និងវិធានទាំងនេះឡើយ។ នៅពេលដែលនីតិវិធីត្រូវបានអនុម័ត អង្គការត្រូវជូនដំណឹងភ្លាមដល់ភាគីវិវាទ អ្នកចូលរួម តតិយជន និង អ្នកចូលរួមទីបី ព្រមទាំងសមាជិកផ្សេងទៀតនៃអង្គការឧទ្ធរណ៍។

(២) នៅក្នុងកាលៈទេសៈពិសេសដែលការប្រកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងតឹងរឹងទៅនឹងរយៈពេលមួយដែល មានចែងនៅក្នុងវិធានទាំងនេះនឹងនាំឱ្យមានភាពអយុត្តិធម៌ជាក់ស្តែងដៃគូដោះស្រាយវិវាទ ដៃគូដោះស្រាយវិវាទ តតិយជនអាចស្នើសុំឱ្យបែងចែកពេលវេលាដែលមានចែងក្នុងវិធានទាំងនេះសម្រាប់ការដាក់ឯកសារ ឬកាលបរិច្ឆេទដែលបានកំណត់នៅក្នុងកាលវិភាគការងារសម្រាប់សវនាការផ្ទាល់មាត់។ នៅពេលដែលមានការស្នើសុំពីផ្នែកណាមួយការកែប្រែពេលវេលានឹងត្រូវជូនដំណឹង ទៅតតិយជននៅក្នុងកាលវិភាគការងារដែលត្រូវបានកែសម្រួល។

១៧. (១) លើកលែងតែការសម្រេចរបស់កិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន បើមិនដូច្នោះទេក្នុងការគណនារយៈពេលណាមួយដែលមានចែងក្នុងពិធីសារឬក្នុងបញ្ញត្តិ ពិសេសកិច្ចព្រមព្រៀងដែលមានចែងនៅក្នុងវិធានទាំងនេះដែលក្នុងនោះការប្រាស្រ័យទាក់ទងត្រូវតែធ្វើឡើង ឬសកម្មភាពដែលធ្វើឡើងដោយរដ្ឋសមាជិកដើម្បីអនុវត្តឬការពារសិទ្ធិរបស់ខ្លួនដែលជាពេលវេលាចាប់ផ្តើមដំណើរការត្រូវបានដកចេញ ហើយយោងតាមកថាខណ្ឌទី២។ ✓

(២) ប្រសិនបើរយៈពេលណាមួយផុតកំណត់នៅលើលេខាធិការដ្ឋាន ដែលមិនមែនជាថ្ងៃធ្វើការ ទំនាក់ទំនង ឬសកម្មភាពណាមួយដែលត្រូវធ្វើមុនពេលផុតកំណត់ នៃរយៈពេលនោះនឹងត្រូវទទួលយកនៅថ្ងៃធ្វើការលេខាធិការដ្ឋានបន្ទាប់។

ឯកសារបណ្តឹង

១៨. (១) គ្មានឯកសារណាមួយត្រូវបានគេចាត់ទុកថាបានដាក់ទៅអង្គ ឧទ្ធរណ៍ទេ លើកលែងតែឯកសារនោះត្រូវបានទទួលដោយលេខាធិការដ្ឋានក្នុងរយៈពេលដែលបានកំណត់ សម្រាប់ការដាក់ឯកសារស្របតាមវិធានទាំងនេះ។

(២) លើកលែងតែមានចែងក្នុងវិធានទាំងនេះរាល់ឯកសារទាំងអស់ដែលបានដាក់ដោយតតិយជនត្រូវបម្រើឱ្យភាគីនីមួយៗនៃវិវាទបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។

(៣) ភស្តុតាងនៃសេវាកម្មលើភាគីម្ខាងទៀតនៃវិវាទតតិយជន និងអ្នកចូលរួមទីបីត្រូវបង្ហាញលើឯកសារនីមួយៗដែលដាក់ជូនលេខាធិការដ្ឋានក្រោមកថាខណ្ឌទី១ ។

(៤) ឯកសារនឹងត្រូវបានបម្រើដោយមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូន ឬការប្រាស្រ័យទាក់ទងដែលមានភាពហ័សហួនបំផុតដែលអាចមានរួមទាំង:

- (ក) ផ្តល់ឯកសារមួយច្បាប់ទៅអាសយដ្ឋានសេវាកម្មរបស់តតិយជន ឬ
- (ខ) ការផ្ញើឯកសារថតចម្លងមួយច្បាប់ទៅអាសយដ្ឋានសេវាកម្មរបស់ភាគីវិវាទ តាមរយៈការបញ្ជូនរូបភាព និងការបញ្ជូនសំបុត្រហ័ស ឬសេវាកម្មផ្ញើសំបុត្រលឿន។

(៥) នៅពេលមានការអនុញ្ញាតពីការបែងចែកតតិយជន អាចកែសំរួលកំហុសស្មៀន នៅក្នុងឯកសារណាមួយរបស់ខ្លួន (រួមទាំងកំហុសអក្ខរាវិរុទ្ធកំហុសវេយ្យាករណ៍ ឬពាក្យ ឬលេខដែលដាក់ក្នុងលំដាប់មិនត្រឹមត្រូវ) ការស្នើសុំកែតម្រូវកំហុសស្មៀនត្រូវកំណត់នូវកំហុសជាក់លាក់ដែលត្រូវកែហើយត្រូវដាក់ជូនលេខាធិការដ្ឋានមិនលើសពី៣០ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីកាលបរិច្ឆេទនៃការដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ច្បាប់ចម្លងនៃសំណើនេះនឹងត្រូវផ្តល់ជូនតតិយជន ដែលម្នាក់ៗត្រូវបានផ្តល់ឱកាសឱ្យផ្តល់យោបល់ក្នុងការសរសេរលើសំណើនេះ។

ផ្នែកទំនាក់ទំនងចាស់

- ១៩. (១) សមាជិកណាមួយរបស់ខ្លួនមិនត្រូវជួបឬទាក់ទងភាគីណាមួយចំពោះវិវាទតតិយជន និងភាគីផ្សេងទៀតក្នុងវិវាទ។
- (២) គ្មានសមាជិកណាម្នាក់នៃផ្នែកនេះអាចពិភាក្សាអំពីចំណុចណាមួយ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជាមួយភាគីណាមួយនៃវិវាទអ្នកចូលរួមតតិយជនឬអ្នកចូលរួមទី៣ ក្នុងករណីដែលគ្មានសមាជិកផ្សេងទៀតនៃផ្នែកនេះ។
- (៣) សមាជិកម្នាក់ដែលមិនត្រូវបានចាត់ឱ្យទៅផ្នែក នៃសវនាការបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនត្រូវពិភាក្សាអំពីផ្នែកណាមួយនៃប្រធានបទនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជាមួយភាគីវិវាទណាមួយផ្សេងទៀតឡើយ។

ការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយភាគីវិវាទតែម្ខាង

- ១៩. (១) អង្គភាព ឬសមាជិករបស់ខ្លួន មិនអាចជួបឬទាក់ទងជាមួយភាគីណាមួយនៃវិវាទ អ្នកចូលរួមក្នុងវិវាទ ភាគីទីបី ឬអ្នកចូលរួមទីបី ដោយគ្មានវត្តមានភាគីផ្សេងទៀតនៃវិវាទ អ្នកចូលរួមក្នុងវិវាទតតិយជន និងអ្នកចូលរួមទីបីបានឡើយ។
- (២) គ្មានសមាជិកអង្គភាពណាម្នាក់ អាចពិភាក្សាអំពីទិដ្ឋភាពណាមួយនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជាមួយភាគីណាមួយនៃវិវាទ អ្នកចូលរួមក្នុងវិវាទ តតិយជន ឬអ្នកចូលរួមទីបី ដោយគ្មានវត្តមានសមាជិកផ្សេងទៀតនៃអង្គភាពឡើយ។
- (៣) សមាជិកដែលមិនត្រូវបានចាត់ឱ្យទៅបម្រើនៅអង្គភាពសវនាការបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ មិនត្រូវពិភាក្សាអំពីទិដ្ឋភាពណាមួយពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជាមួយភាគីណាមួយនៃវិវាទ អ្នកចូលរួមក្នុងវិវាទតតិយជន ឬអ្នកចូលរួមទីបីឡើយ។

ការចាប់ផ្តើមនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

- ២០. (១) បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នឹងត្រូវចាប់ផ្តើមដោយការជូនដំណឹងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ទៅកិច្ចប្រជុំSEOM ស្របតាមកថាខណ្ឌទី២នៃមាត្រា១១នៃពិធីសារ ដំណាលគ្នានឹងការជូនដំណឹងអំពីការដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទៅលេខាធិការដ្ឋាន។

(២) សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ត្រូវមានព័ត៌មានដូចខាងក្រោម៖

(ក) ចំណងជើងនៃរបាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះក្រោមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

(ខ) ឈ្មោះភាគីនៃវិវាទដែលដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

(គ) អាសយដ្ឋាន លេខទូរស័ព្ទ និងទូរសាររបស់ភាគីវិវាទ និង

(ឃ) សេចក្តីថ្លែងការណ៍សង្ខេបអំពីលក្ខណៈនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដែលរួមមាន៖

(១) ការកំណត់អត្តសញ្ញាណនៃកំហុសនៅក្នុងបញ្ហាច្បាប់ ដែលគ្របដណ្តប់នៅក្នុងរបាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ និងការបកស្រាយច្បាប់ដែលរៀបចំ ដោយក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។

(២) បញ្ជីបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់នៃកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ ដែលក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះចោទថាមានកំហុសក្នុងការបកប្រែ ឬអនុវត្តន៍ និង

(៣) បញ្ជីចង្អុលបង្ហាញនៃកថាខណ្ឌនានានៃរបាយការណ៍ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ដែលមានកំហុសចោទដោយគ្មានការរើសអើងចំពោះលទ្ធភាពរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដោយយោងទៅលើកថាខណ្ឌផ្សេងៗទៀតនៃរបាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនៅក្នុងបរិបទនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួន។

ការដាក់ឯកសារដោយបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

២១. (១) ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ក្នុងរយៈពេលប្រាំពីរថ្ងៃបន្ទាប់ពីការដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ត្រូវដាក់ជូនលេខាធិការដ្ឋាននៃឯកសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដែលបានរៀបចំឡើងស្របតាមកថាខណ្ឌទី២ និងទុកឯកសារថតចម្លង១ច្បាប់ឱ្យភាគីផ្សេងទៀតនៃវិវាទ និងតតិយជន។

(២) ឯកសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដោយយោងលើកថាខណ្ឌទី១ នឹង៖

(ក) ត្រូវចុះកាលបរិច្ឆេទ និងហត្ថលេខាដោយដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ និង

(ខ) កំណត់:

- (១) សេចក្តីថ្លែងការណ៍ច្បាស់លាស់ជាមូលដ្ឋាននៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ រួមទាំងកំហុសចោទដាក់លាក់នៅក្នុងបញ្ហាច្បាប់ ដែលគ្របដណ្តប់ដោយរបាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ និងការបកស្រាយច្បាប់ដែលរៀបចំដោយក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនិងការជំទាស់ផ្នែកច្បាប់គាំទ្រដែលមាន។
- (២) សេចក្តីថ្លែងការណ៍អំពីបញ្ញត្តិច្បាស់លាស់នៃកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់និងប្រភពច្បាប់ផ្សេងទៀតដែលអាចទុកចិត្តបាន និង
- (៣) លក្ខណៈនៃការសម្រេចចិត្ត ឬវិធានដែលរកបាន។

ការដាក់ឯកសារដោយចុងចម្លើយ

២២. (១) ភាគីវិវាទណាមួយដែលមានបំណងឆ្លើយតបទៅនឹងការចោទប្រកាន់ ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងឯកសារដែលបានដាក់ដោយដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ស្របតាមវិធាន២១ ក្នុងរយៈពេល២៥ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីកាលបរិច្ឆេទនៃការដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ អាចដាក់ទៅលេខាធិការដ្ឋាននូវឯកសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលបានរៀបចំឡើងស្របតាមកថាខណ្ឌទី២ និងទុកឯកសារចម្លង១ច្បាប់ ឱ្យភាគីវិវាទផ្សេងទៀត និងតតិយជន។

(២) ឯកសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដោយយោងលើកថាខណ្ឌទី១ត្រូវ៖

(ក) ចុះកាលបរិច្ឆេទ និងហត្ថលេខាដោយចុងចម្លើយ និង

(ខ) កំណត់៖

(១) សេចក្តីថ្លែងការណ៍ច្បាស់លាស់ជាមូលដ្ឋានក្នុងការជំទាស់នឹងកំហុសចោទដាក់លាក់នៅក្នុងបញ្ហាច្បាប់ដែលគ្របដណ្តប់ដោយរបាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ និងការបកស្រាយច្បាប់ដែលរៀបចំដោយក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ដែលមាននៅក្នុងឯកសារដែលដាក់ដោយដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ និងអំណះអំណាងផ្លូវច្បាប់គាំទ្រដែលមាន។

(២) ការទទួលយក ឬការជំទាស់ទៅនឹងរឿងនីមួយៗដែលបានកំណត់នៅក្នុងឯកសារដែលដាក់ដោយដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។ ✓

(៣) សេចក្តីថ្លែងការណ៍អំពីបញ្ញត្តិច្បាប់លាស់នៃកិច្ចព្រមព្រៀងដែលគ្របដណ្តប់ទាំងឡាយ និងប្រកាសច្បាប់ផ្សេងទៀតដែលអាចទុកចិត្តបាន និង

(៤) លក្ខណៈនៃសេចក្តីសម្រេច ឬវិធានដែលរកបាន។

ពហុបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

២៣. (១) ក្នុងរយៈពេល១២ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីកាលបរិច្ឆេទនៃការដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ភាគី វិវាទក្រៅពីដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដំបូង អាចចូលរួមនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះ ឬធ្វើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដោយផ្អែកលើកំហុសចោទផ្សេងទៀតនៅក្នុងបញ្ហាច្បាប់ ដែលមាននៅក្នុងរបាយការណ៍របស់ក្រុម ប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ និងការបកស្រាយច្បាប់ដែលរៀបចំដោយក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។ ភាគីនោះត្រូវជូន ដំណឹងដល់កិច្ចប្រជុំឧត្តមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ អំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ខ្លួន ហើយក្នុងពេលដំណាលគ្នាត្រូវជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀតទៅលេខាធិការដ្ឋាន។

(២) សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀត ត្រូវមានព័ត៌មានដូចខាងក្រោម៖

- (ក) ចំណងជើងនៃរបាយការណ៍ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះដែលស្ថិតក្រោមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍
- (ខ) ឈ្មោះភាគីវិវាទដែលជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀតនេះ
- (គ) អាសយដ្ឋាន លេខទូរស័ព្ទ និងទូរសាររបស់ភាគីវិវាទព្រមទាំង

(គ.១) សេចក្តីថ្លែងការណ៍បញ្ហា ដែលបានលើកឡើងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដោយអ្នកចូលរួម ដទៃទៀតជាមួយភាគីដែលចូលរួម ឬ

(គ.២) សេចក្តីថ្លែងការណ៍សង្ខេបអំពីលក្ខណៈនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀតរួមមាន៖

(គ.២.១) ការកំណត់អត្តសញ្ញាណកំហុសចោទ នៅក្នុងបញ្ហាច្បាប់ដែលមាននៅក្នុង របាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ និងការបកស្រាយផ្នែកច្បាប់ដែល រៀបចំដោយក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។

(គ.២.២) បញ្ជីបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់នៃកិច្ចព្រមព្រៀង ដែលគ្របដណ្តប់ដែលក្រុមប្រឹក្សា ជំនុំជម្រះនេះ ចោទថា មានកំហុសក្នុងការបកប្រែ ឬអនុវត្តន៍ និង ✓

(គ.២.៣) បញ្ជីចង្អុលបង្ហាញនៃកថាខណ្ឌនានានៃរបាយការណ៍ ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ដែលមានកំហុសចោទដោយគ្មានការរើសអើងចំពោះលទ្ធភាព របស់ដើម បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀត ដោយយោងទៅលើកថាខណ្ឌផ្សេងៗទៀតនៃ របាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ នៅក្នុងបរិបទនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ របស់ខ្លួន ។

(៣) ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀត ក្នុងរយៈពេល១៥ថ្ងៃបន្ទាប់ពីការដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍ ត្រូវដាក់ជូនលេខាធិការដ្ឋាននៃឯកសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដែលបានរៀបចំឡើងស្រប តាមកថាខណ្ឌទី២ នៃវិធាន២១ និងថតចម្លង១ច្បាប់ឱ្យទៅភាគីរិះរកផ្សេងទៀត និងតតិយជន។

(៤) ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ចុងចម្លើយណាមួយ និងភាគីរិះរកផ្សេងទៀត ដែលមានបំណងឆ្លើយតបទៅ នឹងការដាក់ឯកសារដែលអនុលោមតាមកថាខណ្ឌទី៣ អាចដាក់ឯកសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរក្នុង រយៈពេល២៥ថ្ងៃបន្ទាប់ពីកាលបរិច្ឆេទនៃការដាក់សេចក្តីជូនដំណឹង អំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ហើយការ ដាក់ឯកសារទាំងនេះ ត្រូវធ្វើក្នុងទម្រង់ដែលតម្រូវដោយកថាខណ្ឌទី២នៃវិធាន២២ ។

(៥) វិធាននេះ មិនរារាំងវត្តមានរបស់ភាគីរិះរកណាមួយដែលមិនបានដាក់ឯកសារ ស្ថិតក្រោមវិធាន២១ ឬសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀតក្រោមកថាខណ្ឌទី១ ពីការអនុវត្តសិទ្ធិបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួនស្របតាមកថាខណ្ឌទី២ នៃមាត្រា ១១ នៃពិធីសារ។

(៦) នៅពេលដែលភាគីរិះរកដែលមិនបានដាក់ឯកសារដែលស្ថិតក្រោមវិធាន២១ ឬសេចក្តីជូនដំណឹង អំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀតតាមកថាខណ្ឌទី១ ដើម្បីអនុវត្តសិទ្ធិរបស់ខ្លួនក្នុងការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដូចមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី៥ អង្គភាពតែមួយត្រូវត្រួតពិនិត្យលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះ។

សេចក្តីជូនដំណឹងស្តីពីវិសោធនកម្មនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

២៤. (១) អង្គភាពអាចផ្តល់សិទ្ធិឱ្យដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍កែប្រែសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឬប្តឹង ឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀត ដើម្បីកែប្រែសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀត។

(២) ការស្នើសុំធ្វើវិសោធនកម្មសេចក្តីជូនដំណឹង ឬការជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀតត្រូវ ធ្វើឱ្យបានឆាប់តាមដែលអាចធ្វើទៅបានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរហើយបញ្ជាក់ពីហេតុផលនានា ក្នុងការស្នើសុំ និងកំណត់វិសោធនកម្មជាក់លាក់ដែលដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឬដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ✓

ផ្សេងទៀតចង់ធ្វើសេចក្តីជូនដំណឹង។ ច្បាប់ចម្លងនៃសំណើ១ច្បាប់ត្រូវផ្តល់ជូនភាគីម្ខាងទៀតនៃ វិវាទ អ្នកចូលរួម អ្នកចូលរួមទីបី និងតតិយជន ពួកគេម្នាក់ៗត្រូវផ្តល់ ឱកាសឱ្យផ្តល់យោបល់ជា លាយលក្ខណ៍អក្សរលើសំណើនេះ។

(៣) ក្នុងការសម្រេចថាតើត្រូវផ្តល់សិទ្ធិពេញលេញ ឬមួយផ្នែក លើការស្នើសុំធ្វើវិសោធនកម្មសេចក្តី ជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឬសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀតអង្គភាពត្រូវ ពិចារណា៖

(ក) លក្ខខណ្ឌតម្រូវដើម្បីចែកចាយរបាយការណ៍អង្គឧទ្ធរណ៍ ក្នុងរយៈពេលដែលមានចែងក្នុង កថាខណ្ឌទី៥ នៃមាត្រា ១៤ នៃពិធីសារ និង

(ខ) ផលប្រយោជន៍ភាពយុត្តិធម៌ និងនីតិវិធីតាមលំដាប់លំដោយរួមទាំងលក្ខណៈ និងវិសាលភាព វិសោធនកម្មដែលស្នើ ពេលវេលានៃការស្នើសុំធ្វើវិសោធនកម្មសេចក្តីជូនដំណឹង ឬបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀត មូលហេតុណាមួយបានស្នើធ្វើវិសោធនកម្ម សេចក្តីជូនដំណឹង ឬសេចក្តី ជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀត គឺមិនមែន ឬមិនអាចដាក់កាលបរិច្ឆេទដើមរបស់វា និងការពិចារណាផ្សេងទៀតដែលសមរម្យ។

(៤) អង្គភាព ត្រូវជូនដំណឹងដល់ភាគីវិវាទ អ្នកចូលរួម អ្នកចូលរួមទីបី និងតតិយជននៃសេចក្តី សម្រេចរបស់ខ្លួន។ ក្នុងករណីដែលអង្គភាព ផ្តល់សិទ្ធិឱ្យធ្វើវិសោធនកម្មសេចក្តីជូនដំណឹងអំពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឬសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀត អង្គភាពត្រូវផ្តល់ច្បាប់ ចម្លងនៃសេចក្តីជូនដំណឹងដែលបានកែប្រែទៅកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន។

អ្នកចូលរួមទីបី

២៥. (១) តតិយជនទាំងឡាយ អាចដាក់ពាក្យសុំជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលមានមូលដ្ឋាន និងអំណះ អំណាងផ្លូវច្បាប់ដើម្បីគាំទ្រដល់ជំហររបស់ខ្លួន។ ពាក្យសុំនេះត្រូវដាក់ក្នុងរយៈពេល ២៥ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីថ្ងៃដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។

(២) តតិយជនដែលមិនដាក់ពាក្យសុំជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៅក្នុងអំឡុងពេល២៥ថ្ងៃដូចគ្នា ត្រូវជូន ដំណឹងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅលេខាធិការដ្ឋាន ប្រសិនបើខ្លួនមានបំណងបង្ហាញខ្លួននៅឯ សវនាការផ្ទាល់មាត់ ហើយបើខ្លួនមានបំណងធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ផ្ទាល់មាត់ឬយ៉ាងណា។ ✓

- (៣) អ្នកចូលរួមគតិយជន ត្រូវបានលើកទឹកចិត្តឱ្យដាក់ពាក្យសុំជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដើម្បីជួយសម្រួលដល់ជំហររបស់ពួកគេ ដែលត្រូវយកមកពិចារណាយ៉ាងល្អិតល្អន់ ដោយអង្គភាពសវនាការបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ហើយដើម្បីឱ្យអ្នកចូលរួម និងអ្នកចូលរួមទីបីផ្សេងទៀត ធ្វើសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីជំហរដែលត្រូវយកមកធ្វើនៅសវនាការផ្ទាល់មាត់។
- (៤) គតិយជនដែលមិនបានដាក់ពាក្យសុំជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ អនុលោមតាមកថាខណ្ឌទី១ ហើយមិនបានជូនដំណឹងដល់លេខាធិការដ្ឋាន តាមកថាខណ្ឌទី២ អាចជូនដំណឹងដល់លេខាធិការដ្ឋានថាខ្លួនមានបំណងបង្ហាញខ្លួននៅឯសវនាការផ្ទាល់មាត់ ហើយអាចស្នើសុំឱ្យធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ផ្ទាល់មាត់នៅឯសវនាការ។ ការជូនដំណឹងនិងសំណើបែបនេះ គួរតែត្រូវបានជូនដំណឹងទៅលេខាធិការដ្ឋានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរក្នុងពេលឆាប់បំផុត។

ការបញ្ជូនកំណត់ត្រា

- ២៦. (១) នៅពេលដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ អគ្គលេខាធិការត្រូវបញ្ជូនទៅក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ អង្គភាពឧទ្ធរណ៍ភ្លាម នូវកំណត់ត្រាលេញលេញនៃដំណើរការរបស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។
- (២) កំណត់ត្រាលេញលេញនៃដំណើរការរបស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះត្រូវមាន ប៉ុន្តែមិនកំណត់ចំពោះ៖
  - (ក) ការដាក់ពាក្យសុំជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ការបដិសេធ និងកសុតាងតាំទ្រដែលភ្ជាប់ដោយកាតិវិវាទ និងគតិយជន
  - (ខ) អំណះអំណាងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដែលបានដាក់ជូននៅក្នុងកិច្ចប្រជុំក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះជាមួយកាតិវិវាទ និងគតិយជន ការកត់ត្រាកិច្ចប្រជុំរបស់ក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ និងចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅនឹងសំនួរដែលត្រូវបានសួរនៅឯកិច្ចប្រជុំនោះ។
  - (គ) ការឆ្លើយឆ្លងដែលទាក់ទងទៅនឹងទំនាស់រវាងក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ និងក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ ឬលេខាធិការដ្ឋាន និងកាតិវិវាទ ឬគតិយជន និង
  - (ឃ) ឯកសារផ្សេងៗទៀតដែលត្រូវបានដាក់ជូនក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះ។

កាលវិភាគការងារ

- ២៧. (១) បន្ទាប់ពីចាប់ផ្តើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ អង្គភាពត្រូវបង្កើតកាលវិភាគការងារសមស្របសម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះស្របតាមពេលវេលាដែលមានចែងក្នុងវិធានទាំងនេះ។
- (២) តារាងកាលវិភាគការងារ ត្រូវកំណត់កាលបរិច្ឆេទច្បាស់លាស់សម្រាប់ការដាក់ឯកសារនិងកាលវិភាគសម្រាប់ការងាររបស់អង្គភាព រួមទាំងកាលបរិច្ឆេទដែលអាចធ្វើទៅបានសម្រាប់សវនាការផ្ទាល់មាត់។
- (៣) អនុលោមតាមកថាខណ្ឌទី៥ នៃមាត្រា ៣ នៃពិធីសារ ក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បន្ទាន់ ដូចជាករណីទំនិញងាយខូចគុណភាព អង្គឧទ្ធរណ៍ ត្រូវខិតខំប្រឹងប្រែងពន្លឿនដំណើរការកាត់ក្តីឱ្យបានឆាប់

បំផុតតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន។ អង្គភាព ត្រូវយកករណីនេះមកបញ្ចូលក្នុងកាលវិភាគការងារ របស់ខ្លួន សម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះ។

(៤) លេខាធិការដ្ឋាន ត្រូវធ្វើច្បាប់ចម្លងនៃកាលវិភាគការងារទៅដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ភាគីវិវាទ និងតតិយជន។

សវនាការផ្ទាល់មាត់

២៨. (១) អង្គភាព ត្រូវបើកសវនាការផ្ទាល់មាត់ ដែលនឹងត្រូវធ្វើឡើងដោយឈរលើវិធានទូទៅគឺចន្លោះពី ៣៥ ទៅ ៤៥ ថ្ងៃបន្ទាប់ពីកាលបរិច្ឆេទនៃការដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។

(២) នៅពេលវេលាសមស្របតាមតារាងកាលវិភាគការងារ ឬបើមិនដូច្នោះ នៅកាលបរិច្ឆេទសមស្រប ដំបូងបំផុតលេខាធិការដ្ឋាន ត្រូវជូនដំណឹងដល់គ្រប់ភាគីវិវាទ អ្នកចូលរួម តតិយជន និងអ្នក ចូលរួមទីបីអំពីកាលបរិច្ឆេទនៃសវនាការផ្ទាល់មាត់។

(៣) តតិយជនទាំងឡាយដែល៖

(ក) បានដាក់ពាក្យសុំស្របតាមកថាខណ្ឌទី១ នៃវិធាន ២៥ ឬបានជូនដំណឹងទៅលេខា ធិការដ្ឋានតាមកថាខណ្ឌទី២ នៃវិធាន ២៥ ថា ខ្លួនមានបំណងបង្ហាញខ្លួននៅឯសវនាការ ផ្ទាល់មាត់ អាចបង្ហាញខ្លួននៅឯសវនាការផ្ទាល់មាត់ ធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ផ្ទាល់មាត់ នៅឯសវនាការ និងឆ្លើយតបចំពោះសំណួរដែលសួរដោយអង្គភាព។

(ខ) ជូនដំណឹងទៅលេខាធិការដ្ឋានស្របតាមកថាខណ្ឌទី៤នៃវិធានទី២៥ថា ខ្លួនមានបំណង ក្នុងការបង្ហាញខ្លួននៅឯសវនាការផ្ទាល់មាត់ អាចបង្ហាញខ្លួននៅឯសវនាការ ផ្ទាល់មាត់។

(គ) ធ្វើសំណើស្របទៅតាមកថាខណ្ឌទី៤នៃវិធានទី២៥ តាមឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់អង្គឧទ្ធរណ៍ ដោយពិចារណាលើតម្រូវការនៃនីតិវិធីត្រឹមត្រូវ ធ្វើសេចក្តី ថ្លែងការណ៍ផ្ទាល់មាត់នៅឯសវនាការ និងឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួរដែលចោទសួរ ដោយអង្គភាព។

(៤) សមាជិកដែលជាប្រធានអាចកំណត់ពេលវេលាសម្រាប់អំណះអំណាងផ្ទាល់មាត់។

ការឆ្លើយតបជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ

២៩. (១) នៅពេលណាមួយកំឡុងពេលដំណើរការសវនាការបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ជាពិសេសក្នុងអំឡុងពេល សវនាការផ្ទាល់មាត់ អង្គភាព អាចសួរសំណួរនានាផ្ទាល់មាត់ឬជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅ ឬស្នើ សុំអនុស្សរណៈបន្ថែមពីអ្នកចូលរួម ឬអ្នកចូលរួមទីបីនិងបញ្ជាក់ពីរយៈពេលដែលបានសរសេរ ការឆ្លើយតប ឬអនុស្សរណៈនានាដែលបានទទួល។

- (២) នៅរាល់សំណួរ ចម្លើយ ឬអនុស្សរណៈទាំងនេះ ត្រូវផ្តល់ជូនដល់អ្នកចូលរួម និងអ្នកចូលរួមទីបី នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលនឹងត្រូវផ្តល់ឱកាសឱ្យឆ្លើយតប។
- (៣) នៅពេលសំណួរ ឬសំណើអនុស្សរណៈ ត្រូវបានធ្វើឡើងមុនពេលសវនាការផ្ទាល់មាត់ដូច្នោះ សំណួរ ឬសំណើ ក៏ដូចជាការឆ្លើយតប ឬអនុស្សរណៈ ត្រូវផ្តល់ជូនដល់ភតិយជនដែលនឹងត្រូវផ្តល់ឱកាសក្នុងការឆ្លើយតបផងដែរ។

ការខកខានមិនបានបង្ហាញខ្លួន

៣០. នៅពេលដែលអ្នកចូលរួមខកខានដាក់ពាក្យសុំក្នុងរយៈពេលតម្រូវ ឬខកខានមិនបានបង្ហាញខ្លួននៅក្នុងសវនាការផ្ទាល់មាត់ អង្គភាពបន្ទាប់ពីបានស្តាប់ទស្សនៈរបស់អ្នកចូលរួម ចេញដីកាច្រានចោលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដោយយល់ថាសមរម្យ។

ការដកពាក្យបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

- ៣១. (១) នៅពេលណាមួយក្នុងអំឡុងពេលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍អាចដកបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួន ដោយជូនដំណឹងទៅអង្គឧទ្ធរណ៍ ហើយជូនដំណឹងទៅកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានភ្លាមៗ។
- (២) នៅពេលដែលដំណោះស្រាយត្រូវបានព្រមព្រៀងទាំងសងខាងលើវិវាទដែលជាកម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ត្រូវបានជូនដំណឹងទៅកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ស្របតាមកថាខណ្ឌទី២ នៃមាត្រា២ នៃពិធីសារនេះ គេត្រូវជូនដំណឹងទៅអង្គឧទ្ធរណ៍។

វិសោធនកម្ម

- ៣២. (១) នៅពេលណាដែលមានវិសោធនកម្មលើពិធីសារ ឬនីតិវិធី និងវិធានបន្ថែមពិសេសនៃកិច្ចព្រមព្រៀងដែលបានគ្របដណ្តប់ អង្គភាពឧទ្ធរណ៍ត្រូវត្រួតពិនិត្យមើលថាតើការធ្វើបច្ចុប្បន្នភាព ឬផ្លាស់ប្តូរវិធានទាំងនេះតាមការចាំបាច់។
- (២) ក្នុងការពិចារណាលើការធ្វើបច្ចុប្បន្នភាព ឬការផ្លាស់ប្តូរវិធានទាំងនេះ អង្គភាពឧទ្ធរណ៍ត្រូវរក្សាសំគាល់ពីការផ្លាស់ប្តូរណាមួយ នៅក្នុងការអនុវត្តបច្ចុប្បន្នរបស់អង្គភាពឧទ្ធរណ៍របស់អង្គការពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក។

ផ្នែកទី៣

តារាងពេលវេលាសម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍^១

	<u>បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទូទៅ</u>
	ថ្ងៃ
សេចក្តីជូនដំណឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ^២	០
ការដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដោយដើមបណ្តឹង ^៣	៧
សេចក្តីជូនដំណឹងដោយបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផ្សេងទៀត ^៤	១២
ការដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដោយដើមបណ្តឹងផ្សេងទៀត ^៥	១៥
ការដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដោយចុងចម្លើយ ^៦	២៥
ការដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍អ្នកចូលរួមដទៃទៀត ^៧	២៥
សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់អ្នកចូលរួមដទៃទៀត ^៨	២៥
សវនាការផ្ទាល់មាត់ ^៩	៣៥-៤៥
ការបែងចែករបាយការណ៍ឧទ្ធរណ៍	៦០-៩០ ^{១០}
ការអនុម័តដោយកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន	៣០ ^{១១}

^១ វិធាន១៧អនុវត្តន៍ចំពោះការគណនានៃពេលវេលាខាងក្រោម។

^២ វិធាន២០

^៣ វិធាន២១(១)

^៤ វិធាន២៣(១)

^៥ វិធាន២៣(៣)

^៦ វិធាន២៥ និង២៣(៤)

^៧ វិធាន២៥(១)

^៨ វិធាន២៥(២)

^៩ វិធាន២៨

^{១០} មាត្រា១៤(៥), ពិធីសារ

^{១១} មាត្រា១៤(១៣), ពិធីសារ

មតិសិទ្ធិ ៥
លក្ខខណ្ឌនៃមូលនិធិ

១. សេចក្តីផ្តើម

១.១ អនុលោមតាមមាត្រា២០នៃពិធីសារ មូលនិធិ គឺជាមូលនិធិបង្វិលដាច់ដោយឡែកពីកញ្ចប់ថវិកាប្រតិបត្តិការប្រចាំឆ្នាំរបស់លេខាធិការដ្ឋានអាស៊ាន។

១.២ លេខាធិការដ្ឋានត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងការគ្រប់គ្រងមូលនិធិ។ លើកលែងតែមានការបញ្ជាក់ផ្សេងក្នុងលក្ខខណ្ឌនេះ នីតិវិធី និងវិធានរដ្ឋបាលនិងហិរញ្ញវត្ថុរបស់លេខាធិការដ្ឋានអាស៊ានត្រូវអនុវត្តន៍ចំពោះមូលនិធិនេះ។

២. វិភាគទាន

២.១ អនុលោមតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់កិច្ចប្រជុំថ្នាក់រដ្ឋមន្ត្រី លើកទី៣៦ ដែលបានធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៤ នៅទីក្រុងបាតាតា រដ្ឋសមាជិកនីមួយៗបានបរិច្ចាគថវិកាចំនួន ៣៣,៣០០ ដុល្លារអាមេរិកដល់មូលនិធិនេះ។ មូលនិធិសរុបដំបូងមានចំនួន ៣៣៣,០០០ ដុល្លារអាមេរិក។

២.២ រាល់ការចូលរួមវិភាគទាន ឬការទូទាត់ទាក់ទងនឹងមូលនិធិ ត្រូវដាក់ក្នុងគណនីធនាគារដែលគ្រប់គ្រងដោយលេខាធិការដ្ឋាន។

៣. ការប្រើប្រាស់មូលនិធិ

៣.១ មូលនិធិនេះត្រូវប្រើប្រាស់ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងការចំណាយរបស់ក្រុមប្រឹក្សាដោះស្រាយវិវាទ និងអង្គឧទ្ធរណ៍ រួមមានការធ្វើដំណើរ ប្រាក់ឧបត្ថម្ភដើម និងថ្លៃរដ្ឋបាលដែលពាក់ព័ន្ធនឹងលេខាធិការដ្ឋាន រួមមានការបន្តការផលិតឡើងវិញ ការបញ្ជូនឯកសារ ការបោះពុម្ពផ្សាយ និងសេវាកម្មកុំព្យូទ័រ និងទូរគមនាគមន៍។

៣.២ ការជ្រើសរើស និងការតែងតាំងសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាដោះស្រាយវិវាទ និងអង្គឧទ្ធរណ៍ត្រូវធ្វើឡើងស្របតាមបទប្បញ្ញត្តិនៃពិធីសារ។

៣.៣ លេខាធិការដ្ឋានត្រូវធានាឱ្យមានដំណើរការល្អនៃដំណើរការដោះស្រាយវិវាទរួមទាំងការធ្វើប្រតិបត្តិការស្របច្បាប់ចាំបាច់ ដើម្បីអនុវត្តកថាខណ្ឌទី៣.១ និង ៣.២ ។

៣.៤ អត្រានៃប្រាក់ឧបត្ថម្ភសម្រាប់ការរស់នៅ និងការចំណាយផ្សេងៗទៀតត្រូវអនុលោមតាមតារាងលក្ខន្តិកៈដែលបានឯកភាពដោយកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ច។

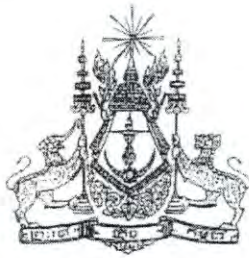
៤. ការបំពេញបន្ថែមមូលនិធិ

រាល់ការដកពីមូលនិធិ នឹងត្រូវបំពេញឡើងវិញដោយភាគីវិវាទស្របតាមកថាខណ្ឌទី៣ នៃមាត្រា ១៦នៃពិធីសារ។

៥. តម្រូវការនៃរបាយការណ៍

លេខាធិការដ្ឋានត្រូវផ្តល់របាយការណ៍ហិរញ្ញវត្ថុជូនកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ជារៀងរាល់ឆ្នាំ ឬនៅពេលកិច្ចប្រជុំឧត្តមមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានស្នើសុំ។

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា

លេខ: ៧៧ អនក្រ.ប

ថ្ងៃ ចន្ទ ៤ កើត ខែ ព្រសា ឆ្នាំ កុរ ឯកស័ក ព.ស. ២៥៦៣
រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ២ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៩

សិទ្ធិប្រទាន

- បានឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/០៩១៨/៩២៥ ចុះថ្ងៃទី០៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ ស្តីពីការតែងតាំងរាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៦១៨/០១២ ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០១៩៦/១៦ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមករាឆ្នាំ១៩៩៦ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម
- យោងតាមសំណើរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម

រាជរដ្ឋាភិបាល

ប្រគល់សិទ្ធិជូនឯកឧត្តម **យ៉ាន សូរស័ក្តិ** រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងពាណិជ្ជកម្មនិងជារដ្ឋមន្ត្រីសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ានសម្រាប់កម្ពុជា ដើម្បីចុះហត្ថលេខាលើពិធីសារអាស៊ានស្តីពីការពង្រឹងយន្តការដោះស្រាយវិវាទ។

ដើម្បីជាសក្ខីភាព នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដោយមានសិទ្ធិពេញលេញតាមអំណាចច្បាប់បានចុះហត្ថលេខាខាងក្រោមលើសិទ្ធិប្រទាននេះ។

សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
Kingdom of Cambodia

រាជរដ្ឋាភិបាល
Royal Government

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ
Nation Religion King

N° 72 DFP

Phnom Penh, Dated 2 September, 2019

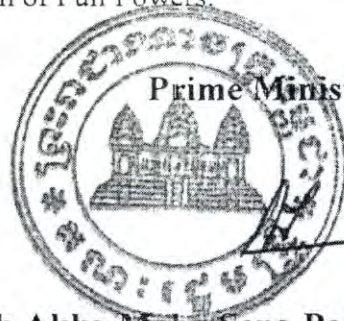
DELEGATION OF FULL POWER

- Having seen the Constitution of the Kingdom of Cambodia;
- Having seen the Royal Decree NS/RKT/0918/925 dated 06 September, 2018 on the nomination of the Royal Government of Cambodia;
- Having seen the Royal Kram NS/RKM/0618/012 dated 18 June, 2018 promulgating the Law on the Organization and Functioning of the Council of Ministers;
- Having seen the Royal Kram NS/RKM/0196/16 dated 24 January, 1996 promulgating the law on the Establishment of the Ministry of Commerce; and
- Pursuant to the request of the Minister of Commerce.

THE ROYAL GOVERNMENT

Delegates herewith Full Power to **H.E Mr. PAN SORASAK**, Minister of Commerce and ASEAN Economic Minister for Cambodia, to sign, on behalf of the Government of Cambodia, the ASEAN Protocol on Enhanced Dispute Settlement Mechanism.

In witness whereof, the undersigned, the Prime Minister of the Kingdom of Cambodia, with Full of Powers duly entrusted to him, has signed this Delegation of Full Powers.

Samdech Akka Moha Sena Padei Techo HUN SEN

ASSOCIATION
OF SOUTHEAST
ASIAN NATIONS

CERTIFYING STATEMENT

ASEAN Protocol on Enhanced Dispute Settlement Mechanism

I, THE UNDERSIGNED Deputy Secretary-General of ASEAN for Community and Corporate Affairs, hereby certify that the attached text is a **true and complete copy** of the ASEAN Protocol on Enhanced Dispute Settlement Mechanism, signed on 20 December 2019 in Manila, Philippines.

Jakarta, 27 January 2020

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'RMT', written over a faint circular stamp.

Robert Matheus Michael Tene
Deputy Secretary-General of ASEAN
Community and Corporate Affairs

The ASEAN Secretariat
70 A.JI Sisingamangaraja
Jakarta 12110
Indonesia

Phone: (62-21) 726 2991
(62-21) 724 3372
Fax: (62-21) 739 8234
(62-21) 724 3504

public@asean.org
www.asean.org

ASEAN PROTOCOL ON ENHANCED DISPUTE SETTLEMENT MECHANISM

The Governments of Brunei Darussalam, the Kingdom of Cambodia, the Republic of Indonesia, the Lao People's Democratic Republic, Malaysia, the Republic of the Union of Myanmar, the Republic of the Philippines, the Republic of Singapore, the Kingdom of Thailand and the Socialist Republic of Viet Nam, Member States of the Association of Southeast Asian Nations (hereinafter collectively referred to as "Member States" or singularly as "Member State");

INSPIRED by the establishment of the ASEAN Community on 31 December 2015 and the *ASEAN Community Vision 2025: Forging Ahead Together* that charts a forward-looking course for ASEAN in the coming decade;

REFERRING to the ASEAN Charter signed on 20 November 2007 in Singapore that established the legal and institutional framework for ASEAN;

REAFFIRMING our commitments to a stronger and effective institutions of ASEAN, in particular the strengthening of the dispute settlement mechanisms to be consistent with a rules-based ASEAN Community;

RECOGNISING the need for special procedures for disputes involving the Least-Developed Member States;

RECALLING the Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation signed on 28 January 1992 in Singapore (hereinafter referred to as the "Agreement"), and the

ASEAN Protocol on Enhanced Dispute Settlement Mechanism signed on 29 November 2004 in Vientiane (hereinafter referred to as the "2004 Protocol on EDSM");

DESIRING to improve the ASEAN Protocol on Enhanced Dispute Settlement Mechanism referred to in paragraph 3 of Article 24 of the ASEAN Charter;

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

ARTICLE 1
Coverage and Application

1. The rules and procedures of this ASEAN Protocol on Enhanced Dispute Settlement Mechanism (hereinafter referred to as the "Protocol") shall apply to disputes brought pursuant to the consultation and dispute settlement provisions of the Agreement as well as the agreements listed in Appendix I and future ASEAN economic agreements (hereinafter referred to as the "covered agreements").
2. The rules and procedures of this Protocol shall apply subject to such special or additional rules and procedures on dispute settlement contained in the covered agreements. To the extent that there is a difference between the rules and procedures of this Protocol and the special or additional rules and procedures in the covered agreements, the special or additional rules and procedures shall prevail.
3. The provisions of this Protocol are without prejudice to the rights of Member States to seek recourse to other fora for the settlement of disputes involving other Member States. A Member State involved in a dispute can resort to other fora at any stage before a party has made a request to the Senior Economic Officials Meeting (hereinafter referred to as the

"SEOM") to establish a panel pursuant to paragraph 1 of Article 6.

ARTICLE 2 Administration

1. The SEOM shall administer this Protocol and, except as otherwise provided in a covered agreement, the consultation and dispute settlement provisions of the covered agreements. Accordingly, the SEOM shall have the authority to establish panels, adopt panel and Appellate Body reports, maintain surveillance of implementation of findings and recommendations of panel and Appellate Body reports adopted by the SEOM and authorise suspension of concessions and other obligations under the covered agreements.

2. The SEOM and other relevant ASEAN Sectoral Ministerial Bodies shall be notified of mutually agreed solutions to matters formally raised under the consultation and dispute settlement provisions of the covered agreements.

ARTICLE 3 Consultations

1. Member States shall accord adequate opportunity for consultation¹ regarding any representations made by other Member States with respect to any matter affecting the implementation, interpretation or application of the Agreement or any covered agreement. Any differences shall, as far as possible, be settled amicably between the Member States.

---

¹For greater certainty, any consultations provided for under the covered agreements shall be distinct from, and without prejudice to, the consultations provided for under this Protocol.

2. Member States which consider that any benefit accruing to them directly or indirectly, under the Agreement or any covered agreement is being nullified or impaired, or that the attainment of any objective of the Agreement or any covered agreement is being impeded as a result of failure of another Member State to carry out its obligations under the Agreement or any covered agreement, may, with a view to achieving satisfactory settlement of the matter, make representations or proposals to the other Member State concerned, which shall give due consideration to the representations or proposals made to it.
3. All such requests for consultations shall be notified to the SEOM. Any request for consultations shall be submitted in writing and shall give the reason for the request including identification of the measures at issue and an indication of the legal basis for the complaint.
4. If a request for consultations is made, the Member State to which the request is made shall reply to the request within 10 days after the date of its receipt and shall enter into consultations within a period of 30 days after the date of receipt of the request, with a view to reaching a mutually satisfactory solution.
5. In cases of urgency, including those which concern perishable goods, the parties to the dispute, panels and the Appellate Body shall make every effort to accelerate the proceedings to the greatest extent possible.
6. Consultations shall be confidential, and shall be without prejudice to the rights of any Member State in any future proceedings.
7. All solutions to matters formally raised under the consultations provisions of the covered agreements shall be consistent with those agreements and shall not nullify or impair

benefits accruing to any Member State under those agreements, nor impede the attainment of any objective of those agreements.

8. Whenever a Member State other than the consulting Member States considers that it has a substantial trade interest in consultations being held pursuant to this Article, such Member State may notify the consulting Member States and the SEOM, within 10 days after the date of the circulation of the request for consultations under this Article, of its desire to be joined in the consultations. Such Member State shall be joined in the consultations, provided that the Member State to which the request for consultations was addressed agrees that the claim of substantial interest is well-founded. In that event, they shall so inform the SEOM. If the request to be joined in the consultations is not accepted, the applicant Member State shall be free to request consultations under this Article, or the corresponding provisions in other covered agreements.

ARTICLE 4

Good Offices, Conciliation or Mediation

1. Member States which are parties to a dispute may at any time agree to good offices, conciliation or mediation. They may begin at any time and be terminated at any time. Once procedures for good offices, conciliation or mediation are terminated, a complaining party may then proceed with a request to the SEOM for the establishment of a panel.

2. If the parties to a dispute agree, procedures for good offices, conciliation or mediation may continue while the panel process proceeds.

3. The Secretary-General of ASEAN may, acting in an *ex officio* capacity, offer good offices, conciliation or mediation with the view to assisting Member States to settle a dispute.

ARTICLE 5 Rules of Conduct

All covered persons as defined in the Rules of Conduct at Appendix II shall comply with the said Rules of Conduct.

ARTICLE 6 Establishment of Panels

1. If the Member State to which the request for consultations is made does not reply within 10 days after the date of receipt of the request, or does not enter into consultations within a period of 30 days after the date of receipt of the request, or the consultations fail to settle a dispute within 60 days after the date of receipt of the request, the matter shall be raised to the SEOM if the complaining party wishes to request for a panel. The panel shall be established by the SEOM, unless the SEOM decides by consensus not to establish a panel.

2. A panel shall be established at the meeting of the SEOM held immediately after the receipt of the request for a panel and accordingly the request shall be placed on the agenda of the SEOM at that meeting. In the event that no SEOM meeting is scheduled or planned within 45 days of receipt of the request, the establishment of the panel or the decision not to establish it shall be done or taken, as the case may be, by circulation. A non-reply shall be considered as agreement to the request for the establishment of a panel. The issue of the establishment of the panel shall be settled within the 45 day-period, irrespective of whether it is settled at the SEOM or by circulation.

3. The request for the establishment of a panel shall be made in writing. It shall indicate whether consultations were held, identify the specific measures at issue and provide a brief summary of the legal basis of the complaint sufficient to present the problem clearly. In case the complaining party requests the establishment of a panel with other than standard terms of reference, the written request shall include the proposed text of the special terms of reference.

ARTICLE 7

Terms of Reference of Panels

1. Panels shall have the following terms of reference unless the parties to the dispute agree otherwise within 20 days from the establishment of a panel:

"To examine in the light of the relevant provisions in (name of the covered agreement(s) cited by the parties to the dispute), the matter referred to the SEOM by (name of party) in (document) ... and to make such findings as will assist the SEOM in the adoption of the panel report or in making its decision not to adopt the report."

2. Panels shall address the relevant provisions in any covered agreement or agreements cited by the parties to the dispute. Panels shall address those claims on which a finding is necessary in order to ensure effective resolution of disputes.

3. In establishing a panel, the SEOM may authorise its Chair to draw up the terms of reference of the panel in consultation with the parties to the dispute, subject to the provisions in paragraph 1. The terms of reference thus drawn up shall be circulated to all Member States. If other than standard terms of reference are agreed upon, any Member State may raise any point relating thereto in the SEOM.

ARTICLE 8
Composition of Panels

1. Panels shall be composed of well-qualified governmental and/or non-governmental individuals, including persons who have served on or presented a case to a panel, served in the ASEAN Secretariat (hereinafter referred to as the "Secretariat"), taught or published on international trade law or policy, or served as a senior trade policy official of a Member State. In the nomination to the panels, preference shall be given to individuals who are nationals of Member States.
2. Panel members should be selected with a view to ensuring the independence of the members, a sufficiently diverse background and a wide spectrum of experience.
3. Nationals of Member States whose governments are parties to the dispute or third parties as defined in paragraph 2 of Article 13 shall not serve on a panel concerned with that dispute, unless the parties to the dispute agree otherwise.
4. To assist in the selection of panelists, the Secretariat shall maintain an indicative list of governmental and non-governmental individuals possessing the qualifications outlined in paragraph 1, from which panelists may be drawn as appropriate. Member States may periodically suggest names of governmental and non-governmental individuals for inclusion on the indicative list, providing relevant information on their knowledge of international trade and of the sectors or subject matter of the covered agreements, and those names shall be added to the list upon approval by the SEOM. For each of the individuals on the list, the list shall indicate specific areas of experience or expertise of the individuals in the sectors or subject matter of the covered agreements.

5. Panels shall be composed of three panelists unless the parties to the dispute agree, within 10 days from the establishment of the panel, to a panel composed of five panelists. Member States shall be informed promptly of the composition of the panel.

6. The Secretariat shall propose nominations for the panel to the parties to the dispute. The parties to the dispute shall not oppose nominations except for compelling reasons.

7. If there is no agreement on the panelists within 20 days of the decision of the SEOM to establish a panel, at the request of either party, the Secretary-General of ASEAN, in consultation with the SEOM shall, within 10 days, determine the composition of the panel by appointing the panelists whom the Secretary-General of ASEAN considers most appropriate, and if so relevant, in accordance with any relevant special or additional rules or procedures of the covered agreement or covered agreements which are at issue in the dispute, after consulting the parties to the dispute. The Secretariat shall inform the Member States of the composition of the panel thus formed.

8. Member States shall undertake, as a general rule, to permit their officials to serve as panelists.

9. Panelists shall serve in their individual capacities and not as government representatives, nor as representatives of any organisation. Member States shall therefore not give them instructions nor seek to influence them as individuals with regard to matters before a panel.

ARTICLE 9

Function of Panels

The function of panels is to make an objective assessment of the dispute before it, including an examination of the facts of the case and the applicability of and conformity with the relevant provisions of the Agreement or any covered agreements, and to make its findings and recommendations in relation to the case. Panels should consult regularly with the parties to the dispute and give them adequate opportunity to develop a mutually satisfactory solution.

ARTICLE 10

Panel Procedures, Deliberations and Findings

1. A panel shall, apart from the matters covered in Appendix III, regulate its own procedures in relation to the rights of parties to be heard and its deliberations.
2. A panel shall submit its findings and recommendations to the SEOM in the form of a written report within six months of its establishment. In exceptional cases, the panel may take an additional period of not more than three months to submit its findings and recommendations to the SEOM.
3. Before submitting its findings and recommendations to the SEOM, the panel shall accord adequate opportunity to the parties to the dispute to review the interim report.
4. The panel shall establish a reasonable period of time for the parties to the dispute to submit their comments in writing for the panel to review the interim report. At the request of a party to the dispute, the panel shall hold a meeting with the parties on the issues identified in the written comments. If no comments are received from any party within the comment period, the interim report shall be considered the final panel report and submitted to the SEOM.

5. A panel shall have the right to seek information and technical advice from any individual or body which it deems appropriate. A Member State shall respond promptly and fully to any request by a panel for such information as the panel considers necessary and appropriate.

6. Panel deliberations shall be confidential. The reports of panels shall be drafted without the presence of the parties to the dispute in the light of the information provided and the statements made. Opinions expressed in the panel report by individual panelists shall be anonymous.

ARTICLE 11

Treatment of Panel Report

1. In order to provide sufficient time for the Member States to consider panel reports, the reports shall not be considered for adoption by the SEOM until 20 days after the date they have been submitted to the SEOM.

2. The SEOM shall adopt the panel report within 60 days of its submission by the panel unless a party to the dispute formally notifies the SEOM of its decision to appeal or the SEOM decides by consensus not to adopt the report. If a party has notified its decision to appeal, the report by the panel shall not be considered for adoption by the SEOM until after the completion of the appeal. SEOM representatives from Member States which are parties to a dispute can be present during the deliberations of the SEOM.

3. In the event that no meeting of the SEOM is scheduled or planned to enable adoption or non-adoption of the panel report, as the case may be, within the 60-day period in paragraph 2, the adoption shall be done by circulation. A non-reply shall be considered as acceptance of the decision and/or

recommendation in the panel report. The adoption or non-adoption shall be completed within the 60-day period in paragraph 2, notwithstanding the resort to a circulation process.

ARTICLE 12
Procedures for Multiple Complaining Parties

1. Where more than one Member State requests the establishment of a panel related to the same matter, a single panel may be established to examine these complaints taking into account the rights of all Member States concerned. A single panel should be established to examine such complaints whenever feasible.

2. The single panel shall organise its examination and present its findings and recommendations to the SEOM in such a manner that the rights which the parties to the dispute would have enjoyed had separate panels examined the complaints are in no way impaired. If one of the parties to the dispute so requests, the panel shall submit separate reports on the dispute concerned. The written submissions by each of the complaining parties shall be made available to the other complaining parties, and each complaining party shall have the right to be present when any one of the other complaining parties presents its views to the panel.

3. If more than one panel is established to examine the complaints related to the same matter, to the greatest extent possible, the same persons shall serve as panelists on each of the separate panels and the timetable for the panel process in such disputes shall be harmonised.

ARTICLE 13
Third Parties

1. The interests of the parties to a dispute and those of other Member States under a covered agreement at issue in the dispute shall be fully taken into account during the panel process.
2. Any Member State having a substantial interest in a matter before a panel may notify the SEOM of its interest no later than 10 days after the date of the establishment of the panel. Any Member State notifying its substantial interest shall have the rights and obligations of a third party.
3. Subject to the protection of confidential information, each party to the dispute shall make available to each third party its written submissions, written versions of its oral statements to the panel and its written responses to questions made prior to the issuance of the interim report, at the time such submissions, statements and responses are submitted to the panel.
4. A third party shall have the right to:
  - (a) subject to the protection of confidential information, be present at the first and second substantive meeting of the panel with the parties to the dispute preceding the issuance of the interim report to the parties to the dispute;
  - (b) make at least one written submission prior to the first substantive meeting;
  - (c) make an oral statement to the panel, and respond to questions from the panel, at a session of the first substantive meeting set aside for that purpose; and
  - (d) respond in writing to any questions from the panel directed to the third parties.

5. Any submissions or other documents submitted by third parties to the panel shall be simultaneously provided to the parties to the dispute and other third parties.

6. A panel may, with the agreement of the parties to the dispute, grant additional or supplemental rights to any third party regarding their participation in panel proceedings.

7. If a third party considers that a measure which is already the subject of a panel proceeding nullifies or impairs benefits accruing to it under any covered agreement, that Member State may have recourse to normal dispute settlement procedures under this Protocol. Such a dispute shall be referred to the original panel wherever possible.

ARTICLE 14

Appellate Review

1. An Appellate Body shall be established by the ASEAN Economic Ministers (hereinafter referred to as the "AEM"). The Appellate Body shall hear appeals from panel cases. It shall be composed of seven persons, three of whom shall serve on any one case. Persons serving on the Appellate Body shall serve on cases in rotation. Such rotation shall be determined in the working procedures of the Appellate Body.

2. The AEM shall appoint persons to serve on the Appellate Body for a four-year term, and each person may be reappointed once. A person appointed to replace a person whose term of office has not expired shall hold office for the remainder of the predecessor's term.

3. The Appellate Body shall comprise persons of recognised authority, irrespective of nationality, with demonstrated expertise in law, international trade and the subject matter of

the covered agreements generally. They shall be unaffiliated with any government. All persons serving on the Appellate Body shall be available at all times and on short notice, and shall stay abreast of dispute settlement activities and other relevant activities of ASEAN. They shall not participate in the consideration of any disputes that would create a direct or indirect conflict of interest.

4. Only parties to the dispute, not third parties, may appeal a panel report. Third parties, which have notified the SEOM of a substantial interest in the matter pursuant to paragraph 2 of Article 13 may make written submissions to, and be given an opportunity to be heard by the Appellate Body.

5. As a general rule, the proceedings of the Appellate Body shall not exceed 60 days from the date a party to the dispute formally notifies its decision to appeal to the date the Appellate Body circulates its report. In fixing its timetable the Appellate Body shall take into account the provisions of paragraph 5 of Article 3. When the Appellate Body considers that it cannot provide its report within 60 days, it shall inform the SEOM in writing of the reasons for the delay together with an estimate of the period within which it will submit its report. In no case shall the proceedings exceed 90 days.

6. An appeal shall be limited to issues of law covered in the panel report and legal interpretations developed by the panel.

7. The Appellate Body shall be provided with the appropriate administrative and legal support as it requires.

8. Working Procedures for Appellate Review is contained in Appendix IV.

9. The proceedings of the Appellate Body shall be confidential. The reports of the Appellate Body shall be drafted

without the presence of the parties to the dispute and in the light of the information provided and the statements made.

10. Opinions expressed in the Appellate Body report by the individuals serving on the Appellate Body shall be anonymous.

11. The Appellate Body shall address each of the issues raised in accordance with paragraph 6 during the appellate proceeding.

12. The Appellate Body may uphold, modify or reverse the legal findings and conclusions of the panel.

13. An Appellate Body report shall be adopted by the SEOM and unconditionally accepted by the parties to the dispute unless the SEOM decides by consensus not to adopt the Appellate Body report within 30 days following its submission to the SEOM. In the event that no meeting of the SEOM is scheduled or planned to enable adoption or non-adoption of the report, as the case may be, within the 30-day period, adoption shall be done by circulation. A non-reply within the said 30-day period shall be considered as an acceptance of the Appellate Body report. This adoption procedure is without prejudice to the rights of Member States to express their views on an Appellate Body report. The adoption process shall be completed within the 30-day period irrespective of whether it is settled at the SEOM or by circulation.

ARTICLE 15

Communications with the Panel or Appellate Body

1. There shall be no *ex parte* communications with the panel or Appellate Body concerning matters under consideration by the panel or the Appellate Body.

2. Written submissions to the panel or the Appellate Body shall be treated as confidential, but shall be made available to the parties to the dispute. Nothing in this Protocol shall preclude a party to a dispute from disclosing statement of its own positions to the public. Member States shall treat as confidential information submitted by another Member State to the panel or the Appellate Body which that Member State has designated as confidential. A party to a dispute shall also, upon request of a Member State, provide a non-confidential summary of the information contained in its written submissions that could be disclosed to the public.

ARTICLE 16

Panel and Appellate Body Recommendations

1. Where a panel or the Appellate Body concludes that a measure is inconsistent with a covered agreement, it shall recommend that the Member State concerned bring the measure into conformity with that agreement. In addition to its recommendations, a panel or the Appellate Body may suggest ways in which the Member State concerned could implement the recommendations.

2. In their findings and recommendations, a panel and the Appellate Body cannot add to or diminish the rights and obligations provided in the covered agreements.

3. The panels and the Appellate Body shall also deal with the issue of expenses to be borne by the parties to the dispute, including third parties, to replenish the ASEAN Dispute Settlement Mechanism Fund as part of their findings and recommendations. The panels and the Appellate Body may apportion the expenses in the manner appropriate to the particular case.

ARTICLE 17
Surveillance of Implementation of Findings and Recommendations

1. Since prompt compliance with the findings and recommendations of panel and Appellate Body reports adopted by the SEOM is essential in order to ensure effective resolution of disputes to the benefit of all Member States, parties to the dispute who are required to do so shall comply with the findings and recommendations of panel reports adopted by the SEOM within 60 days from the SEOM's adoption of the same, or in the event of an appeal 60 days from the SEOM's adoption of the findings and recommendations of the Appellate Body reports, unless a longer time period is otherwise determined pursuant to paragraphs 2 and 3.

2. When a party to the dispute requests for a longer time period for compliance, the other party shall take into account the circumstances of the particular case and accord favourable consideration to the complexity of the actions required to comply with the findings and recommendations of panel and Appellate Body reports adopted by the SEOM. The request for a longer period of time shall not be unreasonably denied. Where it is necessary to pass national legislation to comply with the findings and recommendations of panel and Appellate Body reports, a longer period appropriate for that purpose shall be allowed. The decision of the parties on the request for a longer time period shall be made within 14 days from the SEOM's adoption of the findings and recommendations of the panel report, or in the event of an appeal 14 days from the SEOM's adoption of the findings and recommendations of the Appellate Body's reports.

3. When there is disagreement on the request for a longer time period for compliance, such period may be determined through binding arbitration within 90 days after the date of

adoption of the recommendations and rulings². In such arbitration, a guideline for the arbitrator³ should be that the reasonable period of time to implement panel or Appellate Body recommendations should not exceed 15 months from the date of adoption of a panel or Appellate Body report. However, that time may be shorter or longer, depending upon the particular circumstances.

4. Any party required to comply with the findings and recommendations shall provide the SEOM with a status report in writing of their progress in the implementation of the findings and recommendations of panel and Appellate Body reports adopted by the SEOM.

5. Where there is disagreement as to the existence or consistency with a covered agreement of measures taken to comply with the findings and recommendations of panel and Appellate Body reports adopted by the SEOM, such dispute shall be decided through recourse to these dispute settlement procedures, including wherever possible resort to the original panel. The panel shall circulate its report within 60 days after the date of referral of the matter to it. When the panel considers that it cannot provide its report within this time frame, it shall inform the SEOM in writing of the reasons for the delay together with an estimate of the period within which it will submit its report. In no case shall the proceedings for this purpose and the submission of the report exceed 90 days after the date of reference of the matter to the panel.

6. The SEOM shall keep under surveillance the implementation of the findings and recommendations of panel and Appellate Body reports adopted by it. The issue of

---

²If the parties cannot agree on an arbitrator within 10 days after referring the matter to arbitration, the arbitrator shall be appointed by the Secretary-General of ASEAN within 10 days, after consulting the parties.

³The term "arbitrator" shall be interpreted as referring either to an individual or a group.

implementation of the findings and recommendations of panel and Appellate Body reports adopted by the SEOM may be raised at the SEOM by any Member State at any time following their adoption. Unless the SEOM decides otherwise, the issue of implementation of the findings and recommendations of panel and Appellate Body reports adopted by the SEOM shall be placed on the agenda of the SEOM meeting and shall remain on the SEOM's agenda until the issue is resolved. At least 10 days prior to each such SEOM meeting, the party concerned shall provide the SEOM with a status report in writing of its progress in the implementation of the findings and recommendations of panel and Appellate Body reports adopted by the SEOM.

ARTICLE 18

Compensation and the Suspension of Concessions

1. Compensation and the suspension of concessions or other obligations are temporary measures available in the event that the findings and recommendations of panel and Appellate Body reports adopted by the SEOM are not implemented within the period of 60 days or the longer time period as referred to in Article 17. However, neither compensation nor the suspension of concessions or other obligations is preferred to full implementation of a recommendation to bring a measure into conformity with the covered agreements. Compensation is voluntary and, if granted, shall be consistent with the covered agreements.
2. If the Member State concerned fails to bring the measure found to be inconsistent with a covered agreement into compliance therewith or otherwise comply with the findings and recommendations of panel and Appellate Body reports adopted by the SEOM within the period of 60 days or the longer time period as referred to in Article 17, such Member State shall, if

so requested, and no later than the expiry of the period of 60 days or the longer time period referred to in Article 17, enter into negotiations with any party having invoked the dispute settlement procedures, with a view to developing mutually acceptable compensation. If no satisfactory compensation has been agreed within 20 days after the date of expiry of the period of 60 days or the longer time period as referred to in Article 17, any party having invoked the dispute settlement procedures may request authorisation from the SEOM to suspend the application to the Member State concerned of concessions or other obligations under the covered agreements.

3. In considering what concessions or other obligations to suspend, the complaining party shall apply the following principles and procedures:

- (a) the general principle is that the complaining party should first seek to suspend concessions or other obligations with respect to the same sector(s) as that in which the panel or Appellate Body has found a violation or other nullification or impairment;
- (b) if that party considers that it is not practicable or effective to suspend concessions or other obligations with respect to the same sector(s), it may seek to suspend concessions or other obligations in other sector(s) under the same agreement;
- (c) if that party considers that it is not practicable or effective to suspend concessions or other obligations with respect to other sector(s) under the same agreement, and that the circumstances are serious enough, it may seek to suspend concessions or other obligations under another covered agreement;

- (d) in applying the above principles, that party shall take into account:
  - (i) the trade in the sector or under the agreement under which the panel or Appellate Body has found a violation or other nullification or impairment, and the importance of such trade to that party;
  - (ii) the broader economic elements related to the nullification or impairment and the broader economic consequences of the suspension of concessions or other obligations;
- (e) for purposes of this paragraph, "sector" means:
  - (i) with respect to goods, all goods;
  - (ii) with respect to services, a principal sector as identified in the current schedules of commitments under the ASEAN Framework Agreement on Services (hereinafter referred to as the "AFAS") or its successor;
- (f) for purposes of this paragraph, "agreement" means:
  - (i) with respect to goods, the agreements in relation to goods listed in Appendix I;
  - (ii) with respect to services, the AFAS or its successor;
  - (iii) any other covered agreement as defined in Article 1.

4. The level of the suspension of concessions or other obligations authorised by the SEOM shall be equivalent to the level of the nullification or impairment.

5. The SEOM shall not authorise suspension of concessions or other obligations if a covered agreement prohibits such suspension.

6. When the situation described in paragraph 2 occurs, the SEOM, upon request, shall grant authorisation to suspend concessions or other obligations within 30 days of the expiry of the 60-day period or the expiry of the longer time period as referred to in Article 17, unless the SEOM decides by consensus to reject the request. In the event that no meeting of the SEOM is scheduled or planned to enable authorisation to suspend concessions or other obligations within the 30-day period, the authorisation shall be done by circulation. A non-reply within the said 30-day period shall be considered as an acceptance of the authorisation. The authorisation process shall be completed within the 30-day period irrespective of whether it is settled at the SEOM or by circulation.

7. However, if the Member State concerned objects to the level of suspension proposed, or claims that the principles and procedures set forth in paragraph 3 have not been followed where a complaining party has requested authorisation to suspend concessions or other obligations pursuant to paragraph 3(b) or (c), the matter shall be referred to arbitration. Such arbitration shall be carried out by the original panel, if members are available, or by an arbitrator appointed by the Secretary-General of ASEAN and shall be completed within 60 days after the date of expiry of the 60-day period or the expiry of the longer time period as referred to in Article 17. Concessions or other obligations shall not be suspended during the course of the arbitration.

8. The arbitrator acting pursuant to paragraph 7 shall not examine the nature of the concessions or other obligations to be suspended but shall determine whether the level of such suspension is equivalent to the level of nullification or impairment. The arbitrator may also determine if the proposed suspension of concessions or other obligations is allowed under the covered agreement. However, if the matter referred to arbitration includes a claim that the principles and procedures set forth in paragraph 3 have not been followed, the arbitrator shall examine that claim. In the event the arbitrator determines that those principles and procedures have not been followed, the complaining party shall apply them consistent with paragraph 3. The parties to the dispute shall accept the arbitrator's decision as final and the parties concerned shall not seek a second arbitration. The SEOM shall be informed promptly of the decision of the arbitrator and shall, upon request, grant authorisation to suspend concessions or other obligations where the request is consistent with the decision of the arbitrator, unless the SEOM decides by consensus to reject the request.

9. The suspension of concessions or other obligations shall be temporary and shall only be applied until such time as the measure found to be inconsistent with a covered agreement has been removed, or the Member State that must implement recommendations and findings of the panel and Appellate Body reports adopted by the SEOM provides a solution to the nullification or impairment of benefits, or a mutually satisfactory solution is reached. In accordance with paragraph 6 of Article 17, the SEOM shall continue to keep under surveillance the implementation of recommendations and findings of the panel and Appellate Body reports adopted by the SEOM, including those cases where compensation has been provided or concessions or other obligations have been suspended but the recommendations to bring a measure into conformity with the covered agreements have not been implemented.

10. The dispute settlement provisions of the covered agreements may be invoked in respect of measures affecting their observance taken by regional or local governments or authorities within the territory of a Member State. When the SEOM has ruled that a provision of a covered agreement has not been observed, the responsible Member State shall take such reasonable measures as may be available to it to ensure its observance. The provisions of the covered agreements and this Protocol relating to compensation and suspension of concessions or other obligations shall apply in cases where it has not been possible to secure such observance.

ARTICLE 19 **Arbitration**

1. Expeditious arbitration within the ASEAN Economic Community as an alternative means of dispute settlement can facilitate the solution of certain disputes that concern issues that are clearly defined by both parties.
2. Except as otherwise provided in this Protocol, resort to arbitration shall be subject to mutual agreement of the parties, which shall agree on the procedures to be followed. Agreements to resort to arbitration shall be notified to all Member States sufficiently in advance of the actual commencement of the arbitration process.
3. Other Member States may become party to an arbitration proceeding only upon the agreement of the parties that have agreed to have recourse to arbitration. The parties to the proceeding shall agree to abide by the arbitration award. Arbitration awards shall be notified to the SEOM and other relevant ASEAN Sectoral Ministerial Bodies of the covered agreements where any Member State may raise any point relating thereto.

4. Articles 17 and 18 shall apply *mutatis mutandis* to arbitration awards.

ARTICLE 20

Fund

1. The ASEAN Dispute Settlement Mechanism Fund (hereinafter referred to as the "Fund") shall be a revolving fund, separate from the ASEAN Secretariat's operational budget. Any drawdown from the Fund shall be replenished by the parties to the dispute in line with the provision of paragraph 3 of Article 16. The Secretariat shall be responsible for administering the Fund.

2. The Fund shall be used to meet the expenses of the panels, the Appellate Body and any related administration costs of the Secretariat. All other expenses, including legal representation, incurred by any party to a dispute shall be borne by that party.

3. The operation and usage of the Fund shall apply in accordance with the Terms and Conditions as contained in Appendix V.

ARTICLE 21

Maximum Time-Frame

1. Unless otherwise agreed to by the parties to the dispute, the period from the date of establishment of the panel by the SEOM until the date the SEOM considers the panel or appellate report for adoption shall as a general rule not exceed nine months where the panel report is not appealed or 12 months where the report is appealed. Where either the panel or the Appellate Body has acted, pursuant to paragraph 2 of Article 10

or paragraph 5 of Article 14, to extend the time for providing its report, the additional time taken shall be added to the above periods.

2. Unless otherwise specified, any time periods provided for in this Protocol may be modified by mutual agreement of the parties to the dispute provided that any modification shall not prejudice the rights of the third parties pursuant to Article 13.

ARTICLE 22

Responsibilities of the Secretariat

1. The Secretariat shall have the responsibility of assisting the panels and the Appellate Body, especially on the legal, historical and the procedural aspects of the matters dealt with, and of providing secretarial and technical support.

2. The Secretariat shall assist the SEOM to monitor and maintain surveillance of the implementation of the findings and recommendations of the panel and Appellate Body reports adopted by it.

3. The Secretariat shall be the focal point to receive all documentations in relation to disputes and shall deal with them as appropriate.

4. While the Secretariat assists all Member States in respect of dispute settlement at their request, additional legal advice and assistance in respect of dispute settlement may be provided upon request to Member States as appropriate, in a manner ensuring the continued impartiality of the Secretariat.

Article 23
Special Procedures Involving Least-Developed Member States

1. At all stages of the determination of the causes of a dispute and of dispute settlement procedures involving a Least-Developed Member State, particular consideration shall be given to the special situation of Least-Developed Member States. In this regard, Member States shall exercise due restraint in raising matters under these procedures involving a Least-Developed Member State. If nullification or impairment is found to result from a measure taken by a Least-Developed Member State, complaining parties shall exercise due restraint in asking for compensation or seeking authorisation to suspend the application of concessions or other obligations pursuant to these procedures.

2. In dispute settlement cases involving a Least-Developed Member State, where a satisfactory solution has not been found in the course of consultations the Chair of the SEOM shall, upon request by a Least-Developed Member State offer his or her good offices, conciliation and mediation with a view to assisting the parties to settle the dispute, before a request for a panel is made. The Chair of the SEOM, in providing the above assistance, may consult any source which he or she deems appropriate.

ARTICLE 24
Venue for Proceedings

1. The venue for proceedings of the panels and the Appellate Body shall be the ASEAN Secretariat.

2. Notwithstanding the provisions of paragraph 1, panel and Appellate Body proceedings, apart from substantive meetings,

may be held at any venue which the panels and the Appellate Body consider appropriate in consultation with the parties to the dispute, having regard to the convenience and cost effectiveness of such venue.

ARTICLE 25 Depositary

This Protocol shall be deposited with the Secretary-General of ASEAN.

ARTICLE 26 Amendments

1. The provisions of this Protocol may be amended by mutual agreement of all Member States in writing.
2. Notwithstanding paragraph 1:
  - (a) Appendix I shall be administratively updated, as may be required from time to time, by the Secretariat in consultation with and endorsed by the SEOM;
  - (b) Appendices II, III and V may be amended subject to the endorsement of the SEOM; and
  - (c) Appendix IV may be amended by the Appellate Body, in consultation with the SEOM and the Secretary-General of ASEAN.
3. The Secretariat shall notify Member States whenever an amendment or update has been made to the Appendices.

ARTICLE 27
Final Provisions

1. The Appendices to this Protocol shall form an integral part of this Protocol.
2. This Protocol shall enter into force on the date on which the tenth Member State has notified the Depository of its completion of internal procedures necessary for the entry into force of this Protocol.
3. This Protocol shall replace the 2004 Protocol on EDSM and shall be applied only with respect to new requests for consultations under this Protocol made on or after the date of entry into force of this Protocol. With respect to disputes for which the request for consultations were made under the 2004 Protocol on EDSM, the 2004 Protocol on EDSM shall continue to apply.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorised thereto by their respective Governments, have signed this Protocol.

DONE at Manila, Philippines, this Twentieth day of December in the Year Two Thousand and Nineteen, in a single copy in the English Language.

For the Government of Brunei Darussalam:

DATO DR. AMIN LIEW ABDULLAH
Minister at the Prime Minister's Office and
Minister of Finance and Economy II

For the Government of the Kingdom of Cambodia:

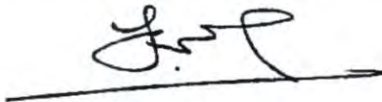
PAN SORASAK
Minister of Commerce

For the Government of the Republic of Indonesia:

AGUS SUPARMANTO
Minister of Trade

For the Government of the Lao People's Democratic Republic:

KHEMMANI PHOLSENA
Minister of Industry and Commerce

For the Government of Malaysia:

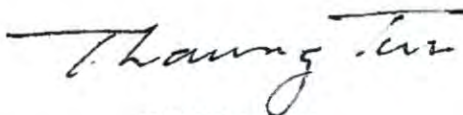

DARELL LEIKING
Minister of International Trade and Industry

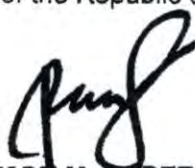
For the Government of the Republic of the Union of Myanmar:

THAUNG TUN

Minister for Investment and Foreign Economic Relations

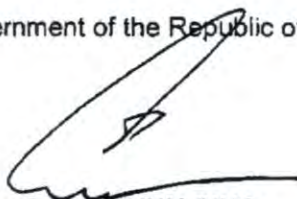
For the Government of the Republic of the Philippines:

RAMON M. LOPEZ

Secretary of Trade and Industry

For the Government of the Republic of Singapore:

CHAN CHUN SING

Minister for Trade and Industry

For the Government of the Kingdom of Thailand:

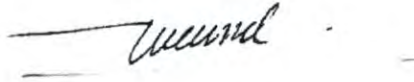

JURIN LAKSANAWISIT

Deputy Prime Minister and Minister of Commerce

For the Government of the Socialist Republic of Viet Nam:

TRAN TUAN ANH
Minister of Industry and Trade

APPENDIX I
COVERED AGREEMENTS

1. Agreement on the ASEAN Food Security Reserve, New York, the United States of America, 4 October 1979.
2. Basic Agreement on ASEAN Industrial Projects, Kuala Lumpur, Malaysia, 6 March 1980.
3. Agreement on ASEAN Energy Cooperation, Manila, Philippines, 24 June 1986.
4. Agreement on the Preferential Shortlisting of ASEAN Contractors, Jakarta, Indonesia, 20 October 1986.
5. Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation, Singapore, 28 January 1992.
6. ASEAN Framework Agreement on Services, Bangkok, Thailand, 15 December 1995.
7. Protocol Amending the Agreement on ASEAN Energy Cooperation, Bangkok, Thailand, 15 December 1995.
8. Protocol Amending the Agreement on the ASEAN Energy Cooperation, Kuala Lumpur, Malaysia, 23 July 1997.
9. 2nd Protocol to Amend the Agreement on the ASEAN Food Security Reserve, Subang Jaya, Malaysia, 23 July 1997.
10. Protocol to Implement the Initial Package of Commitments under the ASEAN Framework Agreement on Services, Kuala Lumpur, Malaysia, 15 December 1997.
11. Agreement on the Establishment of the ASEAN Center for Energy, Manila, Philippines, 22 May 1998.
12. ASEAN Framework Agreement on Mutual Recognition Arrangement, Ha Noi, Viet Nam, 16 December 1998.
13. Protocol to Implement the Second Package of Commitments under the ASEAN Framework Agreement on Services, Ha Noi, Viet Nam, 16 December 1998.

14. ASEAN Framework Agreement on the Facilitation of Goods in Transit, Ha Noi, Viet Nam, 16 December 1998.
15. Protocol 3 Types and Quantity of Road Vehicles, Hanoi, Viet Nam, 15 September 1999.
16. Protocol 4 Technical Requirements of Vehicles, Hanoi, Viet Nam, 15 September 1999.
17. Protocol 8 Sanitary and Phytosanitary Measures to Implement the ASEAN Framework Agreement on the Facilitation of Goods in Transit, Phnom Penh, Cambodia, 27 October 2000.
18. Protocol 5: ASEAN Scheme of Compulsory Motor Vehicle Insurance, Kuala Lumpur, Malaysia, 8 April 2001.
19. Protocol to Implement the Third Package of Commitments under the ASEAN Framework Agreement Services, Ha Noi, Viet Nam, 31 December 2001.
20. ASEAN Sectoral Mutual Recognition Arrangement for Electrical and Electronic Equipment, Bangkok, Thailand, 5 April 2002.
21. ASEAN Memorandum of Understanding on the Trans-ASEAN Gas Pipeline Project, Bali, Indonesia, 5 July 2002.
22. ASEAN Tourism Agreement, Phnom Penh, Cambodia, 4 November 2002.
23. Protocol Governing the Implementation of the ASEAN Harmonized Tariff Nomenclature, Makati, Philippines, 7 August 2003.
24. Agreement on the ASEAN Harmonized Cosmetic Regulatory Scheme, Phnom Penh, Cambodia, 2 September 2003.
25. Protocol to Amend the ASEAN Framework Agreement on Services, Phnom Penh, Cambodia, 2 September 2003.
26. Protocol to Amend the Protocol Governing the Implementation of the ASEAN Harmonised Tariff Nomenclature, Jeju Island, Korea, 15 May 2004.
27. Protocol to Implement the Fourth Package of Commitments on Air Transport Services under the ASEAN Framework Agreement on Services, Phnom Penh, Cambodia, 23 November 2004.

28. ASEAN Framework Agreement for the Integration of Priority Sectors, Vientiane, Lao PDR, 29 November 2004.
29. ASEAN Sectoral Integration Protocol for e-ASEAN, Vientiane, Lao PDR, 29 November 2004.
30. ASEAN Sectoral Integration Protocol for Tourism, Vientiane, Lao PDR, 29 November 2004.
31. ASEAN Sectoral Integration Protocol for Air Travel, Vientiane, Lao PDR, 29 November 2004.
32. ASEAN Sectoral Integration Protocol for Electronics, Vientiane, Lao PDR, 29 November 2004.
33. ASEAN Sectoral Integration Protocol for Fisheries, Vientiane, Lao PDR, 29 November 2004.
34. ASEAN Sectoral Integration Protocol for Health Care, Vientiane, Lao PDR, 29 November 2004.
35. ASEAN Sectoral Integration Protocol for Rubber-Based Products, Vientiane, Lao PDR, 29 November 2004.
36. ASEAN Sectoral Integration Protocol for Wood-Based Products, Vientiane, Lao PDR, 29 November 2004.
37. ASEAN Sectoral Integration Protocol for Textiles and Apparel Products, Vientiane, Lao PDR, 29 November 2004.
38. ASEAN Sectoral Integration Protocol for Agro-Based Products, Vientiane, Lao PDR 29 November 2004.
39. ASEAN Sectoral Integration Protocol for Automotives, Vientiane, Lao PDR, 29 November 2004.
40. Protocol to Implement the Third Package of Commitments on Financial Services under the ASEAN Framework Agreement on Services, Vientiane, Lao PDR, 6 April 2005.
41. ASEAN Framework Agreement on Multimodal Transport, Vientiane, Lao PDR, 17 November 2005.
42. ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Engineering Services, Kuala Lumpur, Malaysia, 9 December 2005.

43. Agreement on the ASEAN Harmonized Electrical and Electronic Equipment (EEE) Regulatory Regime, Kuala Lumpur, Malaysia, 9 December 2005.
44. Agreement to Establish and Implement the ASEAN Single Window, Kuala Lumpur, Malaysia, 9 December 2005.
45. ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Nursing Services, Cebu, Philippines, 8 December 2006.
46. Protocol to Implement the Fifth Package of Commitments under the ASEAN Framework Agreement on Services, Cebu, Philippines, 8 December 2006.
47. ASEAN Framework (Amendment) Agreement for the Integration of Priority Sectors, Cebu, Philippines, 8 December 2006.
48. ASEAN Sectoral Integration (Amendment) Protocol for Priority Sectors, Cebu, Philippines, 8 December 2006.
49. Protocol to Establish and Implement the ASEAN Single Window, 20 December 2006.
50. Protocol 1: Designation of Transit Transport Routes and Facilities, Bangkok, Thailand, 8 February 2007.
51. Protocol to Implement the Fifth Package of Commitments on Air Transport Services under the ASEAN Framework Agreement on Services, Bangkok, Thailand, 8 February 2007.
52. Protocol to Provide Special Consideration for Rice and Sugar, Makati, Philippines, 23 August 2007.
53. ASEAN Sectoral Integration Protocol for the Logistics Services Sector, Makati, Philippines, 24 August 2007.
54. Protocol to Amend Article 3 of the ASEAN Framework (Amendment) Agreement for the Integration of Priority Sectors, Makati, Philippines, 24 August 2007.
55. ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Architectural Services, Singapore, 19 November 2007.
56. ASEAN Framework Arrangement for the Mutual Recognition of Surveying Qualifications, Singapore, 19 November 2007.

57. Protocol to Implement the Sixth Package of Commitments under the ASEAN Framework Agreement on Services, Singapore, 19 November 2007.
58. Protocol to Implement the Fourth Package of Commitments on Financial Services under the ASEAN Framework Agreement on Services, Da Nang, Viet Nam, 4 April 2008.
59. ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Medical Practitioners, Cha-am, Thailand, 26 February 2009.
60. ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Dental Practitioners, Cha-am, Thailand, 26 February 2009.
61. ASEAN Mutual Recognition Arrangement Framework on Accountancy Services, Cha-am, Thailand, 26 February 2009.
62. ASEAN Trade in Goods Agreement, Cha-am, Thailand, 26 February 2009.
63. ASEAN Comprehensive Investment Agreement, Cha-am, Thailand, 26 February 2009.
64. Protocol to Implement the Seventh Package of Commitments under the ASEAN Framework Agreement on Services, Cha-am, Thailand, 26 February 2009.
65. ASEAN Petroleum Security Agreement, Cha-am, Thailand, 1 March 2009.
66. ASEAN Sectoral Mutual Recognition Arrangement for Good Manufacturing Practice (GMP) Inspection of Manufacturers of Medicinal Products, Pattaya, Thailand, 10 April 2009.
67. ASEAN Multilateral Agreement on Full Liberalisation of Air Freight Services, Manila, Philippines, 20 May 2009.
68. Protocol 1 on Unlimited Third, Fourth and Fifth Freedom Traffic Rights among Designated Points in ASEAN, Manila, Philippines, 20 May 2009.
69. Protocol 2 on Unlimited Third, Fourth and Fifth Freedom Traffic Rights among All Points with International Airports in ASEAN, Manila, Philippines, 20 May 2009.

70. ASEAN Multilateral Agreement on Air Services, Manila, Philippines, 20 May 2009.
71. Protocol 1 on Unlimited Third and Fourth Freedom Traffic Rights within the ASEAN Sub-Region, Manila, Philippines, 20 May 2009.
72. Protocol 2 on Unlimited Fifth Freedom Traffic Rights within the ASEAN Sub-Region, Manila, Philippines, 20 May 2009.
73. Protocol 3 on Unlimited Third and Fourth Freedom Traffic Rights between the ASEAN Sub-Regions, Manila, Philippines, 20 May 2009.
74. Protocol 4 on Unlimited Fifth Freedom Traffic Rights between the ASEAN Sub-Regions, Manila, Philippines, 20 May 2009.
75. Protocol 5 on Unlimited Third and Fourth Freedom Traffic Rights between ASEAN Capital Cities, Manila, Philippines, 20 May 2009.
76. Protocol 6 on Unlimited Fifth Freedom Traffic Rights between ASEAN Capital Cities, Manila, Philippines, 20 May 2009.
77. Protocol to Implement the Sixth Package of Commitments on Air Transport Services under the ASEAN Framework Agreement on Services, Ha Noi, Viet Nam, 10 December 2009.
78. ASEAN Framework Agreement on the Facilitation of Inter-State Transport, Manila, Philippines, 10 December 2009.
79. Second Protocol to Amend the Protocol Governing the Implementation of the ASEAN Harmonised Tariff Nomenclature, Nha Trang, Viet Nam, 8 April 2010.
80. Protocol to Implement the Eight Package of Commitments under the ASEAN Framework Agreement on Services, Ha Noi, Viet Nam, 28 October 2010.
81. Protocol to Amend the Protocol to Provide Special Consideration for Rice and Sugar, Ha Noi, Viet Nam, 28 October 2010.
82. Protocol 1 on Unlimited Third and Fourth Freedom Traffic Rights between any ASEAN Cities, Bandar Seri Begawan, Brunei Darussalam, 12 November 2010.

83. ASEAN Multilateral Agreement on Full Liberalisation of Passengers Air Services, Bandar Seri Begawan, Brunei Darussalam, 12 November 2010.
84. Protocol 2 on Unlimited Fifth Freedom Traffic Rights between any ASEAN Cities, Bandar Seri Begawan, Brunei Darussalam, 12 November 2010.
85. Protocol to Implement the Fifth Package of Commitments on Financial Services under the ASEAN Framework Agreement on Services, Ha Noi, Viet Nam, 4 May 2011.
86. Protocol to Implement the Seventh Package of Commitments on Air Transport under the ASEAN Framework Agreement on Services, Phnom Penh, Cambodia, 16 December 2011.
87. ASEAN Agreement on Customs, Phnom Penh, Cambodia, 30 March 2012.
88. ASEAN Agreement on the Movement of Natural Persons, Phnom Penh, Cambodia, 19 November 2012.
89. ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professionals, Bangkok, Thailand, 9 November 2012.
90. Protocol to Amend Certain ASEAN Economic Agreements related to Trade in Goods, Ha Noi, Viet Nam, 8 March 2013.
91. Instrument of Extension of the ASEAN Memorandum of Understanding on the Trans-ASEAN Gas Pipeline Project, Bali, Indonesia, 25 September 2013.
92. Protocol to Amend the Agreement on the Establishment of the ASEAN Centre for Energy, Bali, Indonesia, 25 September 2013.
93. Protocol to Implement the Eighth Package of Commitments on Air Transport Services under the ASEAN Framework Agreement on Services, Pakse, Lao PDR, 20 December 2013.
94. Protocol to Amend the ASEAN Comprehensive Investment Agreement, Nay Pyi Taw, Myanmar, 26 August 2014.
95. ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Accountancy Services, Nay Pyi Taw, Myanmar, 13 November 2014.

96. ASEAN Agreement on Medical Device Directive, Bangkok, Thailand, 21 November 2014.
97. Protocol 7 Customs Transit System, Bangkok, Thailand, 24 February 2015.
98. Protocol to Implement the Sixth Package of Commitments on Financial Services under the ASEAN Framework Agreement on Services, Kuala Lumpur, Malaysia, 20 March 2015.
99. Protocol on the Legal Framework to Implement the ASEAN Single Window, Ha Noi, Viet Nam, 4 September 2015.
100. Protocol to Implement the Ninth Package of Commitments under the ASEAN Framework Agreement on Services, Makati, Philippines, 27 November 2015.
101. Protocol to Implement the Seventh Package of Commitments on Financial Services under the ASEAN Framework Agreement on Services, Ha Noi, Viet Nam, 23 June 2016.
102. Protocol 3 on Domestic Code-Share Rights between Points Within the Territory of any ASEAN Member States, Singapore, 13 October 2017.
103. ASEAN Mutual Recognition Arrangement for Bioequivalence Study Reports of Generic Medicinal Products, Manila, Philippines, 2 November 2017.
104. ASEAN Sectoral Mutual Recognition Arrangement for Inspection and Certification Systems on Food Hygiene for Prepared Foodstuff Products, Singapore, 27 April 2018.
105. Protocol to Implement the Tenth Package of Commitments under the ASEAN Framework Agreement on Services, Singapore, 11 November 2018.

APPENDIX II
RULES OF CONDUCT

These rules of conduct are designed to maintain the integrity, impartiality and confidentiality of proceedings conducted under the Protocol thereby enhancing confidence under the Protocol.

I. Governing Principle

Each person covered by these Rules (as defined in paragraph III:1 and hereinafter called "covered person") shall be independent and impartial, shall avoid direct or indirect conflicts of interest and shall respect the confidentiality of proceedings of bodies pursuant to the dispute settlement mechanism, so that through the observance of such standards of conduct the integrity and impartiality of that mechanism are preserved. These Rules shall in no way modify the rights and obligations of Member States under the Protocol nor the rules and procedures therein.

II. Observance of the Governing Principle

1. To ensure the observance of the Governing Principle, each covered person is expected to:

- (a) adhere strictly to the provisions of the Protocol;
- (b) disclose the existence or development of any interest, relationship or matter that that person could reasonably be expected to know and that is likely to affect, or give rise to justifiable doubts as to, that person's independence or impartiality; and
- (c) take due care in the performance of their duties to fulfil these expectations, including through avoidance of any direct or indirect conflicts of interest in respect of the subject matter of the proceedings.

2. Pursuant to the Governing Principle, each covered person, shall be independent and impartial, and shall maintain confidentiality. Moreover, such persons shall consider only issues raised in, and necessary to fulfil their responsibilities within, the dispute settlement proceeding and shall not delegate this responsibility to any other person. Such person shall not incur any obligation or accept any benefit that would in any way interfere with, or which could give rise to, justifiable doubts as to the proper performance of that person's dispute settlement duties.

III. Scope

1. These Rules shall apply, as specified in the text, to each person serving:
  - (a) on a panel;
  - (b) on the Appellate Body;
  - (c) as an arbitrator pursuant to the provisions mentioned in paragraphs 7 and 8 of Article 18 of the Protocol; or
  - (d) as an expert participating in the dispute settlement mechanism pursuant to paragraph 5 of Article 10 of the Protocol.

These Rules shall also apply, as specified in this text, to those members of the Secretariat called upon to assist the panel and the Appellate Body in accordance with Article 22 of the Protocol or to assist in formal arbitration proceedings pursuant to paragraphs 7 and 8 of Article 18 of the Protocol.

2. The application of these Rules shall not in any way impede the Secretariat's discharge of its responsibility to continue to respond to Member States' requests for assistance and information.

IV. Self-Disclosure Requirements by Covered Persons

1. (a) Each person requested to serve on a panel, on the Appellate Body, as an arbitrator, or as an expert shall, at the time of the request, receive from the Secretariat these Rules, which include an Illustrative List at Annex 1 of examples of the matters subject to disclosure.

(b) Any member of the Secretariat described in paragraph III:1, who may expect to be called upon to assist in a dispute shall be familiar with these Rules.

2. As set out in paragraph IV:4, all covered persons described in paragraph IV:1 shall disclose any information that could reasonably be expected to be known to them at the time which, coming within the scope of the Governing Principle, is likely to affect or give rise to justifiable doubts as to their independence or impartiality. These disclosures include the type of information described in the Illustrative List at Annex 1, if relevant.

3. These disclosure requirements shall not extend to the identification of matters whose relevance to the issues to be considered in the proceedings would be insignificant. They shall take into account the need to respect the personal privacy of those to whom these Rules apply and shall not be so administratively burdensome as to make it impracticable for otherwise

qualified persons to serve on panels, the Appellate Body, or in other dispute settlement roles.

4. (a) All panelists, arbitrators and experts, prior to confirmation of their appointment, shall complete the form at Annex 2. Such information would be disclosed to the SEOM for consideration by the parties to the dispute.

(b) (i) Persons serving on the Appellate Body who, through rotation, are selected to hear the appeal of a particular panel case, shall review the factual portion of the panel report and complete the form at Annex 2. Such information would be disclosed to the Appellate Body for its consideration whether the member concerned should hear a particular appeal.

(ii) The staff members of the Secretariat shall disclose any relevant matter to the Appellate Body, for its consideration in deciding on the assignment of staff to assist in a particular appeal.

(c) When considered to assist in a dispute, members of the Secretariat shall disclose to the Secretary-General of ASEAN the information required under paragraph IV:2 and any other relevant information required under the ASEAN Secretariat Staff Regulations.

5. During a dispute, each covered person shall also disclose any new information relevant to paragraph IV:2 at the earliest time they become aware of it.

6. The SEOM, Appellate Body, the Secretariat, parties to the dispute, and other individuals involved in the dispute settlement mechanism shall maintain the confidentiality of any information revealed through this disclosure process, even after the panel or appellate review process and its enforcement procedures, if any, are completed.

V. Confidentiality

1. Each covered person shall at all times maintain the confidentiality of dispute settlement deliberations and proceedings together with any information identified by a party as confidential. No covered person shall at any time use such information acquired during such deliberations and proceedings to gain personal advantage or advantage for others.

2. During the proceedings, no covered person shall engage in *ex parte* contacts concerning matters under consideration. Subject to paragraph V:1, no covered person shall make any statements on such proceedings or the issues in dispute in which that person is participating, until the report of the panel or the Appellate Body has been declassified.

VI. Procedures Concerning Subsequent Disclosure and Possible Material Violations

1. Any party to a dispute, conducted pursuant to the Protocol, who possesses or comes into possession of evidence of a material violation of the obligations of independence, impartiality or confidentiality or the avoidance of direct or indirect conflicts of interest by covered persons which may impair the integrity, impartiality or confidentiality of the dispute settlement mechanism, shall at the earliest possible time and on a confidential basis, submit such evidence to the SEOM, the Secretary-General of ASEAN or the Appellate Body, as appropriate according to the respective procedures detailed in paragraphs VI:5 to VI:17, in a written statement specifying the relevant facts and circumstances. Other Member States who possess or come into possession of such evidence, may provide such evidence to the parties to the dispute in the interest of maintaining the integrity and impartiality of the dispute settlement mechanism.

2. When evidence as described in paragraph VI:1 is based on an alleged failure of a covered person to disclose a relevant interest, relationship or matter, that failure to disclose, as such, shall not be a sufficient ground for disqualification unless there is also evidence of a material violation of the obligations of independence, impartiality, confidentiality or the avoidance of direct or indirect conflicts of interests and that the integrity, impartiality or confidentiality of the dispute settlement mechanism would be impaired thereby.

3. When such evidence is not provided at the earliest practicable time, the party submitting the evidence shall explain why it did not do so earlier and this explanation shall be taken into account in the procedures initiated in paragraph VI:1.

4. Following the submission of such evidence to the SEOM, the Secretary-General of ASEAN or the Appellate Body, as specified below, the procedures outlined in paragraphs VI:5 to VI:17 shall be completed within 15 working days.

Panelists, Arbitrators, Experts

5. If the covered person who is the subject of the evidence is a panelist, an arbitrator or an expert, the party shall provide such evidence to the SEOM.

6. Upon receipt of the evidence referred to in paragraphs VI:1 and VI:2, the SEOM shall forthwith provide the evidence to the person who is the subject of such evidence, for consideration by the latter.

7. If, after having consulted with the person concerned, the matter is not resolved, the SEOM shall forthwith provide all the evidence, and any additional information from the person concerned, to the parties to the

dispute. If the person concerned resigns, the SEOM shall inform the parties to the dispute and, as the case may be, the panelists, the arbitrator(s) or experts.

8. In all cases, the SEOM, in consultation with the Secretary-General of ASEAN and after having provided a reasonable opportunity for the views of the person concerned and the parties to the dispute to be heard, would decide whether a material violation of these Rules as referred to in paragraphs VI:1 and VI:2 has occurred. Where the parties to the dispute agree that a material violation of these Rules has occurred, it would be expected that, consistent with maintaining the integrity of the dispute settlement mechanism, the disqualification of the person concerned would be confirmed.

9. The person who is the subject of the evidence shall continue to participate in the consideration of the dispute unless it is decided that a material violation of these Rules has occurred.

10. The SEOM shall thereafter take the necessary steps for the appointment of the person who is the subject of the evidence to be formally revoked, or excused from the dispute as the case may be, as of that time.

Secretariat

11. If the covered person who is the subject of the evidence is a staff member of the Secretariat, the party shall only provide the evidence to the Secretary-General of ASEAN, who shall forthwith provide the evidence to the person who is the subject of such evidence and shall further inform the other party or parties to the dispute, and the panel or the Appellate Body, as appropriate.

12. It shall be for the Secretary-General of ASEAN to take any appropriate action in accordance with the ASEAN Secretariat Staff Regulations.

13. The Secretary-General of ASEAN shall inform the parties to the dispute, the panel and the SEOM of his decision, together with relevant supporting information.

Appellate Body

14. If the covered person who is the subject of the evidence is a member of the Appellate Body, the party shall provide the evidence to the other party to the dispute and the evidence shall thereafter be provided to the Appellate Body.

15. Upon receipt of the evidence referred to in paragraphs VI:1 and VI:2, the Appellate Body shall forthwith provide it to the person who is the subject of such evidence, for consideration by the latter.

16. It shall be for the Appellate Body to take any appropriate action after having provided a reasonable opportunity for the views of the person concerned and the parties to the dispute to be heard.

17. The Appellate Body shall inform the parties to the dispute and the SEOM of its decision, together with relevant supporting information.

18. Following completion of the procedures in paragraphs VI:5 to VI:17, if the appointment of a covered person, other than a member of the Appellate Body, is revoked or that person is excused or resigns, the procedures specified in the Protocol for initial appointment shall be followed for appointment of a replacement, but the time-periods shall not exceed half those specified in the Protocol, and the timelines in relation to panel and Appellate Body proceedings are maintained. The member of the Appellate Body who, under that Body's rules, would next be selected through rotation to consider the dispute, would automatically be assigned to the appeal. The panel, members of the Appellate Body hearing the appeal, or the arbitrator, as the case may be, may then decide after consulting with the parties to the dispute, on any necessary modifications to their working procedures or proposed timetable.

19. All covered persons and Member States concerned shall resolve matters involving possible material violations of these Rules as expeditiously as possible so as not to delay the completion of proceedings, as provided in the Protocol.

20. Except to the extent strictly necessary to carry out this decision, all information concerning possible or actual material violations of these Rules shall be kept confidential.

VII. Review

These Rules may be reviewed, if necessary.

ANNEX 1

ILLUSTRATIVE LIST OF INFORMATION TO BE DISCLOSED

This list contains examples of information of the type that a person called upon to serve in a dispute should disclose pursuant to the Rules of Conduct for the ASEAN Protocol on Enhanced Dispute Settlement Mechanism.

Each covered person, as defined in paragraph III:1 of these Rules has a continuing duty to disclose the information described in paragraph IV:2 of these Rules which may include the following:

- (a) financial interests (e.g. investments, loans, shares, interests, other debts); business interests (e.g. directorship or other contractual interests); and property interests relevant to the dispute in question;
- (b) professional interests (e.g. a past or present relationship with private clients, or any interests the person may have in domestic or international proceedings, and their implications, where these involve issues similar to those addressed in the dispute in question);
- (c) other active interests (e.g. active participation in public interest groups or other organisations which may have a declared agenda relevant to the dispute in question);
- (d) considered statements of personal opinion on issues relevant to the dispute in question (e.g. publications, public statements); and
- (e) employment or family interests (e.g. the possibility of any indirect advantage or any likelihood of pressure which could arise from their employer, business associates or immediate family members).

ANNEX 2

Dispute Number: _____

**ASSOCIATION OF SOUTHEAST ASIAN NATIONS
DISCLOSURE FORM**

I have read the ASEAN Protocol on Enhanced Dispute Settlement Mechanism (Protocol) and the Rules of Conduct in Appendix II of the Protocol. I understand my continuing duty, while participating in the dispute settlement mechanism, and until such time as the ASEAN Senior Economic Officials Meeting (SEOM) makes a decision on adoption of a report relating to the proceeding or notes its settlement, to disclose herewith and in future any information likely to affect my independence or impartiality, or which could give rise to justifiable doubts as to the integrity and impartiality of the dispute settlement mechanism; and to respect my obligations regarding the confidentiality of dispute settlement proceedings.

Signed:

Dated:

APPENDIX III

WORKING PROCEDURES OF THE PANEL

Panel Proceedings

In its proceedings the panel shall follow the relevant provisions of the Protocol. In addition, the following working procedures shall apply.

1. The panel shall meet in closed session. The parties to the dispute, and interested parties, shall be present at the meetings only when invited by the panel to appear before it.
2. The deliberations of the panel and the documents submitted to it shall be kept confidential. Nothing in the Protocol shall preclude a party to a dispute from disclosing statements of its own positions to the public. Member States shall treat as confidential information submitted by another Member State to the panel which that Member State has designated as confidential. Where a party to a dispute submits a confidential version of its written submissions to the panel, it shall also, upon request of a Member State, provide a non-confidential summary of the information contained in its submissions that could be disclosed to the public.
3. Before the first substantive meeting of the panel with the parties, the parties to the dispute shall transmit to the panel written submissions in which they present the facts of the case and their arguments.
4. At its first substantive meeting with the parties, the panel shall ask the party which has brought the complaint to present its case. Subsequently, and still at the same meeting, the party against which the complaint has been brought shall be asked to present its point of view.
5. All third parties which have notified their interest in the dispute to the SEOM shall be invited in writing to present their views during a session of the first substantive meeting of the panel set aside for that purpose. All such third parties may be present during the entirety of this session.
6. Formal rebuttals shall be made at a second substantive meeting of the panel. The party complained against shall have the right to take the floor first to be followed by the complaining party. The

parties shall submit, prior to that meeting, written rebuttals to the panel.

7. The panel may at any time put questions to the parties and ask them for explanations either in the course of a meeting with the parties or in writing.
8. The parties to the dispute and any third party invited to present its views in accordance with Article 13 shall make available to the panel a written version of their oral statements.
9. In the interest of full transparency, the presentations, rebuttals and statements referred to in paragraphs 4 to 7 shall be made in the presence of the parties. Moreover, each party's written submissions, including any comments on the descriptive part of the report and responses to questions put by the panel, shall be made available to the other party or parties.
10. Any additional procedures specific to the panel.

APPENDIX IV
WORKING PROCEDURES FOR APPELLATE REVIEW

Definitions

1. In these *Working Procedures for Appellate Review*,

"appellant" means any party to the dispute that has filed a Notice of Appeal pursuant to Rule 20;

"appellate report" means an Appellate Body report as described in Article 14 of the Protocol;

"appellee" means any party to the dispute that has filed a submission pursuant to Rule 22 or paragraph 4 of Rule 23;

"consensus" a decision is deemed to be made by consensus if no Member formally objects to it;

"division" means the three Members who are selected to serve on any one appeal in accordance with paragraph 1 of Article 14 of the Protocol and paragraph 2 of Rule 6;

"documents" means the Notice of Appeal, any Notice of Other Appeal and the submissions and other written statements presented by the participants or third participants;

"Member" means a Member of the Appellate Body who has been appointed by the AEM in accordance with Article 14 of the Protocol;

"other appellant" means any party to the dispute that has filed a Notice of Other Appeal pursuant to paragraph 1 of Rule 23;

"participant" means any party to the dispute that has filed a Notice of Appeal pursuant to Rule 20, a Notice of Other Appeal pursuant to Rule 23 or a submission pursuant to Rule 22 or paragraph 4 of Rule 23;

"party to the dispute" means any Member State who was a complaining or defending party in the panel dispute, but does not include a third party;

"proof of service" means a letter or other written acknowledgement that a document has been delivered, as required, to the parties to the dispute, participants, third parties or third participants, as the case may be;

"Rules" means these Working Procedures for Appellate Review;

"Rules of Conduct" means the Rules of Conduct in Appendix II of the Protocol;

"Secretariat" means the ASEAN Secretariat;

"Secretary-General" means the Secretary-General of ASEAN;

"service address" means the address of the party to the dispute, participant, third party or third participant notified to the Secretariat and to all Member States for the purposes of these Working Procedures;

"third participant" means any third party that has filed a written submission pursuant to paragraph 1 of Rule 25; or any third party that appears at the oral hearing, whether or not it makes an oral statement at that hearing;

"third party" means any Member State who has notified the SEOM of its substantial interest in the matter before the panel pursuant to paragraph 2 of Article 13 of the Protocol;

"WTO" means the World Trade Organization.

PART I
MEMBERS

Duties and Responsibilities

2. (1) A Member shall abide by the terms and conditions of the Protocol, these Rules and any decisions of the SEOM affecting the Appellate Body.
- (2) During his/her term, a Member shall not:
  - (a) accept any employment; or
  - (b) pursue any professional activitythat is inconsistent with his/her duties and responsibilities.
- (3) A Member shall exercise his/her office without accepting or seeking instructions from any international, governmental, or non-governmental organisation or any private source.
- (4) A Member shall be available at all times and on short notice.

Decision-Making

3. (1) In accordance with paragraph 1 of Article 14 of the Protocol, decisions relating to an appeal shall be taken solely by the division assigned to that appeal. Other decisions shall be taken by the Appellate Body as a whole.
- (2) The Appellate Body and its divisions shall make every effort to take their decisions by consensus. Where a decision cannot be arrived at by consensus, the matter at issue shall be decided by a majority vote.

Collegiality

4. (1) To ensure consistency and coherence in decision-making, and to draw on the individual and collective expertise of the Members, the Members shall convene once a year to discuss matters of policy, practice and procedure.

- (2) The Members shall stay abreast of dispute settlement activities and other relevant activities of the WTO and ASEAN and, in particular, each Member shall receive all documents filed in an appeal.
- (3) In accordance with the objectives set out in paragraph 1, the division responsible for deciding each appeal shall exchange views with the other Members before the division finalises the appellate report for circulation to the Member States. This paragraph is subject to paragraphs 2 and 3 of Rule 11.
- (4) Nothing in these Rules shall be interpreted as interfering with a division's full authority and freedom to hear and decide an appeal assigned to it in accordance with paragraph 1 of Article 14 of the Protocol.

Chair

5. (1) There shall be a Chair of the Appellate Body who shall be elected by the Members through correspondence.
- (2) The term of office of the Chair of the Appellate Body shall be one year. The Appellate Body Members may decide to extend the term of office for an additional period of up to one year. However, in order to ensure rotation of the Chair, no Member shall serve as Chair for more than two consecutive terms.
- (3) The Chair shall be responsible for the overall direction of the Appellate Body business, such as:
  - (a) the supervision of the internal functioning of the Appellate Body; and
  - (b) any such other duties as the Members may agree to entrust to him/her.
- (4) Where the office of the Chair becomes vacant due to permanent incapacity as a result of illness or death or by resignation or expiration of his/her term, the Members shall elect a new Chair who shall serve a full term in accordance with paragraph 2.
- (5) In the event of a temporary absence or incapacity of the Chair, the Appellate Body shall authorise another Member to act as Chair *ad interim*, and the Member so authorised shall temporarily exercise all

the powers, duties and functions of the Chair until the Chair is capable of resuming his/her functions.

Divisions

6. (1) In accordance with paragraph 1 of Article 14 of the Protocol, a division consisting of three Members shall be established to hear and decide an appeal.
- (2) The Members constituting a division shall be selected on the basis of rotation, while taking into account the principles of random selection, unpredictability and opportunity for all Members to serve regardless of their national origin.
- (3) A Member selected pursuant to paragraph 2 to serve on a division shall serve on that division, unless:
  - (a) he/she is excused from that division pursuant to Rules 9 or 10;
  - (b) he/she has notified the Chair and the Presiding Member that he/she is prevented from serving on the division because of illness or other serious reasons pursuant to Rule 12; or
  - (c) he/she has notified his/her intentions to resign pursuant to Rule 14.

Presiding Member of the Division

7. (1) Each division shall have a Presiding Member, who shall be elected by the Members of that division.
- (2) The responsibilities of the Presiding Member shall include:
  - (a) coordinating the overall conduct of the appeal proceeding;
  - (b) chairing all oral hearings and meetings related to that appeal; and
  - (c) coordinating the drafting of the appellate report.
- (3) In the event that a Presiding Member becomes incapable of performing his/her duties, the other Members serving on that division

and the Member selected as a replacement pursuant to Rule 13 shall elect one of their number to act as the Presiding Member.

Rules of Conduct

8. The Rules of Conduct shall be deemed to have been adopted by the Appellate Body once it is established.
9.
  - (1) Upon the filing of a Notice of Appeal, each Member shall take the steps set out in paragraph IV:4(b)(i) of the Rules of Conduct, and a Member may consult with the other Members prior to completing the disclosure form.
  - (2) Upon the filing of a Notice of Appeal, the staff of the Secretariat assigned to that appeal shall take the steps set out in paragraph IV:4(b)(ii) of the Rules of Conduct.
  - (3) Where information has been submitted pursuant to paragraph IV:4(b)(i) or (ii) of the Rules of Conduct, the Appellate Body shall consider whether further action is necessary.
  - (4) As a result of the Appellate Body's consideration of the matter pursuant to paragraph IV:3 of the Rules of Conduct, the Member or the staff member concerned may continue to be assigned to the division or may be excused from the division.
10.
  - (1) Where evidence of a material violation is filed by a participant pursuant to paragraph VI of the Rules of Conduct, such evidence shall be confidential and shall be supported by affidavits made by persons having actual knowledge or a reasonable belief as to the truth of the facts stated.
  - (2) Any evidence filed pursuant to paragraph VI:1 of the Rules of Conduct shall be filed at the earliest practicable time: that is, forthwith after the participant submitting it knew or reasonably could have known of the facts supporting it. In no case shall such evidence be filed after the appellate report is circulated to the Member States.
  - (3) Where a participant fails to submit such evidence at the earliest practicable time, it shall file an explanation in writing of the reasons why it did not do so earlier, and the Appellate Body may decide to consider or not to consider such evidence, as appropriate.

- (4) While taking fully into account paragraph 5 of Article 14 of the Protocol, where evidence has been filed pursuant to paragraph VI of the Rules of Conduct, an appeal shall be suspended for 15 days or until the procedure referred to in paragraph VI:14-16 of the Rules of Conduct is completed, whichever is earlier.
  - (5) As a result of the procedure referred to in paragraph VI:14-16 of the Rules of Conduct, the Appellate Body may decide to dismiss the allegation, to excuse the Member or the staff member concerned from being assigned to the division or make such other order as it deems necessary in accordance with paragraph VI of the Rules of Conduct.
11. (1) A Member who has submitted a disclosure form with information attached pursuant to paragraph IV:4(b)(i) of the Rules of Conduct or is the subject of evidence of a material violation pursuant to paragraph VI:1 of the Rules of Conduct, shall not participate in any decision taken pursuant to paragraph 4 of Rule 9 or paragraph 5 of Rule 10.
- (2) A Member who is excused from a division pursuant to paragraph 4 of Rule 9 or paragraph 5 of Rule 10 shall not take part in the exchange of views conducted in that appeal pursuant to paragraph 3 of Rule 4.
- (3) A Member who, had he/she been a Member of a division, would have been excused from that division pursuant to paragraph 4 of Rule 9, shall not take part in the exchange of views conducted in that appeal pursuant to paragraph 3 of Rule 4.

Incapacity

12. (1) A Member who is prevented from serving on a division by illness or for other serious reasons shall give notice and duly explain such reasons to the Chair and to the Presiding Member.
- (2) Upon receiving such notice, the Chair and the Presiding Member shall forthwith inform the Appellate Body.

Replacement

13. Where a Member is unable to serve on a division for a reason set out in paragraph 3 of Rule 6, another Member shall be selected forthwith pursuant to paragraph 2 of Rule 6 to replace the Member originally selected for that division.

Resignation

14. (1) A Member who intends to resign from his/her office shall notify his/her intention in writing to the Chair of the Appellate Body who shall immediately inform the AEM, the Secretary-General and the other Members of the Appellate Body.
- (2) The resignation shall take effect 90 days after the notification has been made pursuant to paragraph 1, unless the AEM, in consultation with the Appellate Body, decides otherwise.

Transition

15. A person who ceases to be a Member of the Appellate Body may, with the authorisation of the Appellate Body and upon notification to the AEM, complete the disposition of any appeal to which that person was assigned while a Member, and that person shall, for that purpose only, be deemed to continue to be a Member of the Appellate Body.

PART II
PROCESS

General Provisions

16. (1) In the interests of fairness and orderly procedure in the conduct of an appeal, where a procedural question arises that is not covered by these Rules, a division may adopt an appropriate procedure for the purposes of that appeal only, provided that it is not inconsistent with the Protocol, the other covered agreements and these Rules. Where such a procedure is adopted, the division shall immediately notify the parties to the dispute, participants, third parties and third participants as well as the other Members of the Appellate Body.
- (2) In exceptional circumstances, where strict adherence to a time-period set out in these Rules would result in a manifest unfairness, a party to the dispute, a participant, a third party or a third participant may request that a division modify a time-period set out in these Rules for the filing of documents or the date set out in the working schedule for the oral hearing. Where such a request is granted by a division, any modification of time shall be notified to the parties to the dispute, participants, third parties and third participants in a revised working schedule.
17. (1) Unless the SEOM decides otherwise, in computing any time-period stipulated in the Protocol or in the special or additional provisions of the covered agreements, or in these Rules, within which a communication must be made or an action taken by a Member State to exercise or preserve its rights, the day from which the time-period begins to run shall be excluded and, subject to paragraph 2, the last day of the time-period shall be included.
- (2) If any time period expires on a Secretariat non-working day, any communication or action to be taken before the expiration of such a time-period shall be accepted on the first subsequent Secretariat working day.

Documents

18. (1) No document is considered filed with the Appellate Body unless the document is received by the Secretariat within the time-period set out for filing in accordance with these Rules.
- (2) Except as otherwise provided in these Rules, every document filed by a party to the dispute, a participant, a third party or a third participant shall be served on each of the other parties to the dispute, participants, third parties and third participants in the appeal.
- (3) A proof of service on the other parties to the dispute, participants, third parties and third participants shall appear on, or be affixed to, each document filed with the Secretariat under paragraph 1.
- (4) A document shall be served by the most expeditious means of delivery or communication available, including by:
- (a) delivering a copy of the document to the service address of the party to the dispute, participant, third party or third participant; or
- (b) sending a copy of the document to the service address of the party to the dispute, participant, third party or third participant by facsimile transmission, expedited delivery courier or expedited mail service.
- (5) Upon authorisation by the division, a participant or a third participant may correct clerical errors in any of its documents (including typographical mistakes, errors of grammar, or words or numbers placed in the wrong order). The request to correct clerical errors shall identify the specific errors to be corrected and shall be filed with the Secretariat no later than 30 days after the date of the filing of the Notice of Appeal. A copy of the request shall be served upon the other parties to the dispute, participants, third parties and third participants, each of whom shall be given an opportunity to comment in writing on the request. The division shall notify the parties to the dispute, participants, third parties and third participants of its decision.

Ex Parte Communications

19. (1) Neither a division nor any of its Members shall meet with or contact one party to the dispute, participant, third party or third participant in

the absence of the other parties to the dispute, participants, third parties and third participants.

- (2) No Member of the division may discuss any aspect of the subject matter of an appeal with any party to the dispute, participant, third party or third participant in the absence of the other Members of the division.
- (3) A Member who is not assigned to the division hearing the appeal shall not discuss any aspect of the subject matter of the appeal with any party to the dispute, participant, third party or third participant.

Commencement of Appeal

20. (1) An appeal shall be commenced by notification in writing to the SEOM in accordance with paragraph 2 of Article 11 of the Protocol and simultaneous filing of a Notice of Appeal with the Secretariat.
- (2) A Notice of Appeal shall include the following information:
  - (a) the title of the panel report under appeal;
  - (b) the name of the party to the dispute filing the Notice of Appeal;
  - (c) the service address, telephone and facsimile numbers of the party to the dispute; and
  - (d) a brief statement of the nature of the appeal, including:
    - (i) identification of the alleged errors in the issues of law covered in the panel report and legal interpretations developed by the panel;
    - (ii) a list of the legal provision(s) of the covered agreements that the panel is alleged to have erred in interpreting or applying; and
    - (iii) without prejudice to the ability of the appellant to refer to other paragraphs of the panel report in the context of its appeal, an indicative list of the paragraphs of the panel report containing the alleged errors.

Appellant's Submission

21. (1) The appellant shall, within seven days after the date of the filing of the Notice of Appeal, file with the Secretariat a written submission prepared in accordance with paragraph 2 and serve a copy of the submission on the other parties to the dispute and third parties.
- (2) A written submission referred to in paragraph 1 shall:
- (a) be dated and signed by the appellant; and
  - (b) set out:
    - (i) a precise statement of the grounds for the appeal, including the specific allegations of errors in the issues of law covered in the panel report and legal interpretations developed by the panel, and the legal arguments in support thereof;
    - (ii) a precise statement of the provisions of the covered agreements and other legal sources relied on; and
    - (iii) the nature of the decision or ruling sought.

Appellee's Submission

22. (1) Any party to the dispute that wishes to respond to allegations raised in an appellant's submission filed pursuant to Rule 21 may, within 25 days after the date of the filing of the Notice of Appeal, file with the Secretariat a written submission prepared in accordance with paragraph 2 and serve a copy of the submission on the appellant, other parties to the dispute and third parties.
- (2) A written submission referred to in paragraph 1 shall:
- (a) be dated and signed by the appellee; and
  - (b) set out:
    - (i) a precise statement of the grounds for opposing the specific allegations of errors in the issues of law covered in the panel report and legal interpretations developed by the panel raised in the appellant's submission, and the legal arguments in support thereof;

- (ii) an acceptance of, or opposition to, each ground set out in the appellant's submission;
- (iii) a precise statement of the provisions of the covered agreements and other legal sources relied on; and
- (iv) the nature of the decision or ruling sought.

Multiple Appeals

23. (1) Within 12 days after the date of the filing of the Notice of Appeal, a party to the dispute other than the original appellant may join in that appeal or appeal on the basis of other alleged errors in the issues of law covered in the panel report and legal interpretations developed by the panel. That party shall notify the SEOM in writing of its appeal and shall simultaneously file a Notice of Other Appeal with the Secretariat.
- (2) A Notice of Other Appeal shall include the following information:
- (a) the title of the panel report under appeal;
  - (b) the name of the party to the dispute filing the Notice of Other Appeal;
  - (c) the service address, telephone and facsimile numbers of the party to the dispute; and either
    - (i) a statement of the issues raised on appeal by another participant with which the party joins; or
    - (ii) a brief statement of the nature of the other appeal, including:
      - (A) identification of the alleged errors in the issues of law covered in the panel report and legal interpretations developed by the panel;
      - (B) a list of the legal provision(s) of the covered agreements that the panel is alleged to have erred in interpreting or applying; and

- (C) without prejudice to the ability of the other appellant to refer to other paragraphs of the panel report in the context of its appeal, an indicative list of the paragraphs of the panel report containing the alleged errors.
- (3) The other appellant shall, within 15 days after the date of the filing of the Notice of Appeal, file with the Secretariat a written submission prepared in accordance with paragraph 2 of Rule 21 and serve a copy of the submission on the other parties to the dispute and third parties.
  - (4) The appellant, any appellee and any other party to the dispute that wishes to respond to a submission filed pursuant to paragraph 3 may file a written submission within 25 days after the date of the filing of the Notice of Appeal, and any such submission shall be in the format required by paragraph 2 of Rule 22.
  - (5) This Rule does not preclude a party to the dispute which has not filed a submission under Rule 21 or a Notice of Other Appeal under paragraph 1 from exercising its right of appeal pursuant to paragraph 2 of Article 11 of the Protocol.
  - (6) Where a party to the dispute which has not filed a submission under Rule 21 or a Notice of Other Appeal under paragraph 1 exercises its right to appeal as set out in paragraph 5, a single division shall examine the appeals.

Amending Notices of Appeal

24. (1) The division may authorise an original appellant to amend a Notice of Appeal or another appellant to amend a Notice of Other Appeal.
- (2) A request to amend a Notice of Appeal or a Notice of Other Appeal shall be made as soon as possible in writing and shall state the reason(s) for the request and identify precisely the specific amendments that the appellant or other appellant wishes to make to the Notice. A copy of the request shall be served on the other parties to the dispute, participants, third participants and third parties, each of whom shall be given an opportunity to comment in writing on the request.

- (3) In deciding whether to authorise, in full or in part, a request to amend a Notice of Appeal or Notice of Other Appeal, the division shall take into account:
  - (a) the requirement to circulate the appellate report within the time-period set out in paragraph 5 of Article 14 of the Protocol; and
  - (b) the interests of fairness and orderly procedure, including the nature and extent of the proposed amendment, the timing of the request to amend a Notice of Appeal or Notice of Other Appeal, any reasons why the proposed amended Notice of Appeal or Notice of Other Appeal was not or could not have been filed on its original date, and any other considerations that may be appropriate.
- (4) The division shall notify the parties to the dispute, participants, third participants, and third parties of its decision. In the event that the division authorises an amendment to a Notice of Appeal or a Notice of Other Appeal, it shall provide an amended copy of the Notice to the SEOM.

Third Participants

25. (1) Any third party may file a written submission containing the grounds and legal arguments in support of its position. Such submission shall be filed within 25 days after the date of the filing of the Notice of Appeal.
- (2) A third party not filing a written submission shall, within the same period of 25 days, notify the Secretariat in writing if it intends to appear at the oral hearing, and, if so, whether it intends to make an oral statement.
- (3) Third participants are encouraged to file written submissions to facilitate their positions being taken fully into account by the division hearing the appeal and in order that participants and other third participants will have notice of positions to be taken at the oral hearing.
- (4) Any third party that has neither filed a written submission pursuant to paragraph 1, nor notified the Secretariat pursuant to paragraph 2, may notify the Secretariat that it intends to appear at the oral hearing, and may request to make an oral statement at the hearing. Such

notifications and requests should be notified to the Secretariat in writing at the earliest opportunity.

Transmittal of Record

26. (1) Upon the filing of a Notice of Appeal, the Secretary-General shall transmit forthwith to the Appellate Body the complete record of the panel proceeding.
- (2) The complete record of the panel proceeding includes, but is not limited to:
  - (a) written submissions, rebuttal submissions, and supporting evidence attached thereto by the parties to the dispute and the third parties;
  - (b) written arguments submitted at the panel meetings with the parties to the dispute and the third parties, the recordings of such panel meetings, and any written answers to questions posed at such panel meetings;
  - (c) the correspondence relating to the panel dispute between the panel or the Secretariat and the parties to the dispute or the third parties; and
  - (d) any other documentation submitted to the panel.

Working Schedule

27. (1) Forthwith after the commencement of an appeal, the division shall draw up an appropriate working schedule for that appeal in accordance with the time-periods stipulated in these Rules.
- (2) The working schedule shall set forth precise dates for the filing of documents and a timetable for the division's work, including where possible, the date for the oral hearing.
- (3) In accordance with paragraph 5 of Article 3 of the Protocol, in appeals of urgency, including those which concern perishable goods, the Appellate Body shall make every effort to accelerate the appellate proceedings to the greatest extent possible. A division shall take this into account in drawing up its working schedule for that appeal.

- (4) The Secretariat shall serve forthwith a copy of the working schedule on the appellant, the parties to the dispute and any third parties.

Oral Hearing

28. (1) A division shall hold an oral hearing, which shall be held, as a general rule, between 35 and 45 days after the date of the filing of a Notice of Appeal.
- (2) Where possible in the working schedule or otherwise at the earliest possible date, the Secretariat shall notify all parties to the dispute, participants, third parties and third participants of the date for the oral hearing.
- (3) Any third party that has:
  - (a) filed a submission pursuant to paragraph 1 of Rule 25, or has notified the Secretariat pursuant to paragraph 2 of Rule 25 that it intends to appear at the oral hearing, may appear at the oral hearing, make an oral statement at the hearing, and respond to questions posed by the division.
  - (b) notified the Secretariat pursuant to paragraph 4 of Rule 25 that it intends to appear at the oral hearing may appear at the oral hearing.
  - (c) made a request pursuant to paragraph 4 of Rule 25 may, at the discretion of the division hearing the appeal, taking into account the requirements of due process, make an oral statement at the hearing, and respond to questions posed by the division.
- (4) The Presiding Member may set time-limits for oral arguments.

Written Responses

29. (1) At any time during the appellate proceeding, including, in particular, during the oral hearing, the division may address questions orally or in writing to, or request additional memoranda from, any participant or third participant, and specify the time-periods by which written responses or memoranda shall be received.

- (2) Any such questions, responses or memoranda shall be made available to the other participants and third participants in the appeal, who shall be given an opportunity to respond.
- (3) When the questions or requests for memoranda are made prior to the oral hearing, then the questions or requests, as well as the responses or memoranda, shall also be made available to the third parties, who shall also be given an opportunity to respond.

Failure to Appear

30. Where a participant fails to file a submission within the required time-periods or fails to appear at the oral hearing, the division shall, after hearing the views of the participants, issue such order, including dismissal of the appeal, as it deems appropriate.

Withdrawal of Appeal

31. (1) At any time during an appeal, the appellant may withdraw its appeal by notifying the Appellate Body, which shall forthwith notify the SEOM.
- (2) Where a mutually agreed solution to a dispute which is the subject of an appeal has been notified to the SEOM pursuant to paragraph 2 of Article 2 of the Protocol, it shall be notified to the Appellate Body.

Amendment

32. (1) Whenever there is an amendment to the Protocol or to the special or additional rules and procedures of the covered agreements, the Appellate Body shall examine whether update or change to these Rules are necessary.
- (2) In considering update or change to these Rules, the Appellate Body shall take note of any changes in the current practices of the Appellate Body of the WTO.

PART III
TIMETABLE FOR APPEALS¹

	<u>General Appeals</u>
	Day
Notice of Appeal ²	0
Appellant's Submission ³	7
Notice of Other Appeal ⁴	12
Other Appellant(s) Submission(s) ⁵	15
Appellee(s) Submission(s) ⁶	25
Third Participant(s) Submission(s) ⁷	25
Third Participant(s) Notification(s) ⁸	25
Oral Hearing ⁹	35-45
Circulation of Appellate Report	60-90 ¹⁰
Adoption by SEOM	30 ¹¹

---

¹Rule 17 applies to the computation of the time-periods below.

²Rule 20.

³Rule 21(1).

⁴Rule 23(1).

⁵Rule 23(3).

⁶Rules 22 and 23(4).

⁷Rule 25(1).

⁸Rule 25(2).

⁹Rule 28.

¹⁰Article 14(5), Protocol.

¹¹Article 14(13), Protocol.

APPENDIX V

TERMS AND CONDITIONS OF THE FUND

1. Introduction

- 1.1 The Fund, in accordance with Article 20 of the Protocol, shall be a revolving fund separate from the ASEAN Secretariat's annual operational budget.
- 1.2 The Secretariat shall be responsible for administering the Fund. Unless otherwise specified under this Terms and Conditions, the ASEAN Secretariat Financial and Administrative Rules and Procedures shall be applied to the Fund.

2. Contributions

- 2.1 Pursuant to the decision of the 36th AEM held on 3 September 2004 in Jakarta, each Member State contributed US\$33,300 to the Fund. The initial sum of the Fund totalled US\$333,000.
- 2.2 Any contribution or payment to the Fund shall be deposited in the bank account administered by the Secretariat.

3. Fund Usage

- 3.1 The Fund shall be used to meet the expenses of the panels and Appellate Body, including traveling, allowances etc., and any related administration costs of the Secretariat, including reproductions, dispatch of documents, publications, and computer and telecommunication services.
- 3.2 The selection and appointment of member of panel and Appellate Body shall be done in accordance with the provisions of the Protocol.
- 3.3 The Secretariat shall ensure smooth operation of the dispute settlement process including undertaking any necessary legal transaction to implement paragraphs 3.1 and 3.2.

3.4 The rate of subsistence allowances and other expenses shall be in accordance with the list of criteria as agreed upon by the SEOM.

4. **Replenishment of Fund**

Any drawdown from the Fund shall be replenished by parties to disputes in line with paragraph 3 of Article 16 of the Protocol.

5. **Reporting Requirements**

The Secretariat shall provide a financial report to the SEOM on an annual basis, or when requested by the SEOM.

